

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

EVROPSKÉ PRÁVO PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ

Viktor Sedláček

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí práce: JUDr. Jan Hák, Ph.D.,

katedra občanského práva,

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2014

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma: *Evropské právo průmyslového vlastnictví* zpracoval výhradně sám a za použití vlastních sil. Veškeré informační prameny a zdroje, jež jsem ke zpracování této práce použil, jsou řádně citovány v poznámkovém aparátu pod čarou a zároveň jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

V Plzni dne 24. 3. 2014

.....

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval vedoucímu diplomové práce panu JUDr. Janu Hákoví, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, cenné rady, a připomínky, kterými mi dopomohl k vypracování diplomové práce. Dále chci velice poděkovat panu JUDr. Karlovi Čermákovi sr., Dr. h. c. a panu Ing. Karlovi Čadovi, prom. práv., Ph.D., za poskytnuté konzultace a za čas, který mi při přípravě této práce věnovali.

OBSAH

1. Úvod	1
1.1. Duševní vlastnictví	2
1.1.1. Věc	2
1.1.2. Vlastnictví	3
1.1.3. Duševní vlastnictví	3
1.1.3.1. Světová organizace duševního vlastnictví	4
1.1.3.2. Pojem práva duševního vlastnictví	5
1.1.3.3. Klasifikace práva duševního vlastnictví	5
1.1.3.4. Průmyslové vlastnictví	6
1.1.3.5. Princip teritoriality	7
2. Vývoj práva průmyslového vlastnictví v Evropě v porovnání s vývojem práva průmyslového vlastnictví v České republice	9
2.1. Vývoj práva a právní ochrany průmyslového vlastnictví	9
2.1.1. Pařížská unijní úmluva	10
2.1.1.1. Vznik Pařížské unijní úmluvy	10
2.1.1.2. Pařížská úmluva průmyslového vlastnictví	11
2.1.2. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví	13
2.2. Proces harmonizace ochrany práv průmyslového vlastnictví	14
2.2.1. Proces harmonizace v Evropě	15
2.2.2. Projevy integrace ochrany práv průmyslového vlastnictví	16
2.3. Vývoj práva duševního vlastnictví v České Republice	17
3. Instituty Evropského práva průmyslového vlastnictví	21
3.1. Právní ochrana technických řešení	21
3.1.1. Patenty	21
3.1.1.1. Evropský patent	24
3.1.1.1.1. Řízení před Evropským patentovým úřadem	25
3.1.1.1.2. Překlad Evropského patentu	26
3.1.1.1.3. Odpor proti Evropskému patentu	27
3.1.1.1.4. Londýnský protokol	27
3.1.1.2. Národní úprava Patentu v České republice	29
3.1.1.2.1. Doba právní ochrany vynálezu	30
3.1.1.2.2. Využívání patentem chráněného vynálezu	31

3.1.1.2.3. Licence a převoditelnost patentu	33
3.1.1.2.4. Vyčerpání práv	35
3.1.1.2.4.1. případ Merck vs. Stephar	36
3.1.1.2.4.2. případ Pharmon vs. Hoechst AG	36
3.1.1.2.5. Omezení účinků patentu	36
3.1.1.2.6. Zánik patentu a zrušení patentu	39
3.1.1.2.7. Řízení o udělení patentu	39
3.1.1.2.8. Smlouva o patentové spolupráci	42
3.1.1.2.9. Dodatečná prodloužení ochrany patentu	44
3.1.2. Design společenství	44
3.2. Práva na označení	45
3.2.1. Ochranná známka	46
3.2.1.1. Ochranná známka společenství	46
3.2.1.2. Ochranná známka České republiky	48
3.2.1.2.1. Pojem ochranné známky	48
3.2.1.2.2. Podmínky označení schopných zápisů do rejstříku ochranných známek	50
3.2.1.2.3. Zápisná způsobilost	53
3.2.1.2.3.1. Absolutní důvody pro nezapsání známky	54
3.2.1.2.3.2. Relativní důvody pro nezapsání známky	55
3.2.1.2.4. Povinnost užívání ochranné známky	57
3.2.1.2.5. Řízení o ochranné známce	58
3.2.1.2.6. Přihlášení ochranné známky do zahraničí	61
3.2.1.2.7. Práva z ochranné známky	63
3.2.1.2.8. Uplatnění práv z ochranné známky	64
3.2.1.2.9. Omezení účinků ochranné známky	65
3.2.1.2.10. Vyčerpání práv z ochranné známky	66
3.2.1.2.11. Převod, přechod, přepis, licence a zástavní právo	67
3.2.1.2.12. Doba platnosti ochranné známky	69
3.2.1.2.13. Zánik ochranné známky	69
3.2.2. Označení původu a zeměpisná označení	70
3.3. Přechod zboží přes hranice a vymáhání práv	71
4. Současné trendy vývoje evropského práva průmyslového vlastnictví a jejich zobecnění	72

4.1. Unijní patent	73
5. Úvahy o budoucím vývoji evropského práva průmyslového vlastnictví	76
6. Závěr	79
Resumé	80
Seznam použité literatury	82

1. Úvod

Tato diplomová práce bude pojednávat obecně o „Evropském právu průmyslového vlastnictví“. Téma jsem si zvolil na katedře občanského práva, protože mě tato problematika zajímá a chtěl jsem si prohloubit své znalosti v tomto oboru. Jedná se o obecné vysvětlení problematiky evropského práva průmyslového vlastnictví v porovnání s právem průmyslového vlastnictví v České republice. Provázanost evropské právní úpravy s úpravou v České republice je logická, protože s účinností od 1. 5. 2004 se stala Česká republika členem Evropské unie a úprava práv průmyslového vlastnictví se již před tímto datem postupně přibližovala evropskému právu průmyslového vlastnictví. Celkově v rámci celé Evropy dochází v oblasti práv průmyslového vlastnictví k harmonizaci právních úprav všech členských zemí a vytvoření jednotného právního systému. Česká republika je představitelem řádné implementace evropských nařízení a směrnic týkajících se této problematiky, a proto lze právě prostřednictvím české právní úpravy popsat a vysvětlit postup vývoje a fungování práva průmyslového vlastnictví v Evropě. Tato práce se bude snažit o vysvětlení historického vývoje v Evropě a v České republice v návaznosti na světový vývoj práva průmyslového vlastnictví. Dále zde budou rozebrány jednotlivé instituty práva průmyslového vlastnictví. Podrobněji se bude zabývat úpravou patentového práva a ochranných známek. S ohledem na rozsah práce jsou vybrány tyto dva instituty, které jsem se pokusil podrobněji rozebrat a více se jim věnovat, neboť tyto instituty považuji za jedny z hlavních předmětů práva průmyslového vlastnictví. V práci budou použity především metody komparace a analýzy. Metodou komparace se pokusím porovnat úpravu práv průmyslového vlastnictví na mezinárodní úrovni, na úrovni Evropského práva a práva České republiky. Metodou analýzy budou rozebrány jednotlivé instituty průmyslového vlastnictví. V závěrečných dvou kapitolách se bude práce věnovat současným trendům a úvahám v tomto právním odvětví. Vzhledem k rozsahu práce, obsažnosti a složitosti problematiky nelze podrobně rozebrat veškeré možné alternativy vývoje, a proto se pokusím obecně vysvětlit, jakým směrem se na základě zhodnocení současného vývoje bude předpokládaný vývoj ubírat. Vzhledem k aparátu odborníků, kteří se touto problematikou zabývají, mohu jen těžko prostřednictvím diplomové práce navrhnout nějaký konstruktivní postup a východiska pro řešení této problematiky, a proto jsem se snažil především o zhodnocení stavu a předpokládaného vývoje.

Před samotným popisem historického vývoje budou v této úvodní kapitole rozebrány základní a obecné pojmy související s právem průmyslového vlastnictví a začlenění práva průmyslového vlastnictví do právního systému.

1.1. Duševní vlastnictví

Duševní vlastnictví jako výsledek tvůrčí činnosti fyzických osob lze považovat za určitou nadřazenou kategorii pojmům Právo průmyslového vlastnictví a Autorské právo. Abychom však mohli zkoumat jak duševní vlastnictví samotné, tak jednotlivé podskupiny, je nutné nejdříve vymezit obecný pojem vlastnictví a s ním související pojem věc.

1.1.1. Věc

Nový občanský zákoník¹ (dále jen "NOZ") pojem „věc“ definuje v ustanovení § 489 a následujících. Ustanovení § 489 NOZ pojem „věc“ vykládá tak, že věcí se rozumí v právním smyslu vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Na věc se lze proto dívat ze dvou úhlů pohledu. Nejdříve věc jako určitý právní objekt pro člověka užitečný a následně věc, které se mohou přímo dotýkat subjektivní majetková práva. Subjektivním majetkovým právem je především právo vlastnické, čímž se dostáváme k pojmu vlastnictví určité věci, který bude podrobněji rozebrán v následující kapitole.

V ustanovení § 496 NOZ je rozdělení věcí, a to na věci hmotné a nehmotné. Ustanovení § 496 NOZ odst. 1. uvádí: "Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu.", odst. 2.: "Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty." NOZ uvádí definici pouze hmotných věcí a za nehmotné věci považuje "Práva, jejichž povaha to připouští a jiné věci bez hmotné podstaty". Z toho lze analogicky vyvodit, co jsou věci v nehmotném smyslu. Nehmotná věc tedy nebude ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu určitého předmětu, ale nějaká abstraktně vyjádřená věc, se kterou se lze seznámit na základě nějaké konkrétní listiny, na které je zanesena a znázorněna. Může se tedy jednat například o určitou myšlenku, cenný papír nebo další věc, která však nemá svou hodnotu v kvantitě či kvalitě provedení předmětu, listiny na které je zanesena, ale v obsahu dané listiny, ať už se jedná o myšlenku v podobě patentu, o malbu nebo třeba o cenný papír.

¹ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

1.1.2. Vlastnictví

Pojem „vlastnictví“ upravuje ustanovení § 1011 NOZ a následující. V § 1011 NOZ nalezneme přesnou definici tohoto pojmu: “Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.” Vlastnické právo je subjektivní právo vlastníka k určitému předmětu, neboli k vlastnictví. NOZ tedy rozlišuje dva druhy věcí při definici pojmu vlastnictví na rozdíl od předchozího občanského zákoníku. Vlastnictví je podle NOZ chápáno jako předmět vlastnického práva, tedy to co je vlastnickým právem vlastněno. Někdy lze také vlastnictví ztotožnit s pojmem “majetek”².

Jedná se o právo absolutní, které působí vůči všem (erga omnes), tedy vůči neurčitému okruhu adresátů. Toto právo je omezeno zákonnými hranicemi, ale také absolutními právy ostatních. To znamená, že vlastník může činit vše, co je v zákonných mezích a zároveň nesmí při výkonu svého vlastnického práva rušit práva ostatních. Vlastník jako jediný může plně disponovat s vlastnictvím a stejně tak on sám může právo disponovat s danou věcí převést na někoho jiného. Na závěr je nutné ještě dodat, že vlastník může být na svém vlastnickém právu omezen, ale to opět pouze v mezích zákona, anebo na základě zákonného rozhodnutí státního orgánu, který se musí také pohybovat v zákonném rámci své působnosti.

Podle úvodního ustanovení NOZ týkajícího se vlastnického práva je zřejmá kategorizace jednotlivého vlastnictví a tedy vlastnictví věcí hmotných a vlastnictví věcí nehmotných. Pro tuto práci je důležitá právě druhá zmíněná kategorie, vlastnictví věcí nehmotných, kam patří například i duševní vlastnictví, kterým se bude dále zabývat tato práce.

1.1.3. Duševní vlastnictví

Jedná se o “souhrn práv k autorským dílům jako individuálně ztvárněným výsledkům tvůrčí činnosti a k nehmotným statkům příbuzným”³.

² JEŽEK, Jiří, Jindřich ŠPAČEK, David ŠTROS, Jiří ČERMÁK, Jan MATĚJKA, Milan KUNZ, Karel ČERMÁK, JR., Ladislav JAKL, Karel ČERMÁK, Martin BOHÁČEK, Filip HRUŠKA, Karel ČADA, Vratislav DVOŘÁK a Pavel NOVÁK. Prosazování práv z duševního vlastnictví. 1. vydání. HP, 2003, s. 16.

³ JEŽEK, Jiří, Jindřich ŠPAČEK, David ŠTROS, Jiří ČERMÁK, Jan MATĚJKA, Milan KUNZ, Karel ČERMÁK, JR., Ladislav JAKL, Karel ČERMÁK, Martin BOHÁČEK, Filip HRUŠKA, Karel ČADA, Vratislav DVOŘÁK a Pavel NOVÁK. Prosazování práv z duševního vlastnictví. 1. vydání. HP, 2003, s. 16.

Z této definice lze jednoduše vyvodit již zmiňované podkategorie, kterými jsou autorské právo a právo průmyslového vlastnictví, kterými se bude práce zabývat v následujících odstavcích.

1.1.3.1. Světová organizace duševního vlastnictví

Světová organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization - WIPO) se sídlem v Ženevě, je mezinárodní mezivládní organizace, která náleží do struktury OSN.

Tato organizace vznikla, aby podpořila ochranu výsledků duševní tvůrčí činnosti, a zároveň, aby ochránila i ty nehmotné statky, které nespádají do okruhu autorského práva ani práva duševního vlastnictví.

Sdružuje kolem 180 zemí celého světa a podílí se na koordinaci právní úpravy práva duševního vlastnictví mezi všemi světovými kontinenty. Podněcuje iniciativu členských států, aby uzavíraly mezinárodní smlouvy týkající se ochrany práv duševního vlastnictví.

WIPO se ve značné míře zasloužila o vývoj ochrany práva duševního vlastnictví a zároveň ovlivnila normativní vývoj v oborech autorského práva a práva duševního vlastnictví v mnoha zemích. Pro vývoj duševního vlastnictví hraje „Úmluva o zřízení WIPO“ důležitou úlohu, týká se všeobecně celého rozpětí duševního vlastnictví a zároveň respektuje Bernskou unii a Pařížskou unii. Obě tyto unie mají totiž vlastní zásady jak chránit duševní vlastnictví.

Práva duševního vlastnictví, která jsou zahrnuta podle této Úmluvy, jsou práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům, výkonům výkonných umělců, zvukovým záznamům, vysílání, vynálezům, vědeckým objevům, průmyslovým vzorům a ochranným známkám, obchodním jménům a názvům. Dále je zde zahrnuta ochrana proti nekalé soutěži a další práva, jež jsou výsledkem duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.

1.1.3.2. Pojem práva duševního vlastnictví

Duševní tvůrčí činnost je tvořena nejen autorem, ale také dalšími osobami, které na vlastním tvoření obsahu nemají žádný podíl, co se myšlenky týče, avšak účastní se uplatňování či užívání výsledku tvůrčí činnosti. Jedná se tedy o vztahy, které vznikají při vytváření určitého díla a s tím i související normy, které upravují dané vztahy.

Tyto vztahy vznikají mezi jednotlivými účastníky navzájem, jedná se tedy o typické občanskoprávní vztahy, které upravuje NOZ a dále speciální zákony vůči subsidiárně používanému NOZ. Jednotlivé speciální úpravy jsou například zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, v platném znění nebo zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech v platném znění.

Subjektům, které jsou zároveň původci nebo autory, náleží absolutní vlastnické právo k výsledkům duševní nebo průmyslové tvůrčí činnosti. Co to jsou absolutní subjektivní práva, je již rozebráno výše, a proto je nutné se nyní soustředit na subjekty těchto právních vztahů, které můžeme také nazvat účastníci.

Účastníky, kteří se těchto právních vztahů účastní, bychom mohli rozdělit do dvou kategorií. Jeden subjekt jako původní a druhý jako odvozený. Původní subjekt, jinak také autor, původní tvůrce, může být pouze fyzická osoba. Od původního subjektu je odvozen subjekt odvozený (derivativní), který už může být vedle fyzické osoby i osoba právnická. Odvozené subjekty označujeme obecně jako “nabyvatelé rozuměno práv nebo ideálně majetkových hodnot”⁴. Převedeno na konkrétní případ například řízení o udělení patentu. Původce vynálezu je osoba, která je vynálezcem (autorem) daného vynálezu a od něho je odvozen přihlašovatel vynálezu, kterým může být i nějaká právnická osoba, pro kterou vynálezce vynález vytvořil a tato právnická osoba patent přihlásí. Může ovšem nastat i situace, že se vynálezce (původní subjekt) shoduje s přihlašovatelem (odvozeným subjektem). To je případ, kdy vynálezce sám podá patentovou přihlášku na vynález, který sám vymyslel. Z tohoto jednoduchého příkladu jednoznačně vyplývá, proč právnická osoba nemůže nikdy být původním subjektem vynálezu.

1.1.3.3. Klasifikace práva duševního vlastnictví

Duševní vlastnictví je “výsledkem tvůrčí činnosti fyzické osoby nebo osob”⁵ a lze jej dále dělit na:

⁴ JEŽEK, Jiří, Jindřich ŠPAČEK, David ŠTROS, Jiří ČERMÁK, Jan MATĚJKA, Milan KUNZ, Karel ČERMÁK, JR., Ladislav JAKL, Karel ČERMÁK, Martin BOHÁČEK, Filip HRUŠKA, Karel ČADA, Vratislav DVOŘÁK a Pavel NOVÁK. Prosazování práv z duševního vlastnictví. 1. vydání. HP, 2003, s. 18.

⁵ JEŽEK, Jiří, Jindřich ŠPAČEK, David ŠTROS, Jiří ČERMÁK, Jan MATĚJKA, Milan KUNZ, Karel ČERMÁK, JR., Ladislav JAKL, Karel ČERMÁK, Martin BOHÁČEK, Filip HRUŠKA, Karel ČADA, Vratislav DVOŘÁK a Pavel NOVÁK. Prosazování práv z duševního vlastnictví. 1. vydání. HP, 2003, s. 18.

1. Autorské právo a právo uměleckých výkonů. Do autorského práva jsou také zahrnuty počítačové programy a databáze. Nelze však za autorské právo považovat samotná data. Autorská díla odrážejí určitou autorovu myšlenku a jsou na rozdíl od práva průmyslového vlastnictví chráněna už od počátku, tedy od chvíle kdy vznikla, kdežto produkty práva průmyslového vlastnictví musejí projít určitým formálním procesem, aby mohly podléhat ochraně jejich autorství.

2. Tvůrčí právo průmyslového vlastnictví je charakteristické tzv. novostí myšlenky. Novost myšlenky představuje nejdůležitější prvek pro produkt práva průmyslového vlastnictví a zároveň to činí danou myšlenku způsobilou být předmětem určité registrace, která je podmínkou ochrany. Jak již bylo výše zmíněno, toto je základní rozdíl v ochraně produktů práv průmyslového vlastnictví od produktů autorských práv. Právo průmyslového vlastnictví je možné dělit na tyto podskupiny:

1. patentové právo
2. vzorové právo (právo užitných vzorů, právo průmyslových vzorů)
3. právo zdravotnických metod a právo rostlinářských metod
4. zlepšovatelské právo
5. právo topografií polovodičových výrobků
6. šlechtitelské právo
7. jiná tvůrčí práva, která nejsou zákonem chráněna.

1.1.3.4. Průmyslové vlastnictví

Pojem průmyslové vlastnictví lze chápat jako užší pojem než právo duševního vlastnictví. Jedná se totiž jen o tu část duševního vlastnictví, která je tzv. průmyslově využitelná, obecněji hospodářsky využitelná. Průmyslová využitelnost spočívá v možnosti využít danou myšlenku v opakované výrobě. Nejedná se tedy o produkt jednorázový, ale musí tu být možnost danou myšlenku opakovaně využít. Toto je jeden ze základních rysů a zároveň odlišnost od autorského práva. Produktem autorského práva je totiž určité dílo, které samo osobě má určitou uměleckou hodnotu. Z této rozdílnosti je také plynoucí různý způsob ochrany těchto dvou odvětví práva duševního vlastnictví. Autorské právo je chráněno již od svého vzniku, tedy od chvíle, kdy autor vyjádří svou myšlenkou ať už v podobě nějakého literárního díla, hudebního záznamu apod. Práva průmyslového vlastnictví tuto ochranu od počátku svého vzniku nemají a je třeba určitého formalismu, aby se tato díla mohla stát průmyslovým vlastnictvím. Autor

myšlenky, která je průmyslově využitelná, musí svou myšlenku nejdříve registrovat, aby podléhala ochraně. Jsou zde určité výjimky, jednou z nich je například obchodní firma, u všech ostatních vzniká průmyslové vlastnictví na základě rozhodnutí o udělení ochrany, jež je vydáváno Úřadem průmyslového vlastnictví.

“Průmyslové vlastnictví představuje souhrn absolutních práv k nehmotným statkům, které však jsou, respektive musí být průmyslově využitelné.”⁶

Naše právo za předmět průmyslového vlastnictví považuje vynálezy, průmyslové vzory, užité vzory, nové způsoby prevence, diagnostiky a léčení lidí, zvířat a rostlin, nové odrůdy rostlin a plemena zvířat, zlepšovací návrhy, ochranné známky, označení původu výrobků, údaje o původu zboží a obchodní jména (firmy).

Jednotlivé předměty průmyslového vlastnictví budou podrobněji rozpracovány v kapitole třetí.

1.1.3.5. Princip teritoriality

Princip teritoriální právní ochrany nehmotných statků je velice důležitý pro posouzení, kde je daný nehmotný statek chráněn a jak dlouho dané ochraně podléhá. Tento princip úzce souvisí s principem registrace. Jak již bylo zmíněno u práv průmyslového vlastnictví, je třeba registrace určité myšlenky, aby tato myšlenka mohla být chráněna. Princip teritoriality tedy řeší, na jakém území bude tento registrovaný nehmotný statek podléhat ochraně a jak dlouho bude jeho ochrana zaručena. Je důležité zvážit určité faktory než se přihlašovatel (autor, popřípadě subjekt odvozený) rozhodne daný nehmotný statek registrovat. Těmito faktory jsou místo a čas. Místo je důležité, protože vyjadřuje oblast, kde bychom chtěli mít statek chráněný. Registrace v určité zemi neznamena závaznost registrace v jiné zemi a dále registrační poplatek pro jednu oblast se může diametrálně lišit od registračního poplatku jinde. Čas, po který bude statek registrován, je také důležitý, závisí na něm totiž, do kdy bude náš statek chráněn. Průmyslové právo je postaveno také na principu priority, záleží tedy na tom, kdo dříve zaregistruje danou myšlenku, ten má toto právo prioritně chráněno proti ostatním přihlašovatelům. Převáděno na příklad v podobě patentu. Přihlašovatel může patent oznámit a má možnost v prioritní lhůtě, která u patentu činí jeden rok, podat přihlášku na patent. Po dobu tohoto roku je přihlašovatel chráněn proti ostatním přihlašovatelům

⁶ JEŽEK, Jiří, Jindřich ŠPAČEK, David ŠTROS, Jiří ČERMÁK, Jan MATĚJKA, Milan KUNZ, Karel ČERMÁK, JR., Ladislav JAKL, Karel ČERMÁK, Martin BOHÁČEK, Filip HRUŠKA, Karel ČADA, Vratislav DVOŘÁK a Pavel NOVÁK. Prosazování práv z duševního vlastnictví. 1. vydání. HP, 2003, s. 18.

svou prioritní lhůtou, která mu nemůže být odejmuta. Po uplynutí roku buď podá přihlášku tam, kde by chtěl patent registrovat, anebo registraci neprovede. Provede-li registraci, je vázán placením udržovacích poplatků, které mu zaručují udržování patentu, tedy ochranu jeho nehmotného statku. Z uvedeného příkladu je zřejmé, že je důležité zvážit, kde bude přihlašovatel chtít patent registrovat a jakou dobu bude patent udržovat, aby se mu to vyplatilo, náklady s velkou oblastí registrace a zároveň dlouhou dobou trvání exponenciálně rostou. Maximální doba registrace daného nehmotného statku se liší jak oblastí registrace, tak druhem nehmotného statku, který chceme registrovat.

2. Vývoj práva průmyslového vlastnictví v Evropě v porovnání s vývojem práva průmyslového vlastnictví v České republice

2.1. Vývoj práva a právní ochrany průmyslového vlastnictví

Právní ochrana průmyslového vlastnictví jako komplexní celek ochrany se začala formovat až uzavřením Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví 23. března 1883. Jednalo se o první obecný systém ochrany práv průmyslového vlastnictví, který byl vedle Benátského zákona z roku 1474, jenž chránil patenty a anglického „Statute of Monopolies“, první skutečnou komplexní ochranou průmyslového práva. Tato Úmluva byla základním dokumentem, na základě kterého se vytvořila Unie na ochranu průmyslového vlastnictví. Tato unie byla již od počátku širší než hranice Evropy a tedy nejen v Evropě, ale i v jiných zemích, vytvořila základy pro ochranu práv průmyslového vlastnictví. Pařížská úmluva byla v následujících letech rozšířena a doplněna nejen takzvaným revidovaným zněním, ale zejména dalšími mezinárodními smlouvami. Mezi nejvýznamnější mezinárodní smlouvy právní ochrany průmyslového vlastnictví patří především Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek (1891), Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží (1891), Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek (1957), Lisabonská dohoda na ochranu označení původů a o jejich mezinárodním zápisu (1967), Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů (1968), Smlouva o patentové spolupráci – PCT (1970), Štrasburská dohoda o mezinárodním patentovém třídění (1971), Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (1975), Budapešťská smlouva o mezinárodním uznávání uložení mikroorganismů k účelům patentového třídění (1977), Protokol k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek (1989). Po roce 1990 byly uzavřeny další velice důležité smlouvy, kterými jsou Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví – TRIPS (1994) a Smlouva o známkovém právu (1994). Po roce 2000 byla uzavřena Smlouva o patentovém právu, která je platná od roku 2005 a následně byla uzavřena smlouva o známkovém právu, která je platná od první poloviny roku 2009. Velkou měrou ovlivnila vývoj práva duševního vlastnictví již výše zmiňovaná Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO).

Dále byl vývoj ochrany duševního vlastnictví významně ovlivněn regionálními úmluvami, které byly uzavírány například v Evropě a v Asii. Úmluva o udělování evropských patentů, na základě které byl vytvořen Evropský patentový úřad (EPO) a dále Úmluva o Euroasijském patentu.

2.1.1. Pařížská unijní úmluva

2.1.1.1. Vznik Pařížské unijní úmluvy

Potřeba mezinárodní smlouvy na ochranu průmyslového vlastnictví vyplynula z postupného vývoje obchodních a hospodářských událostí, které se děly napříč celým světem. Právo průmyslového vlastnictví postupně začalo přerušovat hranice jednotlivých států, což byl logický a přirozený vývoj událostí. Zlomovým obdobím pro vývoj práva duševního vlastnictví byla v historii druhá polovina 19. století, kdy se začínala formovat ochrana těchto práv. Důležité je uvědomit si jednotlivé základní principy, které je třeba dodržovat, aby tato práva mohla být chráněna a také, aby se ochrana dostávalo správnému okruhu adresátů. Mezi nejdůležitější principy lze zařadit princip teritoriality a priority. Teritorialita představuje území, na kterém je například vynález, převedeme-li situaci na patentové právo, chráněn a na jehož území je přihlašovatel poskytována ochrana. Priorita spočívá v přednosti subjektu, který patent přihlásil jako první. Tento přihlašovatel je vůči ostatním přihlašovatelům chráněn, avšak pouze co do rozsahu svého vynálezu. Tyto dva principy se dále modifikovaly v různých oblastech, kupříkladu kontinentální způsob priority spočíval v přihlášení vynálezu. Jinak to ale bylo za oceánem, kde platila podobná zásada jako u dnešních autorských práv, kdy ten kdo vynález objevil první a dokázal, že se jedná o jeho myšlenku, byl považován za vynálezce. Většina států požaduje uveřejnění objevu nebo myšlenky, což souvisí s dalším důležitým aspektem, kterým je novost. Hovoříme-li o vynálezu, předpokladem jeho průmyslové využitelnosti je novost a ta se nejlépe posuzuje pokud jsou jednotlivé předchozí myšlenky uveřejněny, proto je ve většině zemí požadováno uveřejnění vynálezu. S tím jsou však spojené méně příjemné důsledky, které spočívají v rozdílnosti vyhlášených a chráněných průmyslových práv v jednom státě a státě jiném. Byl zde tedy požadavek na určité sjednocení pravidel, kterými se budou dané země řídit a zároveň tedy daleko snazší hospodářský a obchodní styk jednotlivých států, jinak řečeno jednodušší a rychlejší rozvoj mezinárodního obchodu. Jednotlivé státy také

nepřiznávaly stejná práva cizincům jako tuzemcům. Toto vše výše uvedené vedlo k tendenci harmonizace pravidel pro ochranu práv duševního vlastnictví.

První důležitý milník, který bychom mohli zmínit, je mezinárodní výstava vynálezů, jež se uskutečnila ve Vídni v roce 1873. Dále ve stejném roce 1873 byl svolán Vídeňský kongres pro reformu patentů. Na tomto kongresu byly jednotlivé státy vyzývány, aby byla vypracována mezinárodní dohoda na ochranu patentového práva. Následně roku 1878 se v Paříži konal další mezinárodní kongres. V roce 1880 se uskutečnila mezinárodní diplomatická konference, k jejímuž konání dal podnět právě Pařížský kongres, při němž byl schválen text návrhu úmluvy týkající se průmyslového vlastnictví.

Roku 1883 se konala poslední diplomatická konference v Paříži, kde byl schválen návrh úmluvy nesoucí název „Pařížská úmluva průmyslového vlastnictví“.

2.1.1.2. Pařížská úmluva průmyslového vlastnictví

Pařížská úmluva průmyslového vlastnictví, jinak také nazývána Pařížská unijní úmluva, je platnou od léta roku 1884 a na svém počátku měla 19 členů. „Pařížská unijní úmluva je do dnešních dnů základním dokumentem zakotvujícím mezinárodní systém právní ochrany průmyslového vlastnictví.“⁷

Československo, dnešní Česká republika a Slovensko, se stalo členem 5. října 1919. Původní úprava úmluvy se v průběhu let vyvíjela a byla doplňována a upravována. Takovéto procesy úpravy jsou označovány jako revizní akty. Proces revidování Pařížské úmluvy proběhl v letech 1900 v Bruselu, 1911 ve Washingtonu, 1925 v Haagu, 1934 v Londýně, 1958 v Lisabonu, 1967 ve Stockholmu, kde byla také změněna v roce 1979 do dnešní podoby (vyhl. č. 64/1975 Sb., ve znění vyhl. č. 81/1985 Sb.). Každý stát je vázán tím zněním, které odpovídá přijatému reviznímu znění, z čehož vyplývá, že každý stát může být vázán různým revizním zněním. Platí zde určitá zásada, podle které je stát vázán tím zněním, jež přijal. Většina států je vázána nejnovějším zněním, tedy zněním stockholmským. Ty státy, které jsou vázány zněním novějším a vstupují do vztahů se státy, které přijaly znění dřívější, musejí uplatňovat vůči těmto státům úpravu novější, avšak na straně druhé musejí respektovat postup států podle úpravy dřívější. Kupříkladu Česká republika je vázána Stockholmským revizním zněním. Státy, které jsou členy

⁷ HÁK, Jan. *Úvod ke studiu patentového práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 58. ISBN 978-80-7380-363-6.

Pařížské unijní úmluvy, tvoří tzv. Pařížskou unii. Tato unie je v dnešní době tvořena více než 170 členy.

Asimilační (národní) režim je jednou ze základních zásad Pařížské unijní úmluvy, která jej upravuje v člancích 2. a 3. Smluvní státy mají povinnost poskytnout stejnou ochranu práv vyplývajících ze smlouvy jak občanům vlastním, tak občanům z jednotlivých smluvních států. Existují určité výjimky, ty však nijak nepopírají asimilační princip, pouze upřesňují postavení cizince. Jako příklad bychom mohli uvést povinnost složit tzv. žalobní jistotu cizincem, který chce vést spor.

Unijní priorita. Tento princip je rozpracován ve článku 4. Úmluvy a jedná se o další ze základních zásad, kterými se členské státy musejí řídit. Znamená, že přihlašovatel svého průmyslového práva je od chvíle přihlášení v jedné smluvní zemi chráněn prioritní lhůtou v dalších zemích. Tato priorita nenastává automaticky, co se týče jejího uplatnění, ale je třeba ji doložit v zemích Úmluvy, kde bude mít přihlašovatel zájem na ochranu svých průmyslových práv. K doložení priority je zapotřebí tzv. prioritních dokladů. Tyto doklady je třeba přiložit ke každé další přihlášce. Celý tento proces získání priority v dalších smluvních zemích se nazývá nárokování priority. Získáním priority je přihlašovatel chráněn na svých průmyslových právech v rozsahu, v jakém podal přihlášku. Prioritní lhůta vytváří přihlašovateli čas, aby zvážil, do kterých dalších zemí Úmluvy se hospodářsky vyplatí podat také přihlášku na ochranu jeho statku.

Díky tomuto principu není třeba již podávat přihlášku ve všech zemích najednou ve stejnou dobu a dále je tímto ochráněna překážka novosti, kdy v jedné zemi je přihláška přijata a v další zemi odmítnuta. Délky prioritních lhůt se liší v závislosti na přihlašovaných právech a činí 12 měsíců u vynálezu, stejně tak 12 měsíců pro užité vzory a 6 měsíců u průmyslových vzorů a ochranných známek.

Nyní je již zřejmé v čem spočívá ona důležitost a výjimečnost Pařížské unijní úmluvy. Princip teritoriality, který zde platil ještě před úmluvou, sice úplně prolomen nebyl, avšak díky asimilačnímu režimu a unijní prioritě se lze daleko lépe domoci ochrany práv průmyslového vlastnictví a zároveň vznikl přehlednější rámec pro hospodářské a obchodní aktivity.

Předměty práva průmyslového vlastnictví podle Pařížské unijní úmluvy jsou: patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory a modely, tovární a obchodní známky a známky služeb, obchodní jméno (firma), údaje o původu zboží a označení

původu. Dále je zde zahrnuté nekalosoutěžní jednání, které však nelze úplně jednoznačně zařadit mezi jednotlivé předměty práva průmyslového vlastnictví, ale spíše bychom jej mohli považovat za předmět ochrany těchto práv.

Organizační struktura Pařížské unijní úmluvy je tvořena pracovními a výkonnými orgány, které jsou tvořeny smluvními státy. Jednotlivými orgány jsou Shromáždění, Výkonný výbor a Sekretariát. Jedná se o plnohodnotnou mezinárodní organizaci, která má vlastní rozpočet. Veřejně vystupuje pod Světovou organizací duševního vlastnictví (WIPO), jenž sdružuje všechny podobné organizace na ochranu práv duševního vlastnictví. Každý členský stát má povinnost zřídit úřad na ochranu průmyslového vlastnictví a tyto úřady tedy slouží jako další organizační aparát, fungující na základě Pařížské unijní úmluvy, ochrany práv duševního vlastnictví. V České republice je tímto úřadem Úřad průmyslového vlastnictví České republiky (dále jen úřad průmyslového vlastnictví) sídlící v Praze a je zároveň ústředním orgánem státní správy pro oblast průmyslového vlastnictví. Rozsah působnosti úřadu průmyslového vlastnictví je zakotven v zákoně č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví.

2.1.2. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví – Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (dále jen TRIPS) byla uzavřena roku 1994, a to spolu se založením Světová obchodní organizace – World Trade Organization (WTO). TRIPS navazuje a rozšiřuje nejen Pařížskou úmluvu, ale i Bernskou úmluvu týkající se ochrany literárních a uměleckých práv. Ovlivnila vývoj mezinárodního práva přednosti, který je uplatňován při přihlašování vynálezů a ochranných známek v zahraničí a dále se zásadně podepsala na vývoji ochrany práva duševního vlastnictví v rozvojových zemích.

Jedná se o první mezinárodní smlouvu, která se zabývá problematikou know-how a obchodním tajemstvím. TRIPS označuje tyto dva instituty souhrnným pojmem Nezveřejněné informace a považuje je za součást a samostatnou kategorii duševního vlastnictví, avšak z pohledu průmyslového vlastnictví a po zvážení konkrétních faktorů, kterými je například časová omezenost nebo teritoriální omezenost, na základě kterých spadají jednotlivé statky pod tuto ochranu, jej lze považovat pouze za obchodní prvek (aspekt) práv k duševnímu vlastnictví.

Dále je dohodou TRIPS upraven cizinecký režim, který se opírá o princip nediskriminace, což znamená, že smluvní stát této dohody musí poskytnout režim ochrany stejně tak pro cizince jako pro tuzemce. Tímto je rozšířen princip národního režimu (asimilační režim), který je zakotven již v Pařížské úmluvě. Pojem cizince je zde chápán jako občan jiného smluvního státu, nejedná se tedy o každého občana cizích zemí. Z těchto principů vyplývá, že pomocí rozšiřující dohody TRIPS lze právní ochranu duševního vlastnictví použít i na další země, které stojí vně Pařížské úmluvy, ale jež jsou součástí dohody TRIPS.

Závěrem lze tedy říci, že hlavní tendencí a snahou výše uvedené dohody TRIPS, která rozšiřuje Pařížskou úmluvu, je zaručení co možná nejširší ochrany práv duševního vlastnictví a dále prevence a předcházení vzniku sporů smluvních států. TRIPS pouze rozšiřuje a doplňuje Pařížskou úmluvu, to znamená, že jednotlivá pravidla zanesená v Pařížské úmluvě zůstávají nedotčena a jsou pouze rozšířena. Prostřednictvím dohody TRIPS je také rozšířena oblast ochrany duševního vlastnictví a tedy i obchodu na země, které jsou součástí dohody a nespádají pod Pařížskou úmluvu.

2.2. Proces harmonizace ochrany práv průmyslového vlastnictví

Proces harmonizace ochrany práv průmyslového vlastnictví se uskutečňuje nejen v rámci Evropy, ale celkově v rámci celého světa. Děje se tak především prostřednictvím mezinárodních smluv, úmluv a různých organizací.

Procesem harmonizace se rozumí sbližování a slučování jednotlivých úprav států za účelem vytvoření jednotné ochrany práv průmyslového vlastnictví. Nelze hovořit o absolutní harmonizaci, ale o snaze sloučit úpravy jednotlivých států do možná nejkompaktnějšího a nejlépe fungujícího celku. Již z výše popsaného vývoje vyplývá, který dokument lze považovat za nejzákladnější v oblasti této ochrany. Jedná se o Pařížskou unijní úmluvu. V úmluvě je nejen zakotvena definice pojmu práva průmyslového vlastnictví, ale především obsahuje jednotlivé principy zavazující jednotlivé členské státy při procesu přihlašování a ochrany předmětů práv průmyslového vlastnictví. Princip reciprocity (vzájemnosti), jenž byl zakotven v této úmluvě, se postupem času vyvinul v tzv. Národní princip. Tento princip znamená, že cizinec z členské země podléhá stejné ochraně jako tuzemci v jiné členské zemi, podrobněji v kapitole Pařížské unijní úmluvy.

Dalším velice důležitým principem procesu harmonizace je princip unijní priority, který je dodnes považován za základní pilíř ochrany práv průmyslového vlastnictví. Jedná se o pravidlo, o které se opírá celý systém členských zemí Pařížské unijní úmluvy a i přes modernizaci celého odvětví této ochrany, zůstává tento princip plně respektován a naopak dochází k postupnému prohlubování jeho významu.

Pro harmonizaci jednotlivých normativních systémů je třeba přesně definovat jednotlivé předměty ochrany práv průmyslového vlastnictví. Základní výčet obsažený v úmluvě zůstal ve velké míře zachován, avšak vývoj v určitých oborech znamenal nutnost doplnění a upřesnění jednotlivých předmětů. Jedná se především o předměty, jako jsou topografie polovodičových výrobků a biotechnologické a genetické inženýrství. Úmluvami Evropské unie byl v posledních letech ovlivněn vývoj a harmonizace patentové a vzorové ochrany. Dělo se tak prostřednictvím nařízení a směrnic Rady Evropského společenství.

Harmonizační proces je výsledkem relativně dlouhého vývoje, který neustále pokračuje dál a je usilováno o ještě lepší sblížení a úpravu jednotlivých normativních systémů a tedy i pravidel, kterými se ochrana předmětů průmyslového vlastnictví řídí.

2.2.1. Proces harmonizace v Evropě

Proces harmonizace ochrany práv průmyslového vlastnictví již konkrétně v Evropě proběhl především prostřednictvím Štrasburských dohod, mezi které řadíme Evropskou dohodu o formálních požadavcích kladených na přihlášku (1953), Evropskou dohodu o mezinárodním patentovém třídění (1954), jež byla nahrazena Štrasburskou dohodou o mezinárodním patentovém třídění (1971). Dále měly pro proces harmonizace význam tyto dohody: Dohoda o unifikaci některých pojmů hmotného patentového práva (1963) a především dvě úmluvy novějšího data, kterými jsou Úmluva o udělování evropských patentů a Lucemburská úmluva o patentu společenství, jež tvoří základ evropského patentového systému. Výsledkem harmonizace ochrany dalších předmětů, jako jsou například ochranné známky, byl Protokol k Madridské dohodě a mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek a obecně v oblasti duševního vlastnictví Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.

2.2.2. Projevy integrace ochrany práv průmyslového vlastnictví

Pojem integrace lze vysvětlit jako slučování činností na různých místech v jeden celek, tedy přenesení činnosti z regionálních úřadů na jeden centralizovaný úřad. Nejnovějším projevem takovéto centralizace jednotlivých regionálních činností lze považovat vznik Evropské unie. Na Evropskou unii členské státy přenesly prostřednictvím přistoupení některé činnosti své ochrany. Důvodem takového přenesení je získání možnosti lepších hospodářských a obchodních výsledků v rámci otevření prostoru pohybu nejen zboží a služeb, ale i integrování právních úprav v jeden harmonický celek. Samozřejmě tento proces integrace je vytvořen v rámci zachování samostatnosti a autonomie rozhodování jednotlivých členských států.

Proces integrace ochrany průmyslového vlastnictví lze spatřovat již od konce 19. století. Roku 1891 byla uzavřena Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo ochranných známek, jež vytvořila Zvláštní unii pro zápis ochranných známek, a kterou bychom mohli považovat za určitý počátek integrace ochrany práv průmyslového vlastnictví. Jednotlivým členům této unie byla zaručena právní ochrana označení Mezinárodním úřadem duševního vlastnictví. Jednotlivé členské státy tímto přenesly ochranu práv označení na jedinou instituci, čímž zajistili nejen integraci ochrany v podobě jedné ochranné instituce, ale docházelo k postupnému sjednocování právní úpravy jednotlivých zemí.

Roku 1947 byla uzavřena Haagská dohoda o založení Mezinárodního patentového institutu. Tento institut začal fungovat od roku 1950 a věnoval se provádění patentových rešerší pro jednotlivé státy dohody a k tomu na objednávku prováděl rešerše dalších zemí. Jednotlivými státy dohody byly Belgie, Francie, Lucembursko a Nizozemsko. Tento institut je z pohledu evropské integrace důležitý především tím, že položil základy a zároveň byl úřadem předcházejícím Evropskému patentovému úřadu, konkrétně oblasti rešerší.

Jedním z nejvýznamnějších dokumentů v oblasti integrace ochrany průmyslových práv, a to nejen evropské, ale celosvětové je již zmiňovaná Smlouva o patentové spolupráci (Patent Cooperation Treaty – PCT). Tato smlouva byla přijata v roce 1970 ve Washingtonu a nabyla účinnosti 28. 1. 1978. Prostřednictvím PCT je možné podat pouze jednu přihlášku v členské zemi nahrazující přihlášky v dalších jednotlivých zemích. Přihláška se podává u příslušného příjmového úřadu. Tento úřad

provede rešerši novosti popřípadě i přezkoumá možnost patentování vynálezu. Členem PCT je i Česká republika, stala se jím k prvnímu lednu 1993.

Evropský systém patentového práva je tzv. duální systém. Dualita je postavena na možnosti registrování patentu. Buď se přihlašovatel rozhodne registrovat vynález národní cestou, tedy v každé zemi zvlášť nebo prostřednictvím Evropského patentového úřadu v Mnichově. K těmto dvěma možnostem registrace patentu by mohla v budoucnu přibýt ještě další varianta, a to ve formě Unijního patentu. Podrobněji bude patentová ochrana rozebrána v dalších kapitolách.

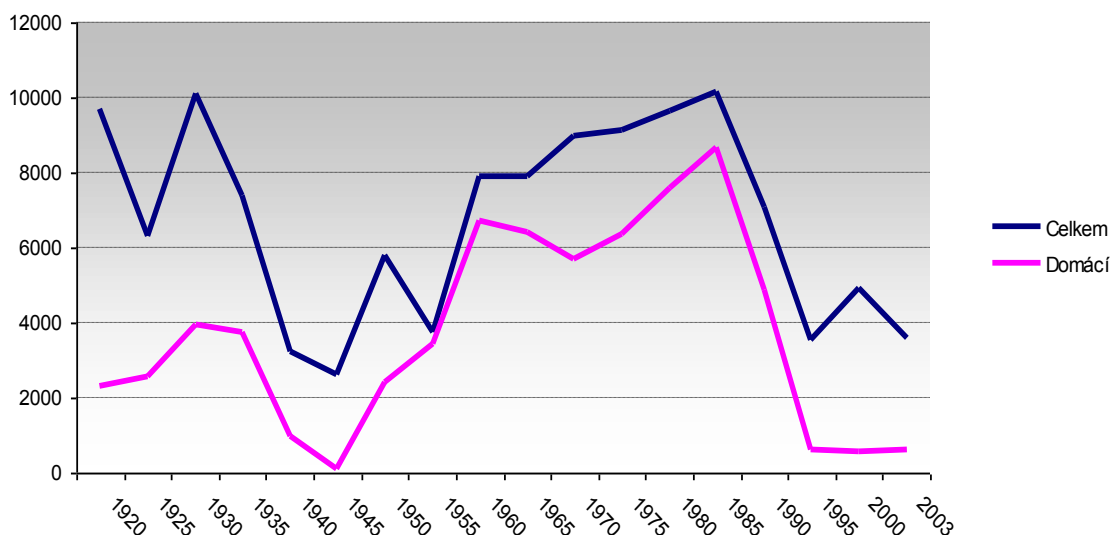
Ochrana práva předmětu ochranných známek také prošla významnými integračními kroky. Jde zejména o Nařízení Rady Evropy č. 40/94 ze dne 20. prosince 1993 o známce společenství – Community Trade Mark a dále byl vytvořen Úřad pro harmonizaci vnitřního trhu – Office for Harmonization in the Internal Market, jenž funguje od roku 1996. Úřad je určen k centralizovanému řízení, kterým se provádí zápis ochranných známek platných pro celou Evropskou unii.

2.3. Vývoj práva duševního vlastnictví v České Republice

V roce 1919 začalo tehdejší Československo tvořit úpravu týkající se práva průmyslového vlastnictví. Dělo se tak relativně krátkou dobu po skončení první světové války. Byl vytvořen Patentní soud a Patentní úřad se sídly v Praze, čímž byl vytvořen dostatečný základ pro ochranu práv průmyslového vlastnictví, konkrétně tedy vynálezů, průmyslových vzorů a ochranných známek. Dne 5. října 1919 přistoupilo Československo do Pařížské unijní úmluvy a dále pak k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek. Těmito kroky bylo dáno jasně najevo, jakým způsobem se zamýšlí tehdejší Československo ubírat v oblasti ochrany práv průmyslového vlastnictví. To však netrvalo dlouho a historické a politické události tento vývoj značně zbrzdily, až zastavily. Jednalo se především o období druhé světové války a následně období socialistické éry, která nastala po roce 1948. Především druhá zmiňovaná dekáda historického vývoje Československa znamenala hlubokou devastaci právní úpravy týkající nejen v oboru ochrany práv průmyslového vlastnictví. V Československu byla zavedena úprava inspirující se úpravou ze Sovětského svazu, kde práva průmyslového vlastnictví podléhala režimu tzv. autorského osvědčení. Tento princip mohl být uplatňován, protože byla absolutně popřena možnost tržního a soutěžního hospodářství. Možnost ochrany práv

průmyslového vlastnictví byla tak možná jen na ty produkty průmyslového práva, které byly nesocialistického charakteru (produkty západních přihlašovatelů). Díky tomu, že Československo bylo stále členem Pařížské unijní úmluvy, existovala tu vedle autorských osvědčení i patentová ochrana vynálezů, která byla však možná pouze pro přihlašovatele ze západních zemí. Vzhledem k politickému a hospodářskému systému, který v Československu vládnul, nebyl zájem západních zahraničních přihlašovatelů příliš velký a začal být řešen až na začátku devadesátých let, kdy byl následně vydán zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech. Přesnější vyjádření počtu podávaných patentových přihlášek a autorských osvědčení lze sledovat na přiloženém grafickém znázornění, kde je rozpracována přihlašovací aktivita jak tuzemských tak zahraničních přihlašovatelů od roku 1920 až do roku 2003 na území dnešní České republiky.

8

9

ROK	1920	1925	1930	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2003
Domáci	2 291	2 558	3 972	3 759	980	93	2 400	3 435	6 714	6 426	5 702	6 380	7 606	8 692	4 874	627	556	627
Celkem	9 716	6 326	10 084	7 390	3 243	2 601	5 772	3 759	7 873	7 886	8 953	9 106	9 642	10 142	7 071	3 519	4 938	3 579

V listopadu roku 1989 došlo k zásadním nejen politickým změnám, ale celkově ke změnám společenských a ekonomických principů v tehdejším Československu. Jednalo se o začátek komplexní reformy tržního hospodářství, začal se zvyšovat počet

⁸ čerpáno z prezentace Ing. Karla Čady prom. práv., ze dne 24. 3. 2004, Metropolitní univerzita Praha, graf historického vývoje patentových přihlášek podávaných na patentovém úřadu České republiky

⁹ čerpáno z prezentace Ing. Karla Čady prom. práv., ze dne 24. 3. 2004, Metropolitní univerzita Praha, tabulka znázorňující přihlašovací činnost od roku 1920 do roku 2003

samostatně podnikajících subjektů v soukromé sféře. Zahraniční subjekty se opět začaly vracet na trh. Důvodem těchto změn byla kompletní změna legislativního systému, díky kterému docházelo k přípravě nových norem v oblasti průmyslového práva. Důvodem těchto změn byl předpoklad, že rychlou a včasnou úpravou práv průmyslového vlastnictví se uspíší a zefektivní přechod k tržnímu hospodářství a také k privatizaci.

Po zániku Československa došlo k vytvoření dvou nezávislých samostatných států. Dne 1. ledna 1993 tedy vznikly na bývalém území Československa dvě nové republiky, konkrétně Česká republika a Slovenská republika a byla takto odstartována nová éra těchto zemí. Obě tyto země přealy na základě takzvaného recepčního zákona normy, které platily do konce roku 1992 pro Československou federativní republiku. Bylo přijato velké množství zákonů, které byly vytvořeny po roce 1989 po uvolnění režimu, který na tomto území panoval. Jednalo se především o z. č. 527/1990 Sb., o vynálezech průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, vyhlášku č. 550/1990 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů, z. č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, z. č. 237/1991 Sb., o patentových zástupcích, vyhláška č. 350/1991 Sb., o odměňování patentových zástupců, z. č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků, z. č. 487/1992 Sb., o užitných vzorech, z. č. 174/1988 Sb., o ochranných známkách, vyhláška č. 187/1988 Sb., o řízení ve věcech ochranných známek, z. č. 159/1973 Sb., o označení původu výrobků, vyhláška č. 160/1973 Sb., o řízení ve věcech označení původu výrobků. Pro oba tyto státy znamenal první leden vstup do závazků, které plynuly jejich předchozímu zřízení z mezinárodních smluv, staly se tak členy různých úmluv a organizací i na ochranu práv průmyslového vlastnictví, kterými jsou Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, Madridská dohoda o potlačování falešných klamavých údajů o původu zboží, Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek, Lisabonská dohoda o ochraně původu výrobků a o jejich mezinárodním zápisu, Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek, Locarnská dohoda o mezinárodním třídění průmyslových vzorů a modelů, Smlouva o patentové spolupráci, Štrasburská dohoda o mezinárodním patentovém třídění, Budapešťská smlouva o mezinárodním uznání a uložení mikroorganismů k účelům patentového řízení a Smlouva o známkovém právu. Dále pak Česká republika přistoupila ke dvěma dalším smlouvám, a to ke Smlouvě o

mezinárodní registraci audiovizuálních děl a k Bernské úmluvě na ochranu literárních a uměleckých děl.

3. Instituty Evropského práva průmyslového vlastnictví

Co jsou to práva průmyslového vlastnictví a jakým způsobem proběhl jejich historický vývoj, bylo popsáno již výše, v následující kapitole se bude soustředit výklad na jednotlivé předměty ochrany práv průmyslového vlastnictví. Mezi předměty ochrany práva průmyslového vlastnictví řadíme vynálezy, průmyslové vzory, ochranné známky a označení původu výrobků a zeměpisná označení. Jednotlivé instituty práva průmyslového vlastnictví bychom mohli rozdělit do dvou skupin. Ochrana práv technických řešení a Ochrana práv na označení.

3.1. Právní ochrana technických řešení

Pojem technická řešení v oboru práva průmyslového vlastnictví je vyjádřen zejména vynálezy a průmyslovými vzory. V následujících odstavcích budou rozebrány oba předměty, podrobnějšímu a hlubšímu rozboru však bude podrobena pouze problematika vynálezů.

3.1.1. Patenty

Na úvod celé této kapitoly je nutné si vysvětlit, v čem je ochrana vynálezu patentem přínosná pro přihlašovatele vynálezu a jestli je vůbec vynález chráněn bez použití patentu. Vynález je výsledkem vynálezecké činnosti určitého člověka. Pokud je tento vynález užíván prostřednictvím určitého soutěžitele na trhu a není chráněn patentovou ochranou, dopadají na něj obecná ustanovení Nového občanského zákoníku. Zneužil-li by jiný soutěžitel postavení tohoto soutěžitele, v našem případě by užíval jeho neregistrovaného vynálezu, poškozoval by jej tímto svým jednáním, a to v rámci nekalé soutěže¹⁰.

Nevýhodou takovéto ochrany je, že pokud se nejedná o užívání cizího vynálezu jiným soutěžitelem, nelze takové jednání považovat za nekalou soutěž. Z toho vyplývá, že není-li zneužíván neregistrovaný vynález jiným soutěžitelem, nelze se domoci ochrany takového vynálezu. Pokud chce vynálezce chránit svůj vynález proti všem neoprávněným uživatelům, musí svůj vynález chránit prostřednictvím patentové ochrany. Zde je jasně vysvětlena výhoda ochrany vynálezu patentem.

¹⁰ §2976 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Vynález tedy není bez přihlášení k patentové ochraně v rámci soutěžitelů nechráněn, ale vůči ostatním osobám ano. Pokud chce vynálezce svůj vynález chránit proti každému, kdo by jej mohl bez jeho souhlasu užívat, musí tento vynález registrovat prostřednictvím patentu.

Právní úprava vynálezu je upravena zákonem č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Tento zákon byl novelizován zákonem č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, čímž byla oddělena ochrana průmyslových vzorů a zákon č. 527/1990 Sb. nyní zahrnuje úpravu pouze vynálezů a zlepšovacích návrhů. Za přispění této novely je tento zákon také někdy označován jako „patentový zákon“. Patentový zákon je platný od prvního ledna 1991. Prostřednictvím této nové úpravy ochrany vynálezů byla nahrazena stará úprava z období socialistické éry, a tedy autorská osvědčení byla nahrazena patenty. V době vydání zákona byla Česká republika ještě součástí Československé federace, z čehož plynula i pravomoc udělovat patenty Federálním úřadem pro vynálezy, dnes se tento úřad nazývá Úřad průmyslového vlastnictví.

Pro udělení patentu jsou důležitá tři kritéria, podle nichž se posuzuje, zda vynález bude patentován. Jedná se o novost, průmyslovou využitelnost a o výsledek vynálezecké činnosti. Všechny tyto tři podmínky musejí být splněny kumulativně, jinak se nemůže jednat o patentovatelný vynález. Jako další podmínka, která sice není uvedena ve výčtu základních podmínek, ale je logicky nutná z výše uvedeného popisu, je, že se musí jednat o technické řešení nebo o řešení, které má přínos pro stávající stav techniky. Pokud se totiž nejedná o vynález technické povahy řešení, nelze tento vynález ani podřadit pod ochranu technických řešení, jejíž podkategorii jsou i vynálezy. Z toho vyplývá, že není-li vynález určitým technickým řešením stavu techniky, nelze jej ani patentovat.

Výsledkem vynálezecké činnosti se rozumí, že pro odborného technika není toto řešení zjevně vyvoditelné ze stávajícího stavu techniky. Novost vynálezu je posuzována s ohledem na stav techniky přede dnem přihlášení vynálezu. Od tohoto dne totiž přísluší přihlašovatelovi právo přednosti (priority). „Do stavu techniky se zahrnuje i obsah těch přihlášek vynálezů podaných v tuzemsku s dřívějším právem přednosti, které byly v den priority nebo po tomto dni zveřejněny.“¹¹ Pokud však v den priority nebyl zveřejněn

¹¹ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 29. ISBN 80-86855-12-0.

obsah přihlášek, z hlediska hodnocení vynálezecké činnosti se na takové přihlášky nebere ohled.

Dalším kritériem je již zmiňovaná průmyslová využitelnost, která je dána tím jestli může být vynález opakovaně využit k hospodářské aktivitě. Průmyslová využitelnost se nezkoumá pouze z hlediska okamžitého použití, ale i použití v budoucnu. Je nutné tedy brát zřetel na všechny faktory, ve kterých je daný vynález testován a podrobován své použitelnosti. Možnost opakovaného hospodářského průmyslového využití tedy nesmí být závislá jen na určitých časově omezených podmínkách. Úřad průmyslového vlastnictví, který uděluje jednotlivé patenty na vynálezy, může vyzvat přihlašovatele, aby onu průmyslovou využitelnost podložil skutečnými výsledky a fakty. Platí zde určité pravidlo, že pokud zpochybňovaný vynález jeho přihlašovatel dostatečně neobhájí, Úřad jeho přihlášku zamítne.

Podle patentového zákona nelze za patent považovat jednotlivé taxativně vymezené případy. Podle §3 odst. 2 tohoto zákona se jedná o objevy, vědecké teorie a matematické metody, estetické výtvary, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, programy počítačů a podávání informací. Dále §4 uvádí jednotlivé výluky z patentovatelnosti. Jsou jimi vynálezy, jejichž využití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům a také odrůdy rostlin, plemena zvířat nebo v zásadě biologické způsoby pěstování rostlin či chovu zvířat. Na mikrobiologické způsoby a výrobky získané tímto způsobem se výluka z patentovatelnosti nevztahuje. Zákon o ochraně práv k odrůdám rostlin¹² zaručuje ochranu novým druhům rostlin.

V rámci procesu harmonizace našeho právního řádu v oblasti ochrany práv průmyslového vlastnictví došlo k novelizaci patentového zákona a k úpravě některých vynálezů, které nebylo možné před novelizací pro výluku patentovat. Těmi jsou chemicky vyrobené látky, léčiva, potraviny, průmyslově produkční mikroorganismy, látky vzniklé přeměnou atomových jader, technická řešení spojená výlučně se získáváním nebo užíváním jaderné energie.¹³

¹² zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů

¹³ JAKL, Ladislav. Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 31. ISBN 80-86855-12-0.

3.1.1.1. Evropský patent

V Mnichově dne 5. října 1973 byla uzavřena Úmluva o udělování evropských patentů. Dne 1. července 2002 se její součástí stala také Česká republika a na základě transformace byly nejdůležitější části této Úmluvy začleněny do Českého patentového zákona, zákona č. 527/1990 Sb. o vynálezech a zlepšovacích návrzích v podobě nové hlavy třetí, a to konkrétně v paragrafech 35a až 35g.

„In 1973, the Munich Convention, signed outside of the framework of the European Community, gave rise to the European patent system. This is essentially a centralized procedure for examination inventions at the European Patent Office (EPO), established for this purpose. The centralized procedure ensures that exactly the same patentability criteria are used from one European country to another. It also achieves economies of scale, since filers only have to complete the procedure once for all countries. However, this European patent did not supersede national patents. Once an invention has been declared patentable by the EPO, the investor must then apply to the countries of his choice to obtain national patents.”¹⁴

Úmluva o udělování evropského patentu byla dalším zásahem do principu teritoriality vedle Pařížské unijní úmluvy a PCT, kdy byl tento princip ještě více oslaben, avšak ne úplně potlačen. Vznikl tak v Mnichově Evropský patentový úřad a tzv. Evropský patent. Možnost podat přihlášku má každý, a to bez ohledu na své občanství. Občané mohou podávat své přihlášky buď přímo na Evropském patentovém úřadě v Mnichově anebo v jednotlivých členských zemích u úřadů spravujících ochranu patentů v té které zemi. V České republice k těmto účelům slouží Úřad průmyslového vlastnictví v Praze. Přihláška musí obsahovat výčet zemí, ve kterých má přihlašovatel zájem na ochraně svého přihlašovaného vynálezu. Řízení o Evropském patentu probíhá na půdě Evropského patentového úřadu. To platí i v případě, je-li přihláška podána na některém úřadu v členské zemi, ta přihlášku pouze předá Evropskému patentovému úřadu a ten ji následně vyřizuje. Z tohoto vyplývá, do jaké míry se úprava na základě Úmluvy odchýlila od principu teritoriality. Je zde totiž přenesena možnost udělování patentové ochrany na odlišný úřad, konkrétně Evropský patentový úřad, od úřadů národních. Jednotlivé členské země se navíc zavázaly, že Evropský patent bude podléhat stejné ochraně jako patenty národní. Je však důležité podotknout, že pokud je Úřadem průmyslového vlastnictví Evropský patent pro jednotlivé země schválen,

¹⁴ LEVERQUE, Francois a Yann MENIERE. The Economics of Patent and Copyright [online]. Paris, 2004, s. 44 [cit. 2014-03-16].

vzniká přihlašovatelův povinnost patent validovat v každé zemi zvlášť a také jej zde udržovat, což jasně poukazuje na zachování určité míry principu teritoriality. Tento fakt ještě posiluje skutečnost, že pokud majitel patentu v jednotlivých zemích patent nevaliduje, považuje se tento patent v těchto zemích od počátku za neúčinný.

Dalším projevem dokazujícím, že teritorialita nebyla nijak závažně potlačena Úmluvou o udělování evropských patentů ani žádnou další úmluvou, je soudní ochrana patentů. Každý spor vznikající v návaznosti na patent národní nebo Evropský je souzen podle úpravy a před soudy státu, v němž je patent registrován. Nebyl tedy vytvořen žádný evropský ani jiný soud pro souzení sporů vznikajících z patentového práva. Pokud by došlo k vytvoření společné soudní instance například pro všechny země Evropského patentového práva, byl by tím teritoriální princip do značné míry eliminován. Tendence vývoje patentového práva v Evropě nasvědčují vytvoření Unijního patentového práva a u tohoto alternativního systému patentové ochrany by měl být vytvořen i Evropský patentový soud. Jedná se o velmi nákladný a organizačně velice náročný krok. Podrobněji bude problematika unijního patentového práva a soudní ochrany unijního patentového práva rozebrána v následujících kapitolách.

3.1.1.1.1. Řízení před Evropským patentovým úřadem

Evropský patentový úřad (European Patent Office – EPO, dále jen Úřad) vznikl na základě Úmluvy o udělování Evropských patentů a začal fungovat roku 1977. V dnešní době má Úřad 38 členů, mezi kterými je i Česká republika. Jedná se o výkonný subjekt, který uděluje patenty v rámci Evropské patentové organizace a kromě toho také zpracovává mezinárodní patentové přihlášky.

Úřad se řídí průzkumovým systémem, jenž byl zaveden Evropskou patentovou úmluvou a na tomto systému funguje dodnes. Tento centralizovaný systém udělování patentové ochrany se za skoro čtyřicet let své praxe osvědčil, přestože v průběhu let prošel několika administrativními změnami v podobě přerozdělování agendy mezi jednotlivými pobočkami. V průběhu let se počet patentových přihlášek několikanásobně zvýšil, a to z původních přibližně patnácti tisíc ročně na hodně přes sto tisíc přihlášek do dnešní doby. V rámci těchto čtyřiceti let své praxe se nezvýšil pouze počet přihlášek, ale také počet členských zemí na dnešních 38, což mělo samozřejmě také vliv na zvýšení počtu přihlášek.

Evropský patentový úřad má své sídlo v Mnichově a pobočky v Haagu, v Berlíně a publikační pracoviště ve Vídni. Mezi těmito pobočkami je na základě Úmluvy o udělování evropských patentů rozdělena agenda, kterou jaká pobočka vykonává. Po prodělání několika změn v přidělování agendy v průběhu let, je nyní zaveden tzv. BEST (Bring Examination and Search Together) systém, podle kterého se provádí veškerý průzkum v rámci jednoho úřadu, to znamená, že provádění rešerší stavu světové techniky a průzkum podmínek pro udělení patentu se bude dít na jednom místě. Nebude tedy rozdělena agenda například na formální průzkum v Haagu a věcný průzkum v Mnichově. Tento dřívější systém přinášel průtahy v řízení o udělování Evropských patentů. Novým systémem by mělo dojít k urychlení řízení a tedy zkrácení doby průzkumu. Systém je inspirován patentovými úřady ve většině vyspělých evropských zemí.

3.1.1.1.2. Překlad Evropského patentu

Překlad Evropského patentu do jednoho z úředních jazyků Evropské patentové organizace je podmínkou jeho účinnosti. Článek 65 Úmluvy o udělování evropského patentu říká, že může každý stát stanovit podmínku překladu patentové přihlášky do svého národního jazyku, pokud je jeho národní jazyk odlišný od úředních jazyků Evropské patentové organizace¹⁵. Není tu tedy automaticky povinnost překladu patentové přihlášky a to za předpokladu, že stát, ve kterém má být Evropský patent validován, nestanoví tuto podmínku pro udělení patentové ochrany na svém území. Pokud však tuto podmínku stanoví, přihlašovatel Evropského patentu musí opatřit překlad a předložit jej národnímu patentovému úřadu země, ve které chce Evropský patent validovat. Smluvní stát může na svém území také podmínit účinnost patentu doložením překladu a dále může být na tomto přihlašovatelem požadován poplatek za zveřejnění překladu. Na základě dispozitivnosti ustanovení článku 65 je zde možnost usnadnění a zlevnění přihlášení patentu v jednotlivých zemích.

V jednání je také úplná změna této úpravy a zavedení povinnosti překladu pouze do úředních jazyků Evropské patentové organizace. Další možnou alternativou je povinnost přeložení pouze patentových nároků do národních jazyků a zbytek patentu ponechat v pouze v jednom z úředních jazyků. Tento krok se jeví jako

¹⁵ úředními jazyky Evropské patentové organizace jsou angličtina, francouzština a němčina

nejpravděpodobnější a to především proto, že byl přijat Londýnský protokol k Úmluvě o udělování Evropských patentů, který tuto úpravu zakotvuje.

3.1.1.1.3. Odpor proti Evropskému patentu

Evropský patentový úřad zveřejní udělený evropský patent ve svém věstníku. Od tohoto okamžiku plyne devítiměsíční lhůta pro podání odporu¹⁶. Odpor může podat kdokoli, a to přímo k Evropskému patentovému úřadu a za podaný se pokládá až od zaplacení poplatku. Takto podaný odpor se vztahuje na celý evropský patent, tedy i na všechny národní patenty přihlášené jeho prostřednictvím. Důvody pro podání odporu jsou stejné jako pro podání odporu proti národním patentům. Především se jedná o nepatentovatelnost přihlášeného vynálezu, například protože není dostatečně jasně vysvětlen a odborník v daném oboru není prostřednictvím popisu patentu schopný takovéto řešení vytvořit. Pokud shledá Evropský patentový úřad po přezkoumání odpor za neopodstatněný, zamítne jej. Pokud však dojde k závěru, že skutečnosti vytýkané v odporu jsou pravdivé, může patent buď kompletně zrušit, částečně zrušit nebo omezit. Takto učiněné změny v předmětu patentu jsou účinné pro celý evropský patent, tedy i pro všechny země, do kterých byl tento evropský patent přihlášen. Nevýhodou však je, že pokud je Evropský patent zrušen, provádí se takovéto řízení zvlášť v každé zemi, kde byl tento patent přihlášen. Vzhledem k rozdílné rozhodovací praxi v jednotlivých zemích tak dochází ke snižování jistoty přihlašovatelů patentu. I toto je jeden z důvodů proč je, už po minimálně 40 let, tendence o vytvoření Patentu společenství pro celou Evropskou unii a s tím také spojené vytvoření jednoho zrušovacího řízení v rámci celého regionu.

3.1.1.1.4. Londýnský protokol

Londýnský protokol, jinak také nazývaný jako Londýnská dohoda, byl uzavřen v říjnu roku 2000 mezi členskými státy Evropské patentové organizace. V roce 2000 nebyla Česká republika členem této organizace, a proto členem protokolu není. Prostřednictvím Londýnského protokolu mělo dojít ke zmírnění požadavků na jazykové překlady v souvislosti s přihlašování evropských patentů, čímž by došlo k výraznému snížení nákladů.

¹⁶ možnost podat odpor je zakotvena v Úmluvě o udělování Evropských patentů ve článku 99

Státy, které mají úřední jazyk shodný, popřípadě jeden z úředních jazyků shodný s některým z úředních jazyků Evropského patentového úřadu, se tak vzdávají požadavků na jazykový překlad¹⁷. Tyto státy tedy nemohou požadovat překlad jak celého textu patentu, tak ani překlad patentových nároků jako podmínku vstupu Evropského patentu na jejich území v platnost. V jednotlivých smluvních státech však musí být k dispozici alespoň překlad patentových nároků.

Další kategorií jsou státy, které nemají svůj úřední jazyk, nebo žádný z úředních jazyků, shodný s úředními jazyky Evropského patentového úřadu. Tyto státy se po vstoupení do této dohody také vzdávají jazykového překladu do svého úředního jazyka. Znamená to tedy, že pro vnik platnosti Evropského patentu na jejich území nesmějí požadovat překlad do svého jazyka. Avšak osvobození od jazykového překladu není úplné, protože tyto státy mohou požadovat překlad patentových nároků. Překlad patentových nároků do úředního jazyka takovéto země je pouze možností, kterou tato země může požadovat. Česká republika by po vstupu do londýnské dohody spadala právě do této kategorie zemí.

Pro případ vzniku patentového sporu může soud členské země požadovat na majiteli patentu, aby pořídil překlad celého textu patentu do úředního jazyka této země na svůj náklad.

„Článek 6 odstavec 1 dohody upravuje její vstup v platnost. Podle něho vstoupí dohoda v platnost prvního dne čtvrtého měsíce ode dne, kdy osmý ze smluvních států EPÚ dá do úschovy potvrzující nebo přístupovou listinu, za předpokladu, že mezi těmito osmi státy budou i tři, ve kterých platilo nejvíc evropských patentů v roce 1999 (tj. Velká Británie, Francie a Německo).“¹⁸ Podmínka byla splněna dne 29. ledna 2008 a Londýnská dohoda se stala účinnou od 1. května 2008. Členy Londýnské dohody jsou Dánsko, Francie, Chorvatsko, Island, Lichtenštejnsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Monako, Německo, Nizozemí, Slovinsko, Švýcarsko, Švédsko a Velká Británie.

Pro další státy, jež do této dohody přistoupí, bude platit tento režim od prvního dne čtvrtého měsíce od podepsání dohody. Dohodu lze aplikovat na evropské patenty přihlašované po vejití této dohody v platnost v jednotlivých státech.

¹⁷ Článek 65 odst. 1. Úmluvy o udělování Evropských patentů

¹⁸ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 222. ISBN 978-80-7400-417-9.

I přes rozsáhlé debaty a kritiku je Londýnský protokol platnou dohodou, ke které se postupně přidávají další země. Česká republika zatím členem této dohody není.

3.1.1.2. Národní úprava Patentu v České republice

Ochrana vynálezů v České republice je plně harmonizovaná s Evropskou právní úpravou této problematiky. Podrobnější popis českého patentového práva s ohledem na řádně provedenou implementaci evropské úpravy je pro výklad evropského práva průmyslového vlastnictví přínosný, jelikož i v dalších evropských zemích, které prošly procesem harmonizace, je právní úprava s českou úpravou ochrany vynálezů do značné míry shodná. Každý evropský patent je svazkem národních patentů. Evropský patent se po udělení pokud jde např. o vyčerpání práv, omezení účinků patentu, zánik a zrušení patentu, řídí národními předpisy.

Patentem se rozumí právní ochrana vynálezu, která je na základě již zmiňovaných kritérií udělována Úřadem průmyslového vlastnictví. Jednotlivá kritéria, kterými jsou novost, průmyslová využitelnost a výsledek vynálezecké činnosti, jsou zakotvena v Patentovém zákoně, jež je plně harmonizován s Evropskou úpravou. Tento zákon v dalších paragrafech rozpracovává jednotlivé náležitosti a mechanismy patentu.

Právo na patent podle §8 patentového zákona je udělováno původci vynálezu nebo jeho právnímu nástupci. Právním nástupcem se rozumí osoba, na níž byla práva plynoucí z patentové ochrany převedena nebo na níž ze zákona přešla. Původcem vynálezu je osoba, která vynález vytvořila, neboli osoba, jejíž tvůrčí činnosti je vynález výsledkem. Pokud se na tvůrčí činnosti patentu podílelo více osob, náleží každé této osobě právo na patent v takovém rozsahu, v jakém se podílela na vytvoření patentovaného objektu.

Následující § 9 tohoto zákona je věnován tzv. podnikovému patentu. Podstata podnikového patentu spočívá ve vytvoření vynálezu v rámci plnění úkolu z pracovního poměru nebo jiného podobného poměru k určitému zaměstnavateli. Tento vztah je konstruován tak, že možnost patentovat vynález je převedena po vytvoření vynálezu od tvůrce na zaměstnavatele. Samozřejmě pokud tento vztah není dále upraven smluvně. Podnikový patent tedy vzniká tak, že původce po vytvoření svého vynálezu oznámí tuto skutečnost bezodkladně svému zaměstnavateli a doloží veškerou potřebnou dokumentaci. Od předložení vynálezu tvůrcem má zaměstnavatel právo na přihlášení patentu, a to ve lhůtě tří měsíců od předložení, neučiní-li tak, vrací se právo patentovat

vynález zpět na tvůrce a ten může tento vynález již sám patentovat. Patentoval – li zaměstnavatel tento vynález, náleží tvůrci patentu (zaměstnanci) určitá odměna za vytvoření patentu. Tato odměna musí odpovídat povaze a výsledku tvůrčí činnosti s přihlédnutím na obstarání materiální stránky zaměstnavatelem. Materiální stránkou je bráno především prostředí a prostředky, ke kterým se tvůrce prostřednictvím zaměstnavatele dostal, a které by si musel jinak obstarat na vlastní náklad. Byla-li odměna tvůrci vyplacena v menším rozsahu, než ve kterém mu náleží, je zaměstnavatel povinen tento rozdíl vyrovnat.

Ustanovení § 25 Patentového zákona stanovuje, že v přihlášce vynálezu musí být uveden jeho původce. Původcem vynálezu se rozumí osoba, které tento vynález vytvořila vlastní tvůrčí činností, jak již bylo uvedeno v § 8. Znamená to tedy, že pokud se jedná o podnikový vynález a zaměstnavatel uplatnil právo patentovat vynález, je třeba v patentové přihlášce uvést jméno zaměstnance popřípadě zaměstnanců, kteří vynález svou tvůrčí činností vytvořili. Tvůrce nemusí být pouze jedna osoba, ale může se jednat o spolupůsobení více osob, které svá tvůrčí práva na výsledném vynálezu mají v poměru, v jakém se na jeho vytvoření podílely.

Práva a povinnosti vznikající jednotlivým spolumajitelům patentu se řídí obecnou úpravou podílového spoluvlastnictví podle NOZ. Úprava obsažená v NOZ je zde použita, jak vyplývá i z ostatních občanskoprávních vztahů, jako úprava subsidiární ke speciální úpravě v podobě patentového zákona. Co neupravuje patentový zákon, podléhá obecné úpravě občanského zákoníku. Ustanovení § 16 Patentového zákona uvádí jednotlivé speciální ustanovení týkající se postavení spoluvlastníků patentu. Nedohodnou-li se spolumajitelé patentu na jiné úpravě, je stanoveno, že každý má právo využívat vynález. K uzavření licenční smlouvy je třeba souhlasu všech tvůrců, není-li dohodnuto něco jiného. Při převodu podílu jednoho ze spolumajitelů je potřeba souhlasu všech ostatních, navíc mají právo ve lhůtě jednoho měsíce odkoupit podíl, za podmínek, za kterých chce spolumajitel svůj podíl převést na třetí osobu. Převádí-li se podíly mezi spolumajiteli, není třeba souhlasu ostatních spolumajitelů.

3.1.1.2.1. Doba právní ochrany vynálezu

Obecná doba právní ochrany patentovaného vynálezu je 20 let od podání přihlášky. Jedná se o tzv. dobu platnosti patentu. Tato doba však nutně neznamená účinky této ochrany. Platí zde určitá zásada publikace, podle které je nutnost patentovou ochranu

vynálezu nejdříve zveřejnit ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví. Než patent nabyde účinku, musí projít udělovacím řízením. V České republice je tato doba stanovena na rozmezí 3 – 6 let, z čehož plyne, že účinek nastává po samotné platnosti až po uplynutí této doby. Jedná se o projev světové harmonizace, kdy tato doba je takto ustálena celosvětově. Česká republika se většinou v době zveřejnění vynálezů pohybuje na spodní hranici této lhůty, což je s přihlédnutím na roční prioritní lhůtu velmi dobrý výsledek.

Přihlašovatel a tedy i majitel patentu má výlučné právo s patentem nakládat, může dávat souhlas s použitím jeho vynálezu dalšími osobami. Tomuto povolení se říká licence, kterou uděluje majitel za úplatu jednotlivým osobám, které mají zájem na využívání vynálezu. Do jaké míry a v jakém rozpětí je patent chráněn, je dáno patentovými nároky u každého patentu. Tyto nároky ohraničují ochranu vynálezu patentem a stanovují hranice, které určují, do jaké míry se může majitel své ochrany domáhat. Ony pomyslné hranice jsou dokládány v podobě popisů a výkresů vynálezu.

3.1.1.2.2. Využívání patentem chráněného vynálezu

Využíváním patentu se rozumí uplatnění výrobku za použití určitého patentu na trhu. Není důležité, zda se jedná o výrobní postup či například o využívání výrobku, důležité je, že určitý patentem chráněný vynález byl použit na trhu jinou osobou než majitelem patentu. Patentový zákon vymezuje úpravu tak, že stanovuje, jak je s daným vynálezem zakázáno nakládat. Toto negativní vymezení člení do dvou skupin, kterými jsou zákaz přímého a zákaz nepřímého užívání. Za přímé užívání je podle § 13 považováno, když někdo bez souhlasu majitele vyrábí, nabízí, uvádí na trh nebo používá výrobek, jenž je chráněn patentem, anebo tento výrobek dováží, skladuje či jinak s ním nakládá. Stejně tak je postupováno při posuzování shodných výrobků. U shodných výrobků je bráno, že bylo využito majitelova patentu do doby, dokud se neprokáže opak této domněnky. Důkazní břemeno je zde postaveno na té osobě, která domnělé porušování patentové ochrany porušuje. Jedná se o výjimku z obecné zásady, kdy je povinnost dokazovat porušení patentových práv na majiteli patentu. Tento institut se nazývá tzv. „převrácení důkazního břemene“¹⁹. Užití této výjimky ze zásady důkazního břemene majitelem je nanejvýš logické s přihlédnutím, jaké možnosti majitel patentu k dokazování má. V drtivé většině případů se dá totiž použít jako důkaz pouze samotný podezřelý výrobek,

¹⁹ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 35. ISBN 80-86855-12-0.

těžko se totiž majitel dostane do výroby, ze které tento výrobek pochází, aby mohl následně dokázat, že se jedná o zneužití jeho patentu. Toto je dáno i tím, že při dokazování nesmí být porušeno výrobní tajemství domnělého porušovatele. Proto je na tomto porušovateli zda a jakým způsobem prokáže opak. Nedokáže-li, že se nejedná o zneužití patentu, je povinen poskytnout majiteli patentu přiměřené odškodnění. Zde je na závěr tohoto odstavce důležité si poznamenat tzv. „zásadu jediné konzumace práva“²⁰. Tato zásada znamená, že majitel vynálezu může použít této ochrany vynálezu a žádat plnění po osobě, která toto právo využívá jen jednou přesto, že jeho patent je využíván pro více činností.

Dále podle § 13 nikdo nesmí bez souhlasu majitele využívat způsob anebo nabízet tento způsob využití, který podléhá patentové ochraně.

Podle patentového zákona jsou odlišeny dva druhy využití patentu, a to buď jako výrobek nebo jako postup. Za výrobky je podle patentového zákona vše co nelze považovat za výrobní postup, jedná se tedy o negativní vymezení pojmu výrobek. Jednotlivými výrobky jsou „látky, jako například mechanické směsi, roztoky, tmely a vázanky, látky získané fyzikálně chemickými přeměnami, jako slitiny, skla a keramika, dále chemicky vyrobené látky získané přeměnou atomového jádra a rovněž kmeny průmyslových produkčních mikroorganismů, spotřební výrobky, nástroje apod. a výrobky, které jsou při svém použití schopny vykonávat určité funkce, které se zpravidla nazývají stroji, zařízeními, zapojeními apod.“²¹

„Pod postupem míní patentové zákony každý proces, v němž se působí na pracovní předmět (substrát), kterážto působení je vyvoláváno lidskou činností. Působení na pracovní předmět je vyvoláváno buď prostřednictvím pracovního prostředku, nebo bez něho.“²². Pracovní předmět je vystaven vlivům fyzikálním, mechanickým, chemickým, biologickým nebo jejich kombinaci. Výsledkem není získání konkrétního předmětu, ale především určení nebo změna stavu předmětu.

Využívání vynálezu lze posuzovat s ohledem na dva různé typy činností, které vynález ke své potřebě využívají. Zejména se jedná o využívání patentu z pohledu podnikatelských subjektů, které tento vynález používají například pro výrobu, těžbu,

²⁰ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 35. ISBN 80-86855-12-0.

²¹ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 35 a 36. ISBN 80-86855-12-0.

²² JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 36. ISBN 80-86855-12-0.

služby, obchodování, apod. Avšak vynálezy mohou být využité i k činnosti vědeckovýzkumné, zkušební apod. pokud výsledkem této činnosti je určitý hospodářský užitek.

Za porušování patentu jinou osobou není chápána činnost, která je prováděna pouze za účelem zkoušení, přičemž nesmí být toto zkoušení prováděno za účelem majetkového obohacení, ale z důvodu zkoumání, zda je možné pomocí vynálezu dosáhnout výsledku, ke kterému byl vytvořen. Je zde tedy velice důležité kritérium zisku, pokud není z použití patentu generován zisk, či jiný hospodářský užitek, těžko lze toto využití patentu považovat za zneužívání ochrany vynálezu.

Podle patentového zákona se lze dopustit porušení ochrany práv plynoucích z patentu jak přímým, tak i nepřímým použitím patentu.

Pojmem nepřímé užívání patentu se rozumí takové užívání, pokud osoba od majitele patentu odlišná poskytuje třetí osobě prostředky, které sice třeba ne úplně, ale z podstatné části porušují ochranu plynoucí z patentu. Takového porušení se zpravidla dopouští ten, kdo dodává třetí osobě specifické prostředky, které jsou podstatnou náležitostí patentu. K těmto prostředkům je většinou dodáván i návod, který s běžně dostupnými ostatními prostředky dává možnost jakékoli třetí osobě vytvořit a využívat patentem chráněný vynález. Za porušení ochrany patentu nepřímým využíváním patentový zákon pokládá jednání, kdy jsou třetí osobě poskytnuty takové prostředky, které tvoří podstatnou část patentu a za jejichž použití se dá prostřednictvím dalších běžně dostupných prostředků vytvořit patentem chráněného vynálezu.

3.1.1.2.3. Licence a převoditelnost patentu

Majitel patentu může svěřit používání patentu i dalším osobám, které nejsou s majitelem nijak vázané. Děje se tak prostřednictvím licenční smlouvy, kterou majitel patentu poskytuje licenci dalším osobám a na jejímž základě mohou tyto osoby patent plně využívat. Licenční smlouva se tedy uzavírá mezi majitelem patentu a další osobou, která má zájem na využívání patentu. Závaznost této smlouvy plyne oběma subjektům od okamžiku jejího podpisu. Vůči třetím osobám nabývá tento vztah účinnosti zápisem do patentového rejstříku.

Uzavírání licenčních smluv se řídí NOZ, konkrétně v paragrafech 2358 - 2389, kde jsou upraveny obecné podmínky pro uzavírání těchto smluv. Ustanovení § 2358 vymezuje, co se rozumí pojmem licence a říká, že licenční smlouvou poskytuje

poskytovatel, může být i osoba od majitele odlišná, například u podlicence, oprávnění k výkonu práva patentu v rámci dohodnutého rozsahu a za dohodnutou odměnu. Oproti předchozí úpravě je zde změna v možnosti dohodnutí výše odměny, kdy se strany mohou dohodnout, že bude licence poskytována bezúplatně (§2366 odst. 1 písm. b) Ostatní pravidla udělování licence zůstávají v podstatě zachována, jak byla upravena v zákoně č. 513/1993 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. K obecné úpravě zakotvené NOZ je zde ještě speciální úprava jednotlivých licenčních smluv zakotvená v patentovém zákoně. Ustanovení §14 patentového zákona stanovuje podmínku písemného uzavření této smlouvy a dále stanovuje, že pro platnost a závaznost písemné smlouvy mezi stranami není třeba jejího zápisu do patentového rejstříku vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví. Toto pravidlo však neplatí vůči třetím osobám, kdy je zápis do patentového rejstříku striktně požadován.

Původní poskytovatel licence má povinnost platit udržovací poplatky patentu, u kterého poskytnul licenci za odměnu další osobě a předat bezodkladně po podepsání licenční smlouvy veškeré podklady potřebné k realizaci práva plynoucího z licenční smlouvy. Dále jsou oba povinni spolupůsobit na ochraně práv plynoucích z licence. Povinností na straně nabyvatele licence je udržet tajemství plynoucí z licence a neposkytovat tuto licenci dalším osobám. V licenční smlouvě může být dohodnuta možnost poskytnout tzv. podlicenci nabyvatelem licence třetí osobě, to však za podmínky, že o tomto úkonu bezodkladně vyrozumí poskytovatele licence. Licenční smlouvu lze dohodnout na dobu určitou i neurčitou. Smlouvu na dobu neurčitou lze vypovědět.

Licenci bychom mohli rozdělit na dva druhy, a to aktivní a pasivní. Aktivní licence znamená poskytování licence další osobě a pasivní licence spočívá v nabytí práv licence osobou, které je licence poskytována. Z těchto dvou druhů licencí nám v praxi vycházejí další specifické licence, kterými jsou například opce, jinak také opční licenční smlouva, licence křížové, sdružené licence, shrink wrap, smíšení licence (př. know-how), sublicence, zákonné licence (nastávají automaticky ze zákona), úřední a jiné. Spolu s licenčními smlouvami jsou častokrát uzavírány smlouvy o utajení, kterými se nabyvatel licence zavazuje, že neposkytne nikomu dalšímu informace, které se dozvěděl v návaznosti s přidělením licence. Nepravou licencí bývá označováno tzv. know-how. Tyto licence se uzavírají z důvodu poskytnutí informací s ohledem na provádění určité výrobní nebo provozovací činnosti. Nepravé licence se uzavírají na základě

inominálních smluv (nepojmenované smlouvy), pro které se analogicky použije úprava licencí v § 2358 a následující NOZ a také ustanovení ze speciálních zákonů, kterým je například patentový zákon.

Patent, stejně jako ostatní práva průmyslového vlastnictví, lze převádět. Majitel patentu má tedy možnost převést tento patent na někoho jiného a ztratit tak veškeré vazby na patent. Po převodu práva na patent původním majitelem zanikají veškerá jeho práva k tomuto patentu. Jediné, co v patentu zůstává od prvního a původního majitele zachováno, je jeho původcovství, které se s převodem patentu nijak nemění. Patent může být vlastnictvím i více majitelů, patentový zákon tuto situaci nazývá spolumajitelství patentu. Jednotliví spolumajitelé se musejí řídit určitými pravidly, pokud chtějí svůj podíl práva na patentu převádět. Předně je tu povinnost, chtějí-li podíl převést na třetí osobu, nabídnout ostatním spolumajitelům tento podíl za stejných podmínek, za jakých je nabízeno toto právo třetí osobě. Ostatní spolumajitelé mají lhůtu jednoho měsíce, aby na tyto podmínky přistoupili a patent odkoupili. Po uplynutí doby jednoho měsíce může spolumajitel již bez problému převést svou část práva na patent na jinou osobu. Převádí-li se podíl mezi jednotlivými spolumajiteli, lze tak činit bez souhlasu ostatních spolumajitelů.

3.1.1.2.4. Vyčerpání práv

K vyčerpání práv z patentu dochází mezi majitelem patentu, v tomto případě také jinak řečeno poskytovatelem licence a nabyvatelem licence. Jedná se o tzv. konzumpci práv. Konzumpce práv spočívá v tom, že majitel práva patentu může požívat užitky plynoucí z poskytování licence na patent pouze jednou. Pokud je tedy na trh uveden výrobek, který je již podle udělené licence vyroben, nelze vůči třetím osobám ani vůči majiteli licence požadovat, aby znovu plnili a platili za použití patentu. Ochrana takto zakotvená ochraňuje jak konečného spotřebitele, tak i výrobce, který řádně svou licenci zaplatil a užívá ji. Níže jsou uvedeny příklady dvou případů rozhodovací praxe Evropského soudního dvora zabývající se touto problematikou. Příklady jsou vybrány proto, že i české soudy se řídí při své rozhodovací praxi soudními rozhodnutími Evropského soudního dvora. Uvedené případy, stejně jako další rozhodnutí Evropského soudního dvora, jsou považovány za závazné precedenty.

3.1.1.2.4.1. případ Merck vs. Stephar²³

Firma Merck je majitelem patentové ochrany na území Nizozemí. Lék chráněný touto patentovou ochranou vyvážela do jiných států, například i do Itálie, kde však neexistovala patentová ochrana na léčiva. Firma Stephar dovážela stejný lék z Itálie do Nizozemí. Firma Merck se domáhala ochrany proti firmě Stephar u Evropského soudního dvora. Ten však vyslovil názor, že se nelze domáhat ochrany vůči dovozci, za účelem zabránění souběžnému dovozu. Pokud se tedy majitel patentu rozhodne uvádět své výrobky na trh v členském státě, kde není možná patentová ochrana, musí si být vědom toho, že ponese následky plynoucí ze zásady volného pohybu zboží uvnitř Společenství.

3.1.1.2.4.2. případ Pharmon vs. Hoechst AG²⁴

Hoechst byla společnost vlastnící patent na určitý lék v Německu, Nizozemí, a ve Velké Británii. Na území Velké Británie však lék nikdy nevyráběla. Další společnost na výrobu léčiv obdržela nucenou licenci na patentem chráněné léčivo firmy Hoechst. Tato společnost však překročila podmínky užívání nucené licence, když poskytla bez souhlasu Hoechst část produkce léku firmě Pharmon, jež se pokusila o prodej léku v Nizozemí, čemuž se Hoechst pokoušel zabránit na základě svého patentu v Nizozemí.

Byla položena předběžná otázka, jestli je možné uplatnit princip vyčerpání práv, pokud se jedná o zboží vyrobené v jiném členském státě, kde je výrobce držitel nucené licence.

K této otázce se vyjádřil Evropský soudní dvůr tak, že je nutné odlišit licenci dobrovolnou a licenci nucenou. U dobrovolné licence dává majitel patentu souhlas s nakládáním jeho patentem chráněného vynálezu, kdežto u licence nucené žádný souhlas majitele není. Z toho soud tedy vyvodil závěr, že majitel má právo se bránit proti dovozům a obchodováním s výrobky, jež jsou produkty nucené licence.

3.1.1.2.5. Omezení účinků patentu

Omezení účinků patentu znamená, že majitel patentu ve stanovených případech nemá právo na ochranu tohoto svého práva. Omezení práv majitele může být jen za splnění

²³ věc 187/80, rozhodnutí ze dne 14. července 1981, Merck & Co. Inc proti BV and Petrus Stephanus Exler

²⁴ věc 19/84, rozhodnutí ze dne 9. července 1985, Pharmon BV proti Hoechst AG

zákonem stanovených podmínek, jinak by se jednalo o zásah do vlastnického práva majitele patentu. Omezením účinků patentu jsou především právo předchozího uživatele, omezení účinku v dopravních prostředcích, které se na patentem chráněném území objevily jen po časově omezenou dobu, omezení účinku v oblasti přípravy léčiv v lékárně a také omezení účinku patentu na experimentální činnost, jež neslouží k hospodářskému prospěchu osoby, která patentem chráněný vynález zkouší nebo testuje. Dalšími způsoby omezení účinků patentu mohou být nabídka licence a nucená licence.

Právo předchozího uživatele licence je postaveno na situaci, kdy uživatel používal licenci nezávisle na jejím majiteli a to ještě před samotným udělením této licence. Uživatel tedy užíval licenci ještě před samotným vznikem práva priority. Z této skutečnosti pro uživatele vyplývá právo na pokračování v užívání licence, kterou nějaký na uživateli nezávislý přihlašovatel přihlásil. Obě strany se mohou na pokračování užívání uživatelem buď dohodnout, nebo se může uživatel obrátit na soud s žádostí, aby mu bylo přiděleno právo užívání nezávisle na majiteli licence. V praxi tyto soudy většinou pro uživatele nedopadnou pozitivně, protože je velice těžké dokázat, že uživatel využíval toto právo nezávisle na majiteli licence.

Dopravní prostředky, které se na území patentem chráněného vynálezu dostaly jen na časově omezenou dobu a za normálních okolností by tuto ochranu porušovaly, jsou z této ochrany vyčleněny a nejedná se tedy o porušení patentové ochrany. Příklady těchto výjimek jsou třeba lodě, lodní tělesa, výstroje lodí a další příslušenství těchto lodí, jež se na patentem chráněném území zdržují jen omezenou dobu. Dále tato ochrana není porušena například ani při stavbě letadel nebo vozidel zemí unie, pokud jsou tyto stroje na území státu jen z přechodných důvodů.

Na základě lékařského předpisu mohou být připravována léčiva v lékárně a stejně tak s těmito léčivy může být nakládáno, aniž by byla porušena ochrana patentovaného práva. Stejně tak není za porušení ochrany považována experimentální činnost nesměřující k hospodářské či jinak výtěžné činnosti, ale sloužící pouze k vědeckým či kontrolním účelům.

Zvláštním druhem omezení účinků patentu je tzv. nabídka licence. Nabídkou licence se rozumí poskytnutí licence obecně všem zájemcům bez nutnosti placení za tuto licenci, jedná se tedy o uvolnění licence do veřejného oběhu za určitých podmínek. Takto nabídnutá licence nemůže již být vzata zpět a dále musí být zapsána do

patentového rejstříku. Každý, kdo má zájem danou licenci využívat, musí o tomto svém úmyslu písemně vyrozumět majitele licence. Přesto, že se jedná o volnou nabídku licence, nezaniká tímto právo majitele licence na úhradu za poskytnutí svého vynálezu. Majitel, popřípadě i přihlašovatel patentu, má povinnost platit i na dále udržovací poplatky patentu, a to bez ohledu na to, zda je nabídka licence někým dalším využívána či není, avšak výše těchto poplatků dosahuje poloviční výše než za běžný patent bez nabídky licence.

Posledním způsobem omezení účinku licence je institut tzv. nucené licence. Tento druh omezení není postaven na vůli majitele patentu, ale na jeho nečinnosti nebo neuplatňování práv plynoucích z jeho patentem chráněného práva, může se jednat například i o ohrožení veřejného zájmu v rámci nečinnosti nakládání s patentem anebo tímto způsobem může být například zpomalen vývoj v daném odvětví nebo může tak být tento vývoj do značné míry ovlivněn. Pokud majitel patentu s patentem nakládá tímto způsobem, může být na základě rozhodnutí soudu nebo Úřadu průmyslového vlastnictví přidělena třetí osobě licence k tomuto patentu. Děje se tak na základě žádosti třetí osoby o udělení nucené licence. Ve většině případů tato osoba žádala již samotného majitele patentu, avšak ten na tuto žádost nijak nereagoval. V převážné většině zemí o udělení nucené licence rozhoduje soud a vydá rozhodnutí o udělení nucené licence ve prospěch třetí osoby. Možnost udělení nucené licence je však omezena dobou vzniku patentu. Licence nesmí být udělena dříve než 4 roky po přihlášení vynálezu a zároveň nesmí být udělena dříve než 3 roky po udělení patentu, přičemž je rozhodná doba delší. O délce a rozsahu nucené licence rozhoduje buď Úřad průmyslového vlastnictví anebo soud, podle toho, který orgán je příslušný vydávat v této věci rozhodnutí. Převážně je tato licence udělována na dodávky pro domácí trh. Převod nucené licence je omezen pouze na převod podniku nebo jeho části, ve které je licence využívána. Pokud není licence po dobu jednoho roku využívána či držitel licence nedodrží podmínky stanovené v licenci, může být Úřadem průmyslového vlastnictví tato licence odňata. Dále může licence jejímu držiteli zaniknout i v případě, že se jí tento držitel sám vzdá. Rozhodnutím o udělení licence nezaniká stejně tak, jako v případě nabídky licence, právo majitele patentu na úhradu za poskytnutí licence. Úhrada majiteli patentu náleží v obvyklé výši vzhledem k předmětu a druhu vynálezu. Je na obou stranách, na jakých podmínkách se dohodnou, pokud se ovšem nedohodnou, rozhodne o výši náhrady za nucenou licenci soud.

3.1.1.2.6. Zánik patentu a zrušení patentu

Podle patentového zákona lze patent buď zrušit, nebo může patent zaniknout. Zánik patentu je vázán na uplynutí doby jeho platnosti, nezaplacení udržovacích poplatků anebo vzdáním se tohoto práva jeho majitelem. Tento akt vzniká od chvíle, kdy nastala rozhodná skutečnost pro zánik takového práva.

Zrušení patentu provádí Úřad průmyslového vlastnictví, a to pokud nebyly splněny podmínky patentovatelnosti, zjistí-li nedostatečné a nejasné popsání patentu anebo přesahuje-li předmět patentu podanou přihlášku. Podle §8 patentového zákona může být i důvod pro zrušení patentu to, že přihlašovatel nemá na tento patent právo. Na rozdíl od zániku patentu je zrušení patentu správním aktem, který má svou účinnost i zpětně, znamená to tedy, že patent, který je zrušen z výše uvedených důvodů, je už od svého přihlášení neplatný a nelze s ním spojit žádné právní následky. Zrušení patentu lze navrhnout i po zániku takového patentu. Návrh na zrušení patentu je podmíněn zaplacením správního poplatku.

Závěrem je nutné ještě říci, že Úřad průmyslového vlastnictví České republiky je zmocněn ke zrušení evropských patentů, které byly validovány v České republice a dále může rušit osvědčení pro léčiva a také přípravky na ochranu rostlin. Zrušení evropského patentu probíhá na základě odporu, který je podáván k Evropskému patentovému úřadu v Mnichově, a to ve lhůtě devíti měsíců od udělení evropského patentu. Pro tuto situaci se použije § 35f patentového zákona.

3.1.1.2.7. Řízení o udělení patentu

Řízením o udělení patentu rozumíme proces, při kterém se na přihlašovaný vynález udělí ochrana patentem. Právní úprava v oblasti českého patentového práva prošla, jak již bylo podrobně vysvětleno v předchozích kapitolách, řadou změn a byla neustále přibližována světovým pravidlům na ochranu průmyslového vlastnictví. Jinak tomu nebylo ani u přihlašování patentů. Vynález se přihlašuje na Úřadě průmyslového vlastnictví, kde ho může přihlašovat nejen občan České republiky, ale i další osoby. Možnost přihlašování dalšími osobami od občana České republiky odlišného je dána tím, že Česká republika je členem Smlouvy o patentové spolupráci a dále Smlouvy o udělování evropských patentů. Každý přihlašovatel je povinen platit s přihlášením svého vynálezu i určité poplatky z této přihlášky plynoucí.

Přihlášení vynálezu má podobu formalizované přihlášky, která musí být podána na Úřad průmyslového vlastnictví. Od tohoto okamžiku plyne přihlašovatelovi právo přednosti. Právo přednosti může také plynout přihlašovatelovi z mezinárodní smlouvy. Přihláška musí kromě formálních náležitostí obsahovat i příslušné přílohy v přesně daném počtu, kterými jsou popis vynálezu spolu s patentovými nároky a výkresy, pokud je to nutné ze samotné podstaty vynálezu. „Je-li vynálezem průmyslový produkční mikroorganismus, musí být uložen ve veřejné sbírce kultur ke dni, od něhož přísluší přihlašovatelovi právo přednosti.“²⁵ Je-li vedeno soudní řízení, týkající se práva na patent, musí ten, kdo chce, aby bylo pokračováno v jeho řízení, požádat ve lhůtě 3 měsíců od pravomocného rozhodnutí práva na patent, aby bylo právo přednosti dále zachováno. Je zde i možnost přepsání práva na patent nebo patentové přihlášky na jinou osobu, pokud je tímto právem oprávněná jiná osoba, které tento vztah k původcovství vynálezu soud pravomocným rozhodnutím přiznává.

Po podání přihlášky následuje průzkum patentovatelnosti daného vynálezu. Převážná většina evropských zemí provádí v rámci jednotlivých přihlášek tzv. odložený průzkum, který je postaven na principu dvojího přezkoumání. Jedná se o předběžný průzkum a úplný hluboký průzkum. Předběžný průzkum se provádí po podání přihlášky a následně je přihláška po 18 měsících zveřejněna. Je tu i možnost pro dřívější zveřejnění přihlášky, to však za situace, že si o to přihlašovatel vysloveně zažádá a zaplatí příslušný poplatek. Do 36 měsíců od podání přihlášky může proběhnout úplný hluboký průzkum, avšak za splnění určitých podmínek. Základní podmínkou je, že o to přihlašovatel projeví zájem, tedy že o tento průzkum zažádá a dále, že složí správný poplatek. Úplným hlubokým průzkumem je prozkoumáno, zda je možno patent udělit vzhledem ke stavu světové techniky, a to za pomoci řešerše stavu světové techniky, jež je prováděna Úřadem průmyslového vlastnictví. S vydáním patentové listiny a udržováním patentu je spojena také povinnost platit určité poplatky. Z hlediska průběžného průzkumu jsou přezkoumávány pouze obecné náležitosti. Jde především o to, zda je vůbec předmět vynálezu patentovatelný a tedy se nejedná o nějaký případ vyloučení z patentovatelnosti a dále zda není patentem ohrožen veřejný pořádek, obecný zájem a především základní zásady lidskosti. Dalším důležitým přezkumným kritériem je, zda nejde „o způsoby prevence, diagnostiky a léčení lidí a zvířat a zda nejde o odrůdy rostlin a plemena zvířat a o biologické postupy jejich pěstování a

²⁵ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 46. ISBN 80-86855-12-0.

šlechtění (výjimku tvoří tzv. průmyslové produkční mikroorganismy a biotechnologické postupy a produkty získané jejich pomocí).“²⁶. Předběžné přezkoumávání probíhá i z pohledu správnosti přihlášky. Zda byly splněny veškeré formální náležitosti, kterými je například i zaplacení správního poplatku, a zda byl postup vysvětlen tak, aby odborně způsobilý technik v daném oboru byl schopen podle vynálezu postupovat a vytvořit výsledek, jenž má být patentem chráněn.

Výsledkem nesplnění shora uvedených podmínek již v předběžném řízení může být až zamítnutí patentu. Samotnému zamítnutí však předchází vyrozumění přihlašovatele, aby v přiměřené lhůtě tyto nedostatky odstranil. Neučiní-li tak přihlašovatel ve stanovené lhůtě, může Úřad průmyslového vlastnictví vynález zamítnout. Jedná se buď o doplnění podkladů, které jsou nutné k udělení patentu, anebo se může jednat například o nesplnění podmínky zaplatit správní poplatek.

Neshledá-li Úřad průmyslového vlastnictví v přezkumném řízení žádné nedostatky, může uveřejnit přihlášku, a to po lhůtě 18 měsíců od podání přihlášky. Uveřejnění je učiněno prostřednictvím patentového věstníku. Je zde i možnost zveřejnění dřívějšího, a to za předpokladu, že o to přihlašovatel požádá ve lhůtě 12 měsíců od podání přihlášky a zároveň bude uhrazen související správní poplatek. Provedl-li přihlašovatel požadavek úplného rozboru a zaplatil-li příslušné poplatky, je možnost uveřejnění před lhůtou 18 měsíců, splňuje-li patent podmínky patentovatelnosti. Toto uveřejnění však nesmí nastat dříve než 12 měsíců po vzniku práva priority, ledaže by přihlašovatel o toto požádal. Spolu s uveřejněním patentu může být uveřejněna i zpráva o stavu techniky k určitému datu.

Zveřejnění vynálezu probíhá v patentovém věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví. V tomto věstníku jsou zveřejněny přihlášky s veškerými základními údaji a dále jsou podrobné materiály přihlášky přístupné ve studovně Úřadu. Ke zveřejněným přihláškám může kdokoli vznést připomínky, čímž se však nestává účastníkem patentového řízení. Přihlašovatel musí být o těchto připomínkách vyrozuměn a následně je na něm, jakým způsobem bude se svou přihláškou nakládat. Záleží na přihlašovateli, zda učiní nějaké kroky k tomu, aby byla přihláška doplněna anebo zda dokáže svůj vynález obhájit na základě již předložených podkladů, je zde i možnost, že svou přihlášku na základě vznesených připomínek stáhne.

²⁶ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 47. ISBN 80-86855-12-0.

Přidělení patentové ochrany vzniká na základě kladného rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví o tzv. plném průzkumu. Tento průzkum se zahajuje na žádost přihlašovatele, a to ve lhůtě nejpozději 36 měsíců od přihlášení vynálezu. Pokud přihlašovatel tuto lhůtu nedodrží, Úřad jeho přihlášku zamítne a právo na patent nevznikne. Úplný průzkum patentovatelnosti vynálezu probíhá bezprostředně v návaznosti na podání žádosti. Předmětem úplného průzkumu je přezkoumání stavu světové techniky pomocí rešerše světové techniky a následné zhodnocení tohoto stavu v komparaci s přihlašovaným vynálezem. Jestliže daný vynález splňuje jednotlivé podmínky patentovatelnosti, kterými jsou, jak již bylo výše zmíněno novost, průmyslová využitelnost a výsledek vynálezecké činnosti, lze po zaplacení daného správního poplatku udělit patent na vynález. Spolu s právy ochrany patentovaného vynálezu jsou zde i spojeny povinnosti přihlašovatele, kterými jsou především placení udržovacích poplatků. Výsledkem tohoto patentového procesu je udělení patentu a zveřejnění v patentovém věstníku a dále vystavení listiny přihlašovatelovi, a v tomto případě již i majiteli patentu, o vlastnictví ochrany patentovaného práva. Součástí listiny vlastníka je popis vynálezu a základní patentové nároky.

Výsledkem plného přezkumu však nemusí nutně být jen schválení přihlašovaného vynálezu. Přihláška může být i zamítnuta, a to v případě, že přihlašovatel nesplnil podmínky udělení patentu a ani po předchozím varování tyto nedostatky neodstranil, anebo přihlášku zruší, nejsou-li zaplaceny poplatky s přihlášením související.

3.1.1.2.8. Smlouva o patentové spolupráci

Roku 1970 byla ve Washingtonu podepsána Smlouva o patentové spolupráci (Patent Cooperation Treaty – PCT). Dne 20. června 1991 k této smlouvě přistoupila Česká a Slovenská federativní republika. Je tedy pro Českou republiku závazná, a to ve znění sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 296/1991 Sb. Smlouva o patentové spolupráci je smlouvou rozšiřující prioritní lhůtu stanovenou Pařížskou unijní úmluvou. Úmluva původně stanovila rozsah prioritní lhůty na 12 měsíců od podání přihlášky. Smlouvou o patentové spolupráci je tato lhůta rozšířena na 30 měsíců, v některých případech dokonce na 31 měsíců, a to například v České republice.

Původní lhůta, jež podle Pařížské unijní úmluvy činila 12 měsíců, se po čase začala jevit jako nedostatečná, neboli příliš krátká. Prostřednictvím smlouvy o

patentové spolupráci má být vytvořen dostatečný prostor pro přihlašovatele, ať už malé nebo větší, aby mohli zvážit kde a zda vůbec se jim vynález vyplatí patentově chránit. Na léčivech lze velice názorně předvést, jak krátká 12 měsíční lhůta ve skutečnosti je. Proces výzkumu léčiv je nesmírně dlouhá a nákladná činnost, která nemusí ve svém výsledku mít nijak výrazně úspěšný výsledek a pokud je výsledek úspěšný, nebývá častokrát zdaleka dokončen, přestože by se tak mohl jevit. Po vynalezení určitého léčiva jako hrubého produktu je třeba ještě velké množství dalších výzkumů a různých testování než bude produkt konečný a pro koncového spotřebitele skutečně upotřebitelný. Zde nám jasně vyplývá situace, kdy farmaceutické firmy po vynalezení nějakého léčiva musejí toto léčivo někde přihlásit na základě principu první přihlášky, kdy vzniká právo priority, aby měly tento svůj výsledek vynálezecké činnosti chráněný a mohly dále pokračovat v jeho dokončení. Proces následného dokončování a testování léčiv, proces jejich výroby a jiné aspekty s tímto vynálezem spojené, představují v mnoha případech i řadu let po přihlášení patentu. Přihlašovatel proto může jen těžko posoudit, do jaké míry bude koncový produkt úspěšný a jak bude hospodářsky schopný. Tím by vznikla situace, že firmy, které by chtěly svůj produkt patentově chránit, by jej musely i nedořešený přihlásit i do dalších zemí a následně by mohly zjistit, že bude třeba prodělečný nebo z jakéhokoli jiného důvodu neupotřebitelný na trhu a náklady spojené s jeho patentováním by propadly s nulovým užitekem. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že lhůta 12 měsíců je dosti krátká na dokončení veškerých těchto procedur, a proto zde na základě Smlouvy je tato lhůta rozšířena v některých případech až na 31 měsíců. Zda je tato lhůta přiměřená nejen pro léčiva, ale i jiné vynálezy, lze jen těžko usuzovat, přesto je to lhůta podstatně větší než původní úprava vycházející pouze z Pařížské unijní úmluvy.

Přínosem smlouvy o patentové spolupráci je tedy rozšíření lhůty prioritní ochrany prvního přihlašovatele na 30, v některých případech až 31 měsíců. Smlouvou nevzniknul žádný „Mezinárodní úřad průmyslového vlastnictví“ ani žádný „Mezinárodní patent“, na jejím základě je pouze rozšířena platnost prioritní lhůty, tedy doba, po kterou mohou přihlašovatelé své vynálezy přihlásit v jednotlivých zemích, aby mohli dostat tzv. národní patentovou ochranu v každém jednotlivém státě. Přihlášky se pak řídí právní úpravou každé země. Ještě je třeba podotknout, že Smlouva o patentové spolupráci rozšiřuje Pařížskou unijní úmluvu a tedy ji nijak nemění, pouze ji doplňuje a

vychází z ní. Smlouva představuje především snahu o snazší a rychlejší rozvoj práv průmyslového vlastnictví.

3.1.1.2.9. Dodatečné prodloužení ochrany patentu

Dodatečným prodloužením patentové ochrany (Supplementary Protection Certificate – SPC) dochází u vybraného okruhu patentu k rozšíření základní doby platnosti patentu o dalších maximálně 5 let. Takto prodloužená ochrana navazuje na patentovou ochranu. Důvodem pro tuto možnost následného prodloužení patentové ochrany je především kompenzace farmaceutickým přihlašovatelům náročnosti jejich výzkumu a rozsáhlosti jejich výzkumu. Farmaceutické vynálezy jsou častokrát po přihlášení k patentové ochraně ještě mnoho let nepoužitelné a dochází u nich k dalším testování a výzkumům. Prodloužení patentové ochrany těchto vynálezů má tedy kompenzovat tuto dobu a náklady vynaložené na jejich dokončení a uvedení na trh. Vynálezy, u kterých lze dodatečně prodloužit lhůtu ochrany, jsou léčivé látky nebo jejich směsi, léčivé přípravky, určené pro lidi nebo zvířata a přípravky na ochranu rostlin. Podmínkami pro udělení takovéto prodloužené ochrany je platný patent na takovýto vynález a dále, že tyto farmaceutické vynálezy podléhají registraci podle zvláštních právních předpisů. Prodloužení patentové ochrany může být přiděleno na základě žádosti podané Úřadu průmyslového vlastnictví, který zkoumá splnění zákonem stanovených podmínek. Výsledkem tohoto řízení je prodloužení základní patentové ochrany, jež zůstává ve své podstatě nezměněna, pouze je lhůta platnosti patentu prodloužena až o 5 let.

3.1.2. Design společenství

Design společenství, česká právní úprava označuje tento institut jako průmyslový vzor. Předmětem ochrany průmyslového vzoru je estetická stránka věci, tedy znázornění věci vnímatelné uživatelem. Design společenství je konstituovaný nařízením Rady (ES) č. 6/2002, o průmyslových vzorech Společenství. Od prvního pololetí roku 2003, kdy nabylo toto nařízení svou účinnost, začal Úřad pro harmonizaci vnitřního trhu přijímat přihlášky na design společenství. V České republice se tato problematika řídí zákonem č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o „vzhled výrobku nebo jeho části“²⁷. Podmínky zápisu vyplývající z české právní úpravy průmyslových vzorů analogicky vyplývají z nařízení Rady (ES) č. 6/2002.

²⁷ HÁK, Jan. *Úvod ke studiu patentového práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 42. ISBN 978-80-7380-363-6.

V zákoně o ochraně průmyslových vzorů jsou demonstrativně upraveny znaky, jakými je vzhled výrobku určen. Jedná se například o linie, obrysy, barvy a další. Zákon dále podrobně rozvádí, jaké podmínky je třeba splnit pro zápis průmyslového vzoru do rejstříku. Individualizace průmyslového vzoru je projevem harmonizace úpravy práv průmyslového vlastnictví s evropským právem průmyslového vlastnictví. Podání přihlášky průmyslového vzoru se od patentové přihlášky liší především přezkumem. Jak formální, tak věcný přezkum probíhá z úřední povinnosti a tedy formální přezkum věcnému nepředchází. Nalezne-li úřad nějaké nedostatky, vyzve přihlašovatele k jejich odstranění. Po odstranění nedostatků pokračuje úřad dále v přezkumu a následně udělí ochranu. Pokud však nejsou nedostatky odstraněny, úřad řízení zastaví a přihlášku zamítne. O udělení průmyslového vzoru vydá úřad přihlašovatelovi osvědčení a současně s tím průmyslový vzor zveřejní ve svém Věstníku. Platnost průmyslového vzoru je 5 let a vzniká od zápisu průmyslového vzoru. Může být následně prodlužována o dalších 5 let maximálně na celkovou dobu 25 let. V zákoně o ochraně průmyslových vzorů jsou dále rozepsány i další podrobnosti a způsoby manipulace s průmyslovým vzorem.

3.2. Práva na označení

Ochranou práv na označení je chápána především ochranná známka, označení původu výrobků a zeměpisné označení výrobků.

Označením výrobků se rozumí určující znak výrobku, odlišující jeden výrobek od druhého. Výrobci se snaží nejrůznějšími způsoby odlišit své výrobky od výrobků svých konkurentů, aby právě jejich výrobek nejen upoutal, ale i se odlišil od ostatních výrobků. Jednotliví soutěžitelé se snaží prodat právě ten svůj výrobek a přimět spotřebitele, že jen ten jejich výrobek je v dané kategorii nejlepší a oni si jej mají koupit. Označování výrobků je tradiční způsob odlišení jednotlivých výrobců. Například některé ochranné známky mají obrovskou hodnotu. Jedná se o ochranné známky, které má spotřebitel již zakotvené ve své paměti a vytvořil si k nim nějaký vztah, má na výrobek s tímto označením nějaký pohled. Jednotliví výrobci si toto své postavení sčítají a požadují ochranu svého označení nebo jména, aby nebylo zneužíváno jinými výrobci k jejich prospěchu. Označení výrobku může značně zlepšovat pozici výrobku na trhu a zároveň jeho prodejnost. Vývoj práv označení výrobků nabírá v poslední době velkého významu vzhledem k neustále se zvyšujícímu počtu výrobců v jednotlivých kategoriích. Označení výrobku s určitou tradicí a postavením na trhu je pro spotřebitele

daleko žádanější než produkt neznámého označení. V závislosti na neustále se zvyšujícím počtu různých výrobců, kteří zároveň přesahují i hranice jednotlivých zemí, dochází k nutnosti harmonizace jednotlivých právních úprav. Jednotností právních úprav bude docíleno daleko komplexnější a efektivnější ochrany práv na označení než v případě individuálních právních systémů v jednotlivých zemích. Procesu harmonizace svého právního řádu s ostatními zeměmi světa se účastní i Česká republika a tyto kroky byly ještě dále podpořeny vstupem do Evropské unie a přizpůsobování národní úpravy jejímu systému.

3.2.1. Ochranná známka

3.2.1.1. Ochranná známka společenství

Ochrannou známkou společenství se rozumí ochranná známka uznávaná v rámci celé Evropské unie. Tuto ochrannou známku lze registrovat na Úřadě pro harmonizaci vnitřního trhu (OHIM), jež sídlí v Alicante (Španělsko). OHIM také zapisuje Ochranné známky společenství. Zapsání ochranné známky společenství je možné za stejných podmínek jako zápis ochranné známky v jednotlivých evropských státech. Známkou takto registrovaná je účinná na území celé evropské unie. Nařízení rady (ES) č. 40/94 o ochranných známkách Společenství²⁸ vymezuje přesná pravidla pro Ochrannou známku společenství. Nařízení je pro jednotlivé členské země Evropské unie přímo účinné²⁹. Udělení ochranné známky a řízení o ní funguje na podobném principu jako registrační proces v jednotlivých zemích.

Základ pro vývoj právní úpravy ochranné známky na území Evropy položila směrnice Rady ES č 89/104 z 21. prosince 1988 ke sblížení zákonů členských států o ochranných známkách. Prostřednictvím této směrnice vznikla povinnost pro jednotlivé země, ať už členské, nebo přistupující, do určité doby harmonizovat svou právní úpravu s pravidly touto směrnicí stanovenými, čímž byl položen základ nejen pro ochrannou známku společenství, ale i pro sjednocení národních právních úprav ochranné známky. Dalším krokem bylo vytvoření ochranné známky společenství a to konkrétně již zmiňovaným nařízením Rady (ES) č. 40/94, o ochranných známkách společenství. Jedná se o nařízení, které upravuje kompletní pravidla ochranné známky společenství. Podle článku 140 měl být přijat prováděcí předpis, jenž měl být v souladu s postupem

²⁸ Community Trade Mark (CTM)

²⁹ čl. 249 Smlouvy ES stanovuje, že nařízení jsou přímo použitelná v členských státech

zakotveným v článku 141, což se stalo a výsledkem toho bylo nařízení Komise (EC) č. 2868/95 ze 13. prosince 1995³⁰, jež vstoupilo v platnost dne 22. 12. 1995. Toto nařízení Komise je přijato v souladu s článkem 141 nařízení Rady (ES) č. 40/94 a k provedení tohoto nařízení.

Osobami oprávněnými podávat přihlášky jsou ty, které mají na území Evropské unie sídlo firmy, které jsou státním příslušníkem členské země nebo členské země Pařížské unijní úmluvy, anebo které jsou příslušníkem země, jež je členem Světové obchodní organizace. Není-li přihlašovatel občanem Evropské unie, musí být v řízení o udělení ochranné známky zastoupen advokátem nebo patentovým zástupcem z členského státu. Byla-li ochranná známka společenství zamítnuta nebo vzata zpět, může její přihlašovatel požádat, aby byla přihláška s účinností od jejího podání přeměněna na národní přihlášku.

Přihláška na Patent společenství se podává u Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu a také po přistoupení České republiky do Evropské unie je možnost tuto přihlášku podat prostřednictvím Úřadu průmyslového vlastnictví České republiky. Tento Úřad na přihlášku vyznačí den podání a následně přihlášku předá přímo na OHIM. Zapsání, převedení, opuštění, zrušení a prohlášení známky za neplatnou, může Úřad provádět pouze v rámci celé Evropské unie, nelze tedy provádět tyto kroky se známkou pouze pro určité území. To však neplatí v případě licence, která může být poskytnuta pouze pro část území Evropské unie. Užíváním ochranné známky se rozumí i užívání v rámci jediné členské země.

Po vstupu české republiky do Evropské unie, se staly ochranné známky společenství platné i na tomto území. Nařízení Rady č.40/94 bylo doplněno přílohami do přístupové smlouvy, jež jí doplňují a upřesňují. Takovýmto upřesněním je například doplnění, že pokud jsou důvody odmítnutí známky spojené se vstupem České republiky do Evropské unie, nelze tyto důvody brát v potaz.

V příloze ke Smlouvě o přistoupení byl řešen i vztah mezi právem ochranné známky společenství a se staršími ochrannými známkami platnými nebo přihlášenými na území nového přistupujícího státu. V takovém případě není rozhodující, zda má či nemá takováto ochranná známka prioritu, rozhodující je okamžik vzniku práva, konkrétně zda právo vzniklo před vstupem do Evropské unie.

³⁰ nařízení Komise (EC) č. 2868/95 z 13. prosince 1995 k provedení nařízení Rady (EC) č. 40/94 o ochranné známce společenství.

3.2.1.2. Ochranná známka České republiky

Ochranné známky jsou jedním z nevýznamnějších představitelů práv na ochranu označení. Jejich historie spadá až do období starověku. V této době již vznikali první výrobci v tehdejších průmyslových odvětvích, kterými bylo například cihlářství nebo keramické výrobky, a ti si své výrobky chránili určitým označením. Toto označení dávalo spotřebiteli jasně najevo, který výrobce výrobek vytvořil a tedy zároveň, kdo za jeho kvalitu ručí. Takovéto označení výrobku bylo tvořeno především různými iniciály nebo grafickými značkami, jež si jednotliví výrobci sami určili. Vývoj ochranné známky lze tedy datovat až hluboko do historie.

V České republice byly vztahy vznikající při ochraně práv ochranné známky řešeny zákonem č. 137/1995 Sb., o ochranných známkách. Tento zákon prošel v roce 2000 rozsáhlou novelizací z důvodů přiblížení právní úpravy západoevropským zemím. Česká republika navíc po podepsání Smlouvy o známkovém právu a Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví byla nucena tuto novelizaci provést, aby nebyla česká právní úprava v rozporu s těmito smlouvami, čímž byly také vytvořeny podmínky pro účast naší země na mezinárodní spolupráci v rámci ochrany těchto práv. V roce 2003 byla přesto tato novelizovaná úprava z roku 1995 nahrazena novým zákonem č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, který prošel již zmiňovanými úpravami, aby splňoval podmínky stanovené Evropskou unií po vstupu České republiky. Tento zákon upravuje stávající problematiku ochranných známek v České republice. Můžeme tedy říci, že do českého Zákona o ochranných známkách je řádně implementováno nařízení Rady o ochranných známkách společenství. Režim upravující ochranné známky v České republice analogicky vychází z evropské právní úpravy.

3.2.1.2.1. Pojem ochranné známky

Na úvod je třeba vysvětlit, co je to vůbec ochranná známka a v čem spočívá hodnota ochranné známky. Ochranná známka je určité označení výrobků nebo služeb, které odlišuje výrobek nebo službu od jiných podobných výrobků či služeb na trhu. Hodnota ochranné známky není postavena na jejím grafickém znázornění, na jednoduchosti užitého písma nebo třeba na použitém reklamním sloganu. Všechny tyto faktory jsou samozřejmě taky důležité, ale hodnotu ochranné známky samy o sobě netvoří. Skutečná hodnota ochranné známky je tvořena jejím užíváním. Čím více je dané označení pro

výrobek nebo službu užíváno, tím více se dostává toto označení produktu do povědomí lidí. Takovýto produkt, který je označen známou ochrannou známkou, je daleko lépe prodejný na trhu než neznámý produkt shodné kategorie i kvality. Ony zmíněné rozlišovací prvky ochranné známky jsou samozřejmě taky důležité, ale samy o sobě hodnotu ochranné známky vytvořit nedokážou, avšak právě díky nim má takováto ochranná známka rozlišovací způsobilost. Sloučením všech těchto prvků spolu s hodnotou ochranné známky dohromady vzniká produkt, který může dalece převyšovat hodnotu původní ochranné známky. Faktory působící a vytvářející hodnotu ochranné známky jsou i další, jako je například reklama, ale i například kvalita poskytovaného zboží. Reklama je fenoménem nejen dnešní, ale i dřívější doby. V podobě televizních spotů, různých billboardů a dalších sdělovacích prostředků, jako jsou noviny, rádio a jiné, se vrývají do povědomí lidí všechny možné druhy ochranných známek a lidé si tak, většinou nevědomě, neustálým připomínáním vkládají do paměti právě tyto reklamou propagované produkty, čímž stoupá hodnota takto známé ochranné známky. Není totiž náhodou, že nejhodnotnější firmami světového trhu jsou například Coca-Cola, Apple či McDonald. Všechny tyto nadnárodní společnosti mají masově propagovanou svou ochrannou známku, která se vyskytuje každý den několikrát kolem nás, a my si takovou ochrannou známku neustále ukládáme do paměti. Hodnota ochranné známky není tedy tvořena samotným označením, ale jejím užíváním.

Na úvod je tedy jasné, co je to ochranná známka, čím je tvořena její hodnota a kde všude je možné se s ní setkat. Nyní se tedy budeme moci ochranné známce věnovat i z pohledu právního a podrobně bude rozebrána právní úprava této problematiky.

Pro základní vymezení pojmu ochranné známky použijeme definici vyplývající přímo ze zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách (dále jen Zákon), který v § 1 říká „značení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby.“ Nově je zde zakotvena možnost, aby ochranná známka byla tvořena pouze barvou, ovšem samozřejmě za splnění dalších podmínek stanovených zákonem. Spornou otázkou je, zda může být ochranná známka tvořena vůní nebo určitým zvukovým záznamem. K otázce vůně se vyjádřil Soudní dvůr Evropské unie, dříve

označovaný jako Evropský soudní dvůr, ve svém rozhodnutí C-273/00³¹. V tomto rozhodnutí soud vyjádřil své stanovisko, že vůni nelze nijak přesně graficky, písemně, dokonce ani na základě určitého chemického vzorce znázornit, a tedy ji nelze ani použít pro registraci jako ochrannou (čichovou) známku určitého výrobku. Praxe v úpravě čichových ochranných známek není však úplně v souladu s tímto rozhodnutím Soudního dvora Evropské unie. Příkladem takového nesouladu může být ochranná známka Evropských společenství č. 000428870 „The smell of freshly cut grass“, která byla registrována dne 11. 10. 2000 ve třídě 28 pro „tenisové míčky“³². Tato čichová známka není ojedinělým případem a v literatuře bychom se mohli setkat i s dalšími příklady uznaných registrací ochranných čichových známek.

Druhou problematickou kategorií ochranných známek je tzv. zvuková ochranná známka. U zvukových známek je však možné zvukový záznam zaznamenat v písemné podobě. Soudním rozhodnutím C-283/01³³ Soudní Dvůr Evropské unie vydal stanovisko, že zvuková známka zaznamenaná v podobě grafického záznamu, například do notové osnovy nebo jiným způsobem hudebního zápisu, může být registrována jako zvuková ochranná známka.

3.2.1.2.2. Podmínky označení schopných zápisů do rejstříku ochranných známek

Rejstřík ochranných známek je veden Úřadem průmyslového vlastnictví. Označení, která jsou schopná zápisu do tohoto rejstříku, musejí splňovat základní podmínky stanovené Zákonem o ochranných známkách. Majitelem ochranné známky může být kterákoli svéprávná fyzická nebo právnická osoba. Pro Českou republiku platí podle § 2 Zákona ty známky, jež jsou zapsány v rejstříku ochranných známek vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví České republiky, známky zapsané v rejstříku Mezinárodního úřadu duševního vlastnictví v Ženevě, jež mají účinky pro Českou republiku, dále známky zapsané Úřadem pro harmonizaci ve vnitřním trhu (OHIM) v Alicante do jeho rejstříku a také známky, jež jsou všeobecně známé na území České republiky.

Definice ochranné známky byla již popsána výše a lze tedy obecně říci, že se jedná o grafické označení výrobku, či služby, která má dostatečně a zřetelně odlišovat

³¹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. prosince 2002, Ralf Sieckmann proti Deutsches Patent- und Markenamt vydaný ve sbírce soudních rozhodnutí 2002 I-11737

³² JEŽEK, Jiří, Jindřich ŠPAČEK, David ŠTROS, Jiří ČERMÁK, Jan MATĚJKA, Milan KUNZ, Karel ČERMÁK, JR., Ladislav JAKL, Karel ČERMÁK, Martin BOHÁČEK, Filip HRUŠKA, Karel ČADA, Vratislav DVOŘÁK a Pavel NOVÁK. Prosazování práv z duševního vlastnictví. 1. vydání. HP, 2003, s. 43.

³³ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 27. listopadu 2003, Shield Mark BV proti Joost Kist h.o.d.n. Memex vydaný ve sbírce soudních rozhodnutí 2003 I-1431

produkt poskytovatele od jiných podobných produktů, aby mohla být zapsána do rejstříku ochranných známek.

Ochranná známka musí splňovat dvě základní podmínky pro to, aby mohla být registrována. „Vždy tedy musí dané označení splňovat podmínku rozlišovací způsobilosti a musí být vázáno na určité výrobky nebo služby, k jejichž rozlišení má sloužit“³⁴. Citovaná definice je důležitá pro další výklad jednotlivých ustanovení Zákona o ochranných známkách a také z pohledu zápisné způsobilosti při zápisu nebo výmazu v rejstříku ochranných známek. Označení musí být nutně spojeno s určitými službami nebo výrobky, jinak ho nelze chránit jako samostatnou jednotku, čímž je naznačeno, že nelze předem registrovat ochrannou známku, aniž by přihlašovatel neměl jasně stanoveno, v jakém odvětví by chtěl se svým označením vystupovat pod touto známkou. Tyto dvě výše uvedené podmínky jsou podmínkami registrace ochranné známky, musejí tedy být splněny kumulativně a to již v okamžiku podání přihlášky přihlašovatelem.

Nyní budou rozebrány nejčastější druhy označení, jenž vycházejí nejen z rozhodovací praxe Úřadu průmyslového vlastnictví v České republice, ale i z rozhodovací praxe úřadů průmyslového vlastnictví v dalších evropských zemích.

1) Slovní označení – toto označení výrobku nebo služby je tvořeno jednotlivými slovy, která jsou poskládána na základě fantazie přihlašovatele. Může se jednat například o různá slova, jména, názvy a jiné. Pro slovní označení je používáno základní písmo, pokud tomu tak není a do tohoto označení jsou zařazeny nějaké další grafické prvky, nelze to považovat již za čisté slovní označení, ale za označení kombinované. Takováto kombinace písemného označení s grafickými prvky se pak nazývají slovní grafické označení.

2) Písmena nebo číslice tvořící označení – podle mnohých teoretiků nemohou jednotlivá písmena nebo číslice tvořit registrace schopné označení. Světová praxe však jasně poukazuje, že tento názor není správný a lze registrovat ochrannou známku poskládanou z jednoho či více písmen nebo číslic. Jako příklad lze uvést hned několik světových firem, jejichž název je tvořen právě tímto způsobem. Jsou jimi například počítačová firma IBM, automobilová firma VW a mnoho dalších. Zde je tedy jasně patrné, že takováto označení jsou registrovatelná.

³⁴ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 92. ISBN 80-86855-12-0.

Česká republika není v tomto ohledu výjimkou a i ona na základě harmonizace úpravy ochranných známek, opřeno o rozhodnutí „Úřadu průmyslového vlastnictví č. 88 ze dne 23. 8. 1993“³⁵, uznává možnost registrace takovýchto ochranných známek. Vychází ze zásady přezkumu, zda kombinace písmen nebo číslic nemá vazbu na osobu přihlašovatele a lze ji tedy přiznat jednotlivá písmena nebo číslice jako určité prvky určující osobu přihlašovatele. Dále je zkoumáno, jestli na základě takovéto ochranné známky by byl přihlašovatel dostatečně schopen odlišit svůj produkt od produktů konkurenčních. Zpravidla dochází ke kombinaci písmen a číslic s určitými grafickými prvky, na základě kterých lze ještě lépe přiblížit ochrannou známku poskytovanému výrobku nebo službě.

Pokud se přihlašovatel rozhodne registrovat takovouto ochrannou známku a tato známka není buď všeobecně známá, jako je tomu například u VW, anebo označení nemá vztah k přihlašovateli, musí takovýto zájemce o ochrannou známku dokázat, že se jedná o spojení písmen či čísel, které je „zažité“. Literatura tuto situaci označuje termínem „vžitost“³⁶, což bychom mohli vysvětlit jako obecně známé spojení používané v souvislosti s poskytovaným produktem.

3) Označení založená na fantazii přihlašovatele – fantazijní označení, jsou založena pouze na fantazii přihlašovatele. Je pouze na něm jaké obrázky, grafické náčrty nebo například symboly použije. Takováto označení nemusejí být nutně zapsána do rejstříku ochranných známek, avšak pokud mají dostatečnou rozlišovací způsobilost, jsou schopná být registrována. Jako příklad bychom mohli uvést český strojírenský podnik s názvem Škoda. Tato ochranná známka má jak prvky smyšleného slova v názvu, tak prvky určitého symbolu v podobě okřídleného šípů zaneseného do kruhu. Je zřejmé, že označení podobného druhu znázornění v podobě kombinace symbolu a smyšleného slova, pokud jsou dostatečně odlišná, jsou schopná registrace.

4) Barevná označení – označení nazývaná jako barevná označení, se zpravidla skládají stejně jako ostatní ochranné známky z kombinace více prvků. Těmito prvky jsou především slova, písmena, číslice a obrázky. Takto vzniklé barevné označení si přihlašovatelé chrání jak přihláškou v barevném provedení, tak přihláškou v černobílém provedení, tedy bez určení barvy, pouze jako grafické znázornění. Důvod je zřejmý,

³⁵ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 93. ISBN 80-86855-12-0.

³⁶ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 94. ISBN 80-86855-12-0.

příhlašovatelé se tímto krokem chrání proti ostatním soutěžitelům a proti možnosti záměny jejich registrované ochranné známky a také, je-li registrováno označení bez určení barvy, je zde možnost využívat tuto ochrannou známku na libovolně určené barevné provedení.

Samostatná barva registrovatelná jako označení není, avšak některé státy poskytují možnost registrace barevného odstínu. Lze tedy registrovat přesně daný barevný odstín, který je určen podle mezinárodně uznávaných vzorníků barev. Z toho vyplývá, že základní barvu, jako například červenou, registrovat nelze, lze však registrovat určitý odstín červené, určený na základě mezinárodně uznávaného vzorníku barev. Registroval-li přihlašovatel specifický odstín nějaké barvy, může jako označení používat jen tento přesně daný odstín.

Kombinace barvy a předmětu, či určitého obrazce, kdy je tento předmět pokryt po celém svém povrchu, je předmětem registrace jako celek. Registrované označení tedy nebude vycházet pouze z barevného odstínu, ale z kombinace obou těchto prvků, na základě čehož bude registrován celý tento předmět.

5) Prostorová označení – prostorová označení bývají jindy také označována jako trojrozměrná označení. Takováto ochranná známka spočívá ve vyobrazení výrobku nebo obalu. Holografické označení je považováno za jeden z druhů prostorového označení. Přihlašovatel, který chce přihlásit prostorovou ochrannou známku, musí k přihlášce přiložit plošné vyobrazení, které je znázorněno buď na nějakém obrázku, na jehož základě lze známku vytvořit nebo přiloží náčrt, podle něhož lze prostorový útvar vytvořit. Pokud jsou doložené podklady nedostatečné a nelze podle nich přesně určit ohraničení ochranné známky, může Úřad průmyslového vlastnictví vyzvat přihlašovatele k doplnění podkladů. To je třeba především z důvodu dostatečného odlišení přihlašované ochranné známky od ostatních ochranných známek. Náčrt nebo grafické znázornění může být doplněno popisem pro lepší představu a vymezení předmětu.

3.2.1.2.3. Zápisná způsobilost

Zápisnou způsobilostí se rozumí způsobilost přihlašovaného označení stát se ochrannou známkou. V mnoha případech může nastat situace, kdy zápisu schopné označení zapsáno být nemůže. Jedná se o takzvané překážky zápisné způsobilosti, jež se dělí do dvou skupin, a to na absolutní překážky zápisné způsobilosti (dále jen absolutní

překážky) a relativní překážky zápisné způsobilosti (dále jen relativní překážky). Absolutní překážka je z hlediska svého zápisu zkoumána Úřadem průmyslového vlastnictví ještě před samotným zápisem do rejstříku ochranných známek. Relativní překážky se vyznačují tím, že takováto označení jsou v kolizi s právy třetích osob a tedy je nelze pro tuto překážku registrovat. V případě relativní překážky zkoumá úřad průmyslového vlastnictví, zda nejsou dotčena práva některého jiného předchozího přihlašovatele ochranné známky v dané kategorii výrobků či služeb. Zkoumá se nejen označení jako celek, ale i jeho jednotlivé prvky a jejich nesoulad s jinými již registrovanými známkami. Dalšími aspekty relativní překážky se Úřad zabývá až na základě námitek, které podávají oprávněné osoby. Ostatní osoby mohou podávat připomínky, o kterých rozhoduje také Úřad, tyto osoby se však nestávají účastníky řízení ve věci podané připomínky.

3.2.1.2.3.1. Absolutní důvody pro nezapsání známky

Úřad průmyslového vlastnictví zkoumá tzv. absolutní podmínky zápisné způsobilosti. Z tohoto pohledu je prozkoumáváno, jestli vůbec se jedná o označení, které je možné podle zákona o ochranných známkách registrovat a dále je zkoumáno, jestli toto označení není třeba vyloučeno z možnosti zapsání do rejstříku ochranných známek.

Jsou zkoumány především dvě základní podmínky pro registraci, a to zda může být označení vůbec graficky znázorněno a dále jestli má označení tzv. rozlišovací způsobilost. Podle § 4 zákona o ochranných známkách jsou dále rozebrány důvody, pro které mohou být označení ze zápisu vyloučena.

Jedná se o označení:

1. které je tvořeno výlučně označeními nebo údaji, které slouží v obchodě k určení druhu, jakosti, množství, účelu, hodnoty, zeměpisného původu nebo doby výroby výrobků nebo poskytnutí služby nebo k označení jiných jejich vlastností,
2. které je tvořeno výlučně označeními nebo údaji, jež se staly obvyklými v běžném jazyce nebo v poctivých obchodních zvyklostech,
3. které je tvořeno výlučně tvarem, který vyplývá z povahy samotného výrobku nebo který je nezbytný pro dosažení technického výsledku anebo který dává výrobku podstatnou užitnou hodnotu,
4. které je v rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy, které by mohlo klamat veřejnost, zejména pokud jde o povahu, jakost nebo zeměpisný

původ výrobku nebo služby,

5. přihlašované pro vína či lihoviny, které obsahuje zeměpisné označení, aniž by víno či lihovina měly takovýto zeměpisný původ,
6. které obsahuje označení požívající ochrany podle článku 6ter Pařížské úmluvy, k jehož zápisu nebyl dán souhlas příslušnými orgány,
7. které obsahuje jiné znaky, emblémy a erby než uvedené v článku 6ter Pařížské úmluvy, jestliže jejich užití je předmětem zvláštního veřejného zájmu, ledaže by příslušný orgán dal souhlas k jeho zápisu,
8. které obsahuje znak vysoké symbolické hodnoty, zejména náboženský symbol,
9. jehož užívání se přičí ustanovení jiného právního předpisu nebo je v rozporu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z mezinárodních smluv,
10. jestliže je zjevné, že přihláška ochranné známky (dále jen "přihláška") nebyla podána v dobré víře.³⁷

3.2.1.2.3.2. Relativní důvody pro nezapsání známky

Relativní překážkou rozumí zákon o ochranných známkách důvody, které tvoří překážku registrace ochranné známky v návaznosti na ochranu práv třetích osob. Jedná se tedy o situace, kde by registrací ochranné známky byla porušena práva třetích osob, jež mají svá práva už ochrannou známkou chráněna. Nemusí být nutně porušeno kompletně celé jejich registrované označení v dané kategorii, ale může se to týkat pouze jejich dílčích částí. Odlišnost od absolutních překážek je dána také odlišností okamžiku posuzování překážky. Relativní překážky jsou posuzovány až na základě podnětu třetích osob, kterými jsou buď osoby oprávněné, jež podávají námitky, nebo ostatní osoby, jež mohou podávat pouze připomínky. Ostatní osoby, na rozdíl od osob oprávněných, se nemohou účastnit řízení, které je zahájeno na základě jejich podnětu. Námitkové řízení dává možnost jednotlivým oprávněným osobám domoci se ochrany své již registrované ochranné známky a zároveň posiluje právní jistotu přihlašovatelů ochranných známek. Dalo by se to označit jako určitý druh prevence před kolizí ochranných známek dvou nebo více přihlašovatelů a s tím spojený výmaz takovéto známky.

Zákon o ochranných známkách v § 7 taxativně vymezuje okruh oprávněných osob, které mohou podat námitku na zapsání přihlášené ochranné známky. Lhůta pro podání námitek těmito osobami je dána podle zákona v délce tří měsíců od zveřejnění

³⁷ § 4 písm. c – m zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

příhlášky s tím, že počítání této lhůty počíná od vydání Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví (dále jen Věstník), nejedná se tedy o okamžik přihlášení označení. Konec této tří měsíční lhůty připadá na den shodující se s číselným označením dne, ve kterém byl Věstník vydán. Pokud tento den připadá na den, jenž není v tomto měsíci, připadá lhůta na poslední den příslušného měsíce. Připadá-li konec lhůty na den, který je pracovním dnem volna, za poslední den lhůty se považuje den následující. Námitky se podávají u Úřadu průmyslového vlastnictví a musejí být řádně zdůvodněné a přesně doložené. Příkladem řádného dodržení lhůty by bylo podání námitek v období od 2. 4. 2003 do 2. 7. 2003 za předpokladu, že byl Věstník, zveřejňující napadanou přihlášku, vydán 2. 4. 2003 a námitky byly podány na poště nebo podatelně Úřadu nejpozději 2. 7. 2003. Osobou oprávněnou je podle § 7 zákona o ochranných známkách například vlastník „starší ochranné známky, pokud z důvodu shodnosti či podobnosti se starší ochrannou známkou a shodnosti nebo podobnosti výrobků či služeb, na něž se přihlašované označení a ochranná známka vztahují, existuje pravděpodobnost záměny na straně veřejnosti; za pravděpodobnost záměny se považuje i pravděpodobnost asociace se starší ochrannou známkou“³⁸. Další taxativně vymezené případy osob oprávněných jsou uvedeny dále v § 7 zákona o ochranných známkách.

Může nastat i situace, kdy osoba oprávněná, jež řádně podala námitky, následně udělí souhlas k zapsání ochranné známky do rejstříku ochranných známek. Na základě tohoto souhlasu Úřad průmyslového vlastnictví řízení o námitkách zastaví. Zákon upravuje přesné vymezení důvodů, pro které je možné námitky podat, nelze tedy použít námitky jinak než v zákonem stanovených mezích. Lhůta pro podání námitek je pevně daná, a proto tu není možnost ji nijak prodlužovat ani zkracovat. Námitky jsou pro majitele ochranné známky, která by mohla být jiným přihlašovatelem porušena, jedinou možností jak se domoci ochrany svých práv. Platí tedy, že uživatel dosud nezapsaného označení, se nemůže nijak domáhat ochrany takového označení. Z čehož jasně vyplývá, že ochrana plyne jen těm osobám, které mají řádně zapsanou ochrannou známku v rejstříku ochranných známek. Dalším pravidlem ochrany přihlášené ochranné známky vyplývajícím ze zákona je, že Úřad průmyslového vlastnictví nemůže před zveřejněním ochranné známky odmítnout z jednotlivých námitkových důvodů z moci úřední její zápis do rejstříku ochranných známek.

³⁸ §7 písm. a zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

Námitky musejí splňovat určité podmínky, aby mohlo být na jejich podkladě zahájeno přezkumné řízení. Základními prvky námitek je identifikace oprávněné osoby, která námitky podává. Jedná se o název a adresu sídla, popřípadě jméno, přímení a adresa trvalého pobytu osoby, jež námitky podává. Dále musejí námitky obsahovat konkrétní určení, o které přihlašované označení se jedná, tedy spisovou značku a datum zveřejnění přihlašovaného označení a samozřejmě přesné údaje přihlašovatele spolu se zněním nebo zobrazením přihlašovaného označení a dále určení do jaké třídy spadají výrobky a služby tohoto označení podle mezinárodní klasifikace výrobků a služeb. Úřad průmyslového vlastnictví postupuje na základě předložených a věcně odůvodněných důkazů, které předkládají oprávněné osoby k ochraně své ochranné známky. Úřad nesmí použít jiné než předložené důkazy a řídí se rozsahem a věcným vymezením podaných námitek.

3.2.1.2.4. Povinnost užívání ochranné známky

Povinnost užívání ochranné známky je základní podmínkou pro udržení zapsané ochranné známky v rejstříku ochranných známek. Česká právní úprava průmyslového vlastnictví, mezi které patří i ochranné známky, absolvovala proces harmonizace s evropskou právní úpravou. Tento fakt byl již podrobně rozepsán v předešlých kapitolách. Důvod proč byla tato skutečnost zmíněná je, že evropské právo upravující ochranné známky nevyžaduje povinnost užívání přihlašovaného označení v okamžiku registrace. Povinnost užívání ochranné známky tedy nastává až od jejího zápisu do rejstříku. Okamžikem zápisu ochranné známky počíná běžet přihlašovatelů lhůta pěti let, do které musí ochrannou známku začít používat, jinak může být prohlášena za neplatnou. Může nastat ovšem i situace, kdy známka byla užívána, její užívání bylo přerušeno a následně byla známka vymazána. Od okamžiku přerušování užívání ochranné známky plyne stejná pětiletá lhůta, po jejímž uplynutí může být známka zrušena nebo prohlášena za neplatnou jako v případě neužívání od počátku registrace. Důvodem časového omezení neužívání ochranné známky je ochrana dalších přihlašovatelů. Ochrannou známku může totiž její přihlašovatel přihlásit například pouze za účelem blokace anebo spekulace. Oba tyto úmysly přihlašovatelů, buď za účelem zisku bez samotného užívání známky v podobě spekulace s ochrannou známkou, nebo za účelem blokace takovéto známky, jsou právě onou pětiletou lhůtou potlačovány.

Ochranná známka může být užívána i s drobnými odlišnostmi od její zapsané podoby. Tyto drobné odlišnosti však nesmějí změnit rozlišovací způsobilost původní ochranné známky. Byla-li by takovýmto způsobem nepoužívána, mohla by být po uplynutí nepřetržité pětileté lhůty zrušena. Užíváním ochranné známky se rozumí i použití na obalu výrobku, který je určen pouze pro vývoz do zahraničí.

Z předešlých odstavců lze analogicky vyvodit, že pokud existuje kolize ochranné známky se starší ochrannou známkou, která nebyla prokazatelně užívána po dobu delší než pět let, nezakládá tato situace důvod pro prohlášení novější ochranné známky za neplatnou. Naopak vzniká důvod pro zrušení neužívané starší ochranné známky. Pokud by však nastala situace, kdy by bylo dokázáno, že starší ochranná známka byla užívána pouze v určitém rozsahu, novější ochranná známka by byla zrušena právě v tom rozsahu, ve kterém by porušovala onu dřívější, stále užívanou ochrannou známku.

3.2.1.2.5. Řízení o ochranné známce

Na úvod je třeba zmínit základní zásady pro řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví. Ve své obecné podobě je tato problematika subsidiárně upravena správním řádem³⁹, vůči kterému jsou další zvláštní zákony v postavení speciálních zákonů⁴⁰, jež se užití přednostně. V právních otázkách kam tyto speciální zákony nedosahují, se použije subsidiárně správního řádu.

Řízení o ochranné známce je proces, při kterém přihlašovatel prostřednictvím přihlášky zahajuje řízení o udělení ochranné známky na jeho přihlašované označení. Řízení se tedy zahajuje podáním přihlášky na Úřad průmyslového vlastnictví. Takováto přihláška musí obsahovat žádost o zápis ochranné známky, údaje přihlašovatele, soupis výrobků a služeb, uvedených do tříd podle Niceského mezinárodního třídění, pro něž je požadován zápis známky a konečně také znění nebo znázornění ochranné známky.

Po podání přihlášky je přihlašovatel povinen zaplatit správní poplatek za podání přihlášky, a to do jednoho měsíce od okamžiku podání. V tomto správním poplatku je také zahrnut udržovací poplatek za období prvních deseti let. Po uplynutí této doby již musí majitel ochranné známky platit běžné udržovací poplatky, pokud chce ochrannou známku dále udržovat. Výši poplatků upravuje zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. Nezaplatí-li přihlašovatel poplatek za podání přihlášky, na přihlášku se hledí,

³⁹ zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

⁴⁰ například zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

jakoby nebyla vůbec podána. Jednoměsíční lhůtu pro zaplacení tohoto poplatku nelze nijak měnit.

Stejně tak jako u patentů, vzniká i přihlašovatelům ochranné známky právo přednosti po podání přihlášky. Prioritou se rozumí ochrana před každým dalším přihlašovatelem ochranné známky, který by chtěl přihlásit stejnou nebo podobnou ochrannou známku pro danou kategorii výrobků nebo služeb v prioritní lhůtě. Právo priority se shodně jako u patentů řídí Pařížskou unijní úmluvou, podle které prioritní lhůta ochranných známek činí 6 měsíců. Po tuto dobu se přihlašovatelé po předložení prioritního dokladu, opisu dřívější přihlášky, přiznává právo přednosti, jež mu vzniklo v okamžiku přihlášení ochranné známky v jiném unijním státě nebo státě Světové obchodní organizace. Tento princip Pařížské unijní priority je postaven na zásadě vzájemnosti, kdy si jednotlivé členské státy poskytují vzájemně stejné podmínky ochrany práv průmyslového vlastnictví. Výsledkem tedy může být zapsání ochranné známky, po přihlášení v jedné zemi, postupně v dalších zemích v rámci šesti měsíční lhůty, ve které má přihlašovatel zaručenou ochranu před dalšími pozdějšími přihlašovatelé.

Přihláška ochranné známky může být také podána prostřednictvím zástupce, který pro tyto úkony musí předkládat plnou moc. Povinnost zastoupení je požadována u těch osob, které nemají na území České republiky skutečný podnik, místo trvalého pobytu nebo sídlo. Přistoupením České republiky do Evropské unie se tato povinnost již netýká „osob, které jsou příslušníky členského státu Evropské unie nebo státu, který je smluvní stranou smlouvy o Evropském hospodářském prostoru, a jsou usazeny na území České republiky anebo poskytují služby na území České republiky“⁴¹. Podle zvláštních právních předpisů může být zástupcem pro přihlášení ochranné známky advokát⁴² nebo patentový zástupce⁴³.

Pokud má přihlašovatel zájem svou ochrannou známku, kterou nejdříve přihlásil v České republice, přihlásit i v zahraničí, musí tento svůj úmysl oznámit Úřadu průmyslového vlastnictví České republiky, a to ve lhůtě nejpozději šest týdnů od podání přihlášky. Úřad takovému přihlašovatelé vystaví na jeho žádost doklad o právu priority,

⁴¹ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 427. ISBN 978-80-7400-417-9.

⁴² zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁴³ zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích

který předloží na úřadech v dalších zemích, kde bude mít zájem přihlásit svou ochrannou známku.

Úřad průmyslového vlastnictví je instituce registrující žádosti o zápis ochranné známky. Jeho povinností je provést průzkum podaných přihlášek na ochranné známky a to jak z hlediska formálního, tak i z hlediska věcného.

Úkolem formálního průzkumu je přezkoumat zákonné náležitosti pro zápis ochranné známky do rejstříku ochranných známek. Těmito náležitostmi jsou řádně podaná žádost o zápis ochranné známky, předložení údajů o přihlašovatele, seznam výrobku a služeb, jež bude přihlašovatel pod ochrannou známkou poskytovat, a nakonec přesné znění nebo vyobrazení ochranné známky. Pokud Úřad shledá nějaké nedostatky, vyzve přihlašovatele k jejich odstranění, a to ve lhůtě nejméně patnácti dnů od jejich zjištění. Neodstraní-li přihlašovatel vytykané nedostatky v této lhůtě, Úřad takovouto přihlášku odmítne a ochrannou známku nepřidělí.

V rámci formálního přezkumu je dále sledováno, zda byl zaplacen přihlašovací poplatek, popřípadě zda byl tento poplatek zaplacen v celé výši a ne pouze za základní kategorizaci výrobku či služby. Nebyl-li poplatek zaplacen vůbec, a to ve lhůtě jednoho měsíce od podání přihlášky, pohlíží se na přihlášku, jakoby nebyla vůbec podána. Byl-li zaplacen poplatek jen v základní výši, vyzve Úřad k doplacení zbylých tříd výrobků a služeb⁴⁴, a to do patnácti dnů, jinak bude ochranná známka zapsána pouze v třídách výrobků a služeb, které byly zapsány na prvních třech místech v seznamu.

Věcný průzkum následuje po provedení formálního průzkumu. V praxi se ovšem do jisté míry oba tyto průzkumy prolínají. Předmětem formálního průzkumu je přezkum podávané přihlášky z hlediska absolutních podmínek zápisné způsobilosti, jinak řečeno, jde o přezkum, zda je označení vůbec způsobilé zápisu do rejstříku. Pokud tomu tak není, je přihlašovatel o nezpůsobilosti zápisu vyrozuměn spolu s připojeným odůvodněním a přihlašovatel má možnost se k tomu vyjádřit. Úřad přihlašovatele stanoví lhůtu, ve které se může k podané námitce vyjádřit, jestliže tak neučiní, přihláška označení bude Úřadem zamítnuta. Nastane-li situace, kdy přihlašované označení není možné zapsat pouze pro část výrobků či služeb, bude zamítnuta pouze ta část, pro kterou nelze udělit ochrannou známku. Dalším důvodem zamítnutí je situace, kdy přihlašovatel přihlašuje označení, které má shodné prvky s ochrannou známkou starší,

⁴⁴ zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích podrobně upravuje, jaké poplatky se platí za zvolený počet tříd výrobků a služeb. Součástí základního poplatku jsou 3 základní třídy a udržovací poplatek na dobu deseti let

vlastněnou jiným vlastníkem. Znamka v takovém případě nemusí být zamítnuta, pokud vlastník starší ochranné známky udělí písemný souhlas k zápisu novější kolidující ochranné známky. Rozhodnutí Úřadu o zamítnutí je následně zveřejněno v jeho Věstníku a proti takovému rozhodnutí je možné podat rozklad.

„Disclaimer“⁴⁵ je pojem nově zavedený do zákona o ochranných známkách. Takováto situace může nastat, jestliže v přihlašovaném označení je obsažen určitý prvek, jenž nemá takovou rozlišovací způsobilost, aby nevyvolával pochybnosti o rozsahu ochranné známky. V této situaci může přihlašovatel, jestliže nechce, aby bylo jeho přihlašované označení zamítnuto, svým písemným prohlášením omezit rozsah ochranné známky ve vztahu k prvku, jenž nemá dostatečnou rozlišovací způsobilost. Není možnost vzít takové prohlášení zpět. Úřad průmyslového vlastnictví zveřejní ve svém Věstníku přihlášku spolu s písemným prohlášením přihlašovatele.

Neshledá-li Úřad průmyslového vlastnictví v rámci přezkumu žádné nedostatky přihlašovaného označení, zapíše ochrannou známku do rejstříku ochranných známek. S tímto zápisem vydá Úřad také osvědčení o zápisu ochranné známky přihlašovatelovi ochranné známky. Zapsaná ochranná známka je oznámena ve Věstníku průmyslového vlastnictví. Účinky zápisu ochranné známky nastávají dnem zápisu ochranné známky do rejstříku.

3.2.1.2.6. Přihlášení ochranné známky do zahraničí

Přihlášení ochranné známky do zahraničí lze uskutečnit třemi způsoby. Jedná se buď o podání přihlášky národní cestou, nebo prostřednictvím žádosti o mezinárodní zápis a poslední variantou je využití regionálních zápisných úřadů.

Přihlášení ochranné známky národní cestou probíhá u Úřadů průmyslového vlastnictví v každé jednotlivé zemi zvlášť. Přihlašovatel musí být pro přihlášení takové ochranné známky zastoupen patentovým zástupcem nebo advokátem. S povinností zastoupení zahraničních přihlašovatelů v jednotlivých státech narůstají i náklady na registraci národní ochranné známky a chce-li přihlašovatel takto registrovat známku ve více zemích, jedná se o dosti komplikovaný a nákladný proces. Přihlašovatel, který má zájem o registraci ochranné známky v zemích, které jsou signatáři Pařížské unijní úmluvy, může požádat Úřad, kde provedl první registraci, o vystavení prioritního dokladu, na základě kterého mu bude přiznáno právo priority v době šesti měsíců od

⁴⁵ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 121. ISBN 80-86855-12-0.

podání první přihlášky. Řízení o přihláškách však probíhá v každé zemi různě v závislosti na právním řádu té které země.

Dalším způsobem je přihlášení ochranné známky do zahraničí prostřednictvím mezinárodního zápisu. Tento zápis může provést prostřednictvím národního úřadu osoba, která má na území tohoto úřadu obchodní společnost, sídlo společnosti, místo trvalého pobytu nebo státní příslušnost. Přihláška se podává na Úřad průmyslového vlastnictví dané země a tento úřad přihlášku dále postoupí Mezinárodnímu úřadu v Ženevě. Dále záleží pouze na výběru, do kterých zemí bude chtít svou ochrannou známku přihlásit. Jedinou podmínkou je, že se musí jednat o státy, které jsou členy Madridské dohody o mezinárodním zápisu ochranných známek a jež přistoupily k Protokolu Madridské dohody. Tyto státy musí přihlašovatel jmenovitě uvést.

Mezinárodní úřad po doručení této přihlášky v rámci formálního průzkumu přezkoumá registrační způsobilost a neshledá-li žádné nesrovnalosti, provede zápis takovéto ochranné známky do mezinárodního rejstříku ochranných známek. Po zápisu ochranné známky do rejstříku vystaví mezinárodní úřad osvědčení o mezinárodním zápisu a spolu s tímto krokem zároveň informuje jednotlivé, v přihlášce vyjmenované, národní úřady. Mezinárodní úřad zveřejní takto formálně schválenou přihlášku ve svém věstníku. Až po těchto krocích a po doručení přihlášky jednotlivým národním úřadům, provedou tyto úřady věcný průzkum zápisné způsobilosti přihlášky na základě vlastních národních úprav. Pokud kterýkoli národní úřad zjistí, že tato přihláška koliduje s ochrannou známkou registrovanou v jejich zemi, ve lhůtě jednoho roku⁴⁶ vydá výměr o odmítnutí zapsání označení na svém území a tento výměr odešle Mezinárodnímu úřadu. Výměr bude následně zapsán Mezinárodním úřadem do jeho věstníku a odeslán přihlašovatelovi ochranné známky. Pokud má majitel i přesto zájem na přihlášení ochranné známky v dané zemi, jedná již sám přímo s příslušným úřadem této země. Dohodne-li se přihlašovatel na zapsání takovéto ochranné známky, o této své dohodě vyrozumí Mezinárodní úřad a ten zapíše tuto skutečnost do svého rejstříku.

Nebyla-li přihláška v jednotlivých zemích odmítnuta ve lhůtě jednoho roku, dochází k uznání ochrany a tato známka požívá stejné ochrany jako národní ochranné známky. Majitel mezinárodní ochranné známky má možnost i po zápise své ochranné známky rozšířit ochranu i na další země, které splňují předpoklady pro takovýto zápis.

⁴⁶ doba jednoho roku může být smluvními státy rozšířena až na 18 měsíců – tato možnost je zakotvena v rozšiřujícím Protokolu Madridské dohody

Platnost mezinárodní ochranné známky je stanovena na délku 10 let. Po dobu těchto deseti let je povinen majitel ochranné známky platit příslušné udržovací poplatky. Výše poplatků je odlišná od počtu zemí, ve kterých je známka přihlášena a dále od počtu kategorií výrobků a služeb, pro které je známka registrována.

Zapsání ochranné známky v rámci regionálních zápisných úřadů, konkrétně v Evropské unii a jejího úřadu v Alicante, bude podrobněji rozepsáno v kapitole 4. Současné trendy vývoje evropského práva průmyslového vlastnictví a jejich zobecnění.

3.2.1.2.7. Práva z ochranné známky

Práva z ochranné známky jsou podrobně upravena v zákoně o ochranných známkách (dále jen zákon), jak již vyplývá z předešlých odstavců. Zákon upravuje práva majitele ochranné známky dvojím způsobem. Jedná se o pozitivní vymezení činností, které majitel se svou ochrannou známkou může provozovat a také o negativní vymezení činností, které majitel ochranné známky může konat, aby obhájil svá práva z ochranné známky plynoucí (například soudní cestou).

Každý vlastník ochranné známky může se svou ochrannou známkou nakládat, jak uzná sám za vhodné a nesmí být na svých právech omezován třetími osobami. Toto ovšem platí v zákonem stanovených mezích. Vlastník ochranné známky se může dále domáhat na osobách, jež neoprávněně užívají jeho vlastnického práva, aby se takového konání zdržely, popřípadě aby vlastníkově poskytly přiměřenou satisfakci za takto vzniklou újmu. Z toho vyplývá, že žádná třetí osoba nesmí užívat práva z ochranné známky bez povolení vlastníka.

Užíváním ochranné známky se rozumí například poskytování výrobků a služeb označených touto známkou, dovoz nebo vývoz výrobků s tímto označením a ještě například užívání ochranné známky na různých listinách nebo v reklamě. Jak již bylo výše uvedeno, nikdo nesmí ochrannou známkou užívat bez souhlasu majitele ochranné známky, pokud to není stanoveno zákonem jinak. Zákaz používat ochranné známky vlastněné jinou osobou, než která by ji chtěla použít, vzniká přímo ze zákona (od zápisu ochranné známky), není zde třeba výslovného zákazu vlastníka ochranné známky.

Ochranná známka, jež má v České republice dobré jméno, nestanoví-li zákon jinak, nesmí být používána pro výrobky nebo služby, které jsou odlišné od výrobků a služeb, pro něž byla ochranná známka registrována. Jedná se o případy, kdy by bylo těženo z dobré pověsti, rozlišovací způsobilosti nebo dobrého postavení známky ve

veřejném povědomí a také pokud by označení odlišného druhu výrobku či služeb bylo na újmu dobré pověsti starší ochranné známky, je zakázáno takové označení používat.

Majitel ochranné známky může svou známku označit symbolem ®, který znamená, že se jedná o chráněné označení. Tento symbol je jak u textových, tak obrazových ochranných známek nejčastěji umístěn v pravém horním rohu ochranné známky, avšak nejedná se o povinnost. Je na vlastníkově chráněné známky, zda symbolem ® chce mít označenou svou ochrannou známku. Význam tohoto označení je přínosný především u všeobecně známých ochranných známek a to z toho pohledu, že tyto známky, známé široké veřejnosti, jsou díky svému zažití někdy směřovány s výrobky či službami, pro které byly původně použity jako ochranná známka určitého majitele. Veřejnost jejich častým užíváním postupně ztratí přehled o tom, zda se jedná o ochrannou známku nebo pojmenování kategorie výrobků či služeb. Jako názorný příklad může posloužit známá ochranná známka „Xerox“⁴⁷, která je častokrát směřována s pojmenováním kategorií výrobků a služeb „kopírovacích přístrojů“. Ochrana před tzv. „zduhověním“⁴⁸, kterým nazýváme výše popsanou situaci týkající se ochranných známek, je důležitá i z dalších důvodů. A to kupříkladu, není-li známka používána po určitou dobu, může být její ochrana podle zákona zrušena. V České republice je tato lhůta nečinnosti majitele ochranné známky stanovena na 5 let.

3.2.1.2.8. Uplatnění práv z ochranné známky

Jak již bylo výše uvedeno, majitel ochranné známky má právo domáhat se ochrany své ochranné známky u příslušného soudu. Spory vznikající při používání ochranné známky jinou osobou jsou typickými občanskoprávními spory, a tedy postup před soudy v těchto věcech je upraven Občanským soudním řádem⁴⁹, konkrétně je příslušnost soudů daná § 9 odst. 2 písm. g. Vlastník má právo na to, aby bylo upuštěno od takového jednání, které porušuje nebo ohrožuje práva plynoucí z jeho ochranné známky a dále aby byly tyto nepříznivé následky odstraněny. Dále má majitel právo i na přiměřené zadostiučinění, a to především v peněžité formě plnění. Právo na vydání bezdůvodného obohacení a právo na náhradu škody není tímto nijak dotčeno. Stejně tak je přihlašovatel ochranné známky oprávněn požadovat náhradu škody vzniklou po podání

⁴⁷ společnost soustředící se na výrobu počítačových periférií, jež registrovala tuto svou ochrannou známku v mnoha zemích po celém světě

⁴⁸ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 134. ISBN 80-86855-12-0.

⁴⁹ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

příhlášky na udělení ochranné známky. Soudy v těchto případech rozhodují až po zapsání ochranné známky do rejstříku ochranných známek.

Další ochranou majitele ochranné známky je možnost požadovat od osoby, která uvádí na trh výrobky nebo služby označené podobným nebo shodným označením, informace o původu těchto výrobků či služeb a dále může majitel požádat soud, aby byly takovéto výrobky zničeny nebo odstraněny z oběhu a také, aby byly zničeny nástroje či jiné pomůcky sloužící k jejich vytvoření. Je na soudu, zda těmto požadavkům vyhoví. Soud musí zvážit jak závažné a ohrožující takové jednání je v poměru s porušováním ochranné známky a na základě tohoto posouzení rozhodnout, jestli je osoba porušující práva ochranné známky povinna učinit, co majitel požaduje. Soud může také rozhodnout o jiném zamezení porušování těchto práv, a to například pouze odstraněním takového označení před uvedením takového výrobku do oběhu. Děje se tak pouze ve výjimečných případech.

Je-li ochranná známka obsažena v encyklopedii, slovníku či nějaké další obdobné publikaci a mohlo by na základě takového zveřejnění dojít k tzv. „zduhování“ ochranné známky, musí autor takovéto publikace na základě požadavku vlastníka ochranné známky v dalším vydání doplnit označení, že se v daném případě jedná o ochranné označení a ne o druhový název nějakého zboží či služby.

Zákon nabízí i další možné prostředky ochrany práv plynoucích z ochranné známky, a proto zde byly podrobněji popsány nejčastější situace, při kterých může dojít k porušení ochranné známky.

3.2.1.2.9. Omezení účinků ochranné známky

Omezení účinků ochranné známky je omezení výlučného práva majitele ochranné známky. Tato problematika je podrobněji rozvedena v důvodové zprávě k zákonu o ochranných známkách. Jedná se o situaci, kdy majitel ochranné známky není oprávněn zakázat třetím osobám užívat v obchodním styku jejich jméno, příjmení, obchodní firmu nebo adresu. Dále pak není majitel ochranné známky oprávněn zakázat dalším soutěžitelům užívání údajů, jež se týkají množství, jakosti, druhu, účelu, hodnoty, zeměpisného původu výrobku či poskytnutí služby a dále není oprávněn zakázat nezbytné určení výrobků, pokud se jedná například o příslušenství nebo náhradní díly. Takováto omezení práv plynoucích z ochranné známky mohou nastat pouze za předpokladu dodržování obchodních zvyklostí, dobrých mravů a pravidel soutěže.

Zákon o ochranných známkách zná ještě další druhy omezení vlastníka, a to předchozí užívání jiným uživatelem a pozdější užívání ochranné známky vlastníkem po dobu delší než pět let.

V prvním případě se jedná prakticky o stejnou situaci jako v oblasti patentového práva. Vlastník ochranné známky je povinen strpět užívání ochranné známky jinou osobou za předpokladu, že tato osoba užívala takovéto označení ještě před přihlášením vlastníkem ochranné známky. Za této situace se může jednat, jak i z podstaty věci vyplývá, o stejné nebo podobné označení, avšak musejí být dodrženy všechny výše uvedené podmínky.

Ve druhém případě je vlastník povinen strpět to, co již po dobu minimálně pěti let trpěl. Tato situace nastává za předpokladu, že se vlastník ochranné známky dozvěděl o užívání jeho označení jiným uživatelem a strpěl takové chování po dobu minimálně 5 let. Po uplynutí této doby vzniká uživateli právo užívat označení dále a vlastník je povinen takové užívání strpět.

3.2.1.2.10. Vyčerpání práv z ochranné známky

Vyčerpáním práva z ochranné známky se rozumí spotřeba tohoto práva na určitém území v návaznosti na určitý výrobek nebo určitou službu. Jinak řečeno, jednou využití právo nelze znovu uplatňovat a požadovat další plnění za poskytnutí možnosti jej využít. Například, koupíme-li si výrobek s daným označením, s koupí tohoto výrobku si zaplatíme i poplatek za označení takového výrobku a tedy po nás nemůže nikdo znovu požadovat, abychom za takovou ochrannou známku opětovně platili. To však nelze směřovat s tím, že pokud si koupíme výrobek, máme právo na to užívat bezplatně ono označení na svých výrobcích s argumentem, že jsme si již za tuto ochrannou známku jednou zaplatili.

Převedeno na výrobky, nesmí vlastník ochranné známky, který již jednou svůj výrobek uvedl na trh, zakázat třetím osobám další komerční využívání takového výrobku. Pokud se jedná o takovéto vyčerpání práv pouze na území nějaké země, je nazýváno národním vyčerpáním práv. Je-li oblast vyčerpání těchto práv větší, například pro celou Evropskou unii, jedná se o tzv. regionální vyčerpání práv.

O vyčerpání práv se však nejedná v případě, když ochrannou známkou chráněné zboží ztratilo přeprodejem svou původní hodnotu nebo podobu, tedy pokud byla změněna či zhoršena podstata tohoto zboží. Tímto způsobem by totiž mohlo dojít

k poškození dobré pověsti ochranné známky. Jako příklad lze uvést obchodování s potravinami, u kterých byla zhoršena kvalita v průběhu skladování nebo v návaznosti na způsob přepravy ke konečnému spotřebiteli prostřednictvím třetí osoby (př. obchodníka s potravinami).

3.2.1.2.11. Převod, přechod, přepis, licence a zástavní právo

Vlastnictví ochranné známky je stejně jako další druhy vlastnictví předmětem vlastnického práva a lze s ním i tak nakládat. Zákon o ochranných známkách vyjmenovává jednotlivé způsoby nakládání s právy, jež plynou majiteli z jeho ochranné známky, kterými jsou převod, přechod, přepis, licence a zástavní právo. Stejně jako v ostatních případech je zde zákon o ochranných známkách v postavení speciálního zákona vůči obecné úpravě v podobě nového občanského zákoníku.

Převodem ochranné známky rozumí zákon o ochranných známkách přenesení vlastnického práva celé ochranné známky nebo její části na jinou osobu. Děje se tak prostřednictvím písemné smlouvy. Převod vlastnictví je uskutečněn uzavřením písemné smlouvy, avšak vůči třetím osobám je tento převod vlastnictví účinný až od okamžiku zapsání nového vlastníka do rejstříku ochranných známek. Žádost o převod ochranné známky mohou podat jak původní vlastník, tak nabyvatel ochranné známky u Úřadu průmyslového vlastnictví, který vede rejstřík ochranných známek. Jako další způsob převedení ochranné známky bychom mohli zmínit například převod ochranné známky spolu s převedením celé obchodní společnosti. Ochranná známka může být převáděna i samostatně, tedy nezávisle na převodu obchodní společnosti.

Přechodem se rozumí nabytí ochranné známky právním nástupcem původního vlastníka ochranné známky. Může se jednat kupříkladu u právnických osob o sloučení či splynutí obchodních společností. Převádí-li se obchodní společnost jako celek, přechází s ní také právo na ochrannou známku. U fyzických osob se jedná o převod vlastnického práva k ochranné známce po smrti původního vlastníka na jeho právního nástupce, tedy na dědice zákonného nebo na dědice ze závěti.

Přepis ochranné známky je „v souladu s usnesením článku 6 septies Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví a Nařízení Rady Evropských společenství o známce společenství č.40/1994, změněné nařízením Rady Evropy č. 3288/1994, obsahuje známkový zákon ustanovení o přepisu ochranné známky z obstaravatele (ze zprostředkovatele nebo komisionáře), na kterého byla dříve v České republice zapsána,

zpět na jejího původního vlastníka.“⁵⁰ Přepis takovéto ochranné známky je možný pouze na základě soudního rozhodnutí. Vlastník musí podat u soudu návrh na určení práva na vyznačení změny vlastníka ochranné známky a Úřad na základě tohoto rozhodnutí provede změnu vlastníka ochranné známky, kterou zapíše do rejstříku ochranných známek. Rozhodnutí soudu nemusí vždy nutně vést k vydání rozhodnutí o přepisu. Soud může rozhodnout, že obstaravatel je dále vlastníkem ochranné známky a to za předpokladu, když dokáže, že nezneužil svého postavení vůči původnímu vlastníkovi a dále musí vše řádně doložit a odůvodnit. Takto je zákonem o ochranných známkách ošetřena situace, kdy by byla takto vzniklá klamavá známka zrušena.

Každý vlastník ochranné známky má, stejně jako například vlastník patentu, možnost poskytnout užívání ochranné známky dalším osobám, a to maximálně v rozsahu v jakém má svou známku registrovanou. Takto může vlastník svá práva plynoucí z ochranné známky poskytnout prostřednictvím licenční smlouvy. Licenční smlouva poskytnutá nabyvateli licence nabývá účinnosti zápisem do rejstříku ochranných známek. Až od tohoto okamžiku je tento stav účinný vůči třetím osobám. Nezapíše-li se licenční smlouva do rejstříku a není-li po dobu pěti let používána, bude vymazána. Úřad nebere v úvahu poskytnuté licence na užívání ochranné známky, které nebyly zapsány do rejstříku a to ani v případě, že hrozí její výmaz z rejstříku ochranných známek. Obecná právní úprava licence je upravena v novém občanském zákoníku⁵¹ za předpokladu, že není stanoveno v zákoně o ochranných známkách něco jiného.

Zástava ochranné známky se řídí obecnou úpravou týkající se zástavního práva zakotvenou v novém občanském zákoníku, popřípadě se řídí také občanským soudním řádem⁵² a insolvenčním zákonem⁵³. Z toho vyplývá, že ochranná známka může být předmětem zástavního práva. Vznik zástavního práva je podmíněn zápisem zástavního práva do rejstříku ochranných známek. O zápis zástavního práva musí požádat Úřad zástavní věřitel.

⁵⁰ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, str. 140. ISBN 80-86855-12-0.

⁵¹ § 2358 - §2383 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

⁵² zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁵³ zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

3.2.1.2.12. Doba platnosti ochranné známky

Doba platnosti ochranné známky je stanovena na 10 let. Tato lhůta je stanovena stejná pro všechny evropské země a tedy i zákon o ochranných známkách České republiky tuto lhůtu ve svých ustanoveních obsahuje. Po uplynutí této lhůty lze dobu platnosti prodloužit o dalších 10 let, a to prostřednictvím žádosti na Úřadě průmyslového vlastnictví v příslušné zemi a zaplacením příslušného poplatku. O obnovu doby platnosti lze požádat nejdříve 12 měsíců před uplynutím předchozí doby platnosti a nejdéle 6 měsíců po uplynutí⁵⁴. Ochranná známka nemusí být nutně obnovena pro všechny výrobky a služby, pro které byla původně registrována, je na majiteli ochranné známky, pro které výrobky a služby bude mít zájem o obnovení své ochranné známky.

Pokud majitel požádá o obnovení zápisu ochranné známky a zaplatí příslušný poplatek, potom nová doba platnosti nastává s účinností ode dne zániku původní platnosti. Nepožádá-li majitel o obnovení ochrany svého označení, jeho ochranná známka v den uplynutí doby platnosti zaniká.

3.2.1.2.13. Zánik ochranné známky

Ochranná známka může zaniknout třemi různými způsoby, a to vzdáním se, zrušením a prohlášením ochranné známky za neplatnou.

Majitel ochranné známky se může vzdát práv této ochrany v podobě písemného prohlášení adresovaného Úřadu průmyslového vlastnictví. Majitel se může těchto práv vzdát buď pro všechny výrobky a služby, nebo pouze pro určitou část výrobků a služeb, záleží na jeho vůli. Vzdání se ochrany nelze vzít zpět a nastává od okamžiku doručení na Úřad průmyslového vlastnictví.

Ochrannou známku lze zrušit na návrh třetí osoby v taxativně vymezených případech dle zákona o ochranných známkách⁵⁵. Ochranná známka může být na návrh třetí osoby Úřadem zrušena, pokud byla po dobu minimálně 5 let nepřetržitě neužívána, a to jak od doby jejího přihlášení, tak také pokud tento stav nastal po určité době, kdy byla tato známka užívána. Pokud začne být takováto známka užívána 3 měsíce před podáním návrhu na zrušení ochranné známky a tento návrh je odůvodněný, nebere Úřad takovéto užívání v potaz a za předpokladu, že byl vlastník již upozorněn na to, že známka není po takovouto dobu užívána. Dále může být ochranná známka na návrh

⁵⁴ pokud majitel původní ochranné známky zažádá o prodloužení doby platnosti po uplynutí nejdéle 6 měsíců od vypršení této doby je povinen zaplatit dvojnásobný poplatek

⁵⁵ tyto důvody jsou stanoveny v § 31 odst. 1 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

zrušena, pokud došlo k jejímu „zduhování“, neboli se tato stránka stala obvyklým označením výrobku nebo služby, pro který byla původně registrována. Jako další případ, kdy může být na návrh třetí osoby zrušena, je situace, při které by mohlo docházet ke klamání spotřebitele. Jedná se například o klamání ve smyslu zeměpisného původu nebo jakosti.

Ochranná známka může být zrušena i na základě soudního rozhodnutí, pokud soud tímto rozhodnutím vysloví názor, že se jedná o nedovolené soutěžní jednání. Třetí osoba musí takovéto zrušení navrhnout do šesti měsíců od právní moci rozhodnutí.

Ochrannou známku prohlásí Úřad průmyslového vlastnictví za neplatnou na základě návrhu třetí osoby, která tímto návrhem upozorňuje na nesplnění podmínek při zápisu ochranné známky do rejstříku ochranných známek. Třetí osoba může namítnout jak nesplnění absolutních podmínek zápisu, tak i relativních podmínek zápisu. Dále může být za neplatnou prohlášena i ochranná známka, jejíž platnost již uběhla nebo které se vlastník vzdal. Jedná-li se o prohlášení známky za neplatnou, je známka neplatná od samého počátku (ex tunc) a bere se, jako by vůbec nevznikla. Kdežto pokud známka zanikla nebo byla zrušena na základě vzdání se tohoto práva majitelem ochranné známky, je známka zrušena od okamžiku této rozhodné skutečnosti (ex nunc) a ne tedy od počátku. Ochranná známka může zaniknout či být zrušena buď v celém svém rozsahu, nebo pouze pro určité výrobky a služby, záleží na okolnostech, za kterých ochranná známka zaniká.

Navrhne-li třetí osoba zrušení nebo prohlášení ochranné známky za neplatnou, musí být tento návrh řádně odůvodněn a musejí být doloženy příslušné doklady prokazující tvrzený stav. S návrhem na zrušení ochranné známky musí být zároveň zaplacen příslušný správní poplatek. Až od okamžiku zaplacení správního poplatku se začne Úřad průmyslového vlastnictví zabývat přezkoumáváním navrhovaných nedostatků. Jedná se o klasické správní řízení, u kterého je možné podat rozklad proti rozhodnutí Úřadu.

3.2.2. Označení původu a zeměpisná označení

Nařízení Rady ES č. 2081/92 z 14. 7. 1992, o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských výrobků a potravin, které vstoupilo v platnost dne 24. 7. 1993, stanoví pravidla pro ochranu označení původu a zeměpisných označení pro zemědělské výrobky určené pro lidskou spotřebu a pro potraviny uvedené v přílohách tohoto

nařízení. Nařízení se nevztahuje na vinné výrobky⁵⁶ a lihoviny⁵⁷. Uvedené nařízení upravuje danou oblast pro členské státy Evropské unie. Citované nařízení bylo implementováno do právního řádu České republiky ještě před vstupem do Evropské unie. Implementace je provedena zákonem č. 452/2001 Sb., o označení původu a zeměpisných označení.

Žadatel o ochranu uvedeného označení v Evropské unii podává dle citovaných předpisů žádost u českého Úřadu průmyslového vlastnictví, který ji pak postoupí Komisi (orgánu Evropské Unie) k dalšímu řízení. Po ukončení řízení o této žádosti je proveden zápis označení do rejstříku Komise a tento zápis má pak na území České republiky stejné účinky jako zápis takových označení provedený do rejstříku vedeného českým Úřadem průmyslového vlastnictví.

Vedle označení, jejichž ochrana je zajišťována samostatnými předpisy, jsou i označení, jejichž ochrana je zajišťována v rámci obecnějších předpisů. K těmto označením patří tzv. nezapsaná označení, jako je údaj o provenienci. Ani tento údaj nesmí být klamavý nebo falešný, i když nemá zvláštní ochranu. Jeho ochrana je postižitelná v rámci ochrany proti nekalé soutěži. Tato označení však mohou být chráněna i jako ochranné známky nebo i označení původu nebo zeměpisná označení, pokud pro poskytnutí takové ochrany splňují stanovené podmínky. Pozice vlastníka takového označení při uplatnění ochrany je pak samozřejmě silnější a prosazení jeho práva snadnější než v případě využití práva z předpisů o nekalé soutěži.

3.3. Přejedání zboží přes hranice a vymáhání práv

Na závěr této kapitoly je vhodné ještě zmínit dvě důležitá nařízení týkající se přechodu zboží přes hranice a vymáhání práv duševního vlastnictví. Jedná se o nařízení rady (ES) č. 3295/94 z 22. prosince 1994 stanovující opatření týkající se vstupu zboží, které porušuje některá práva k duševnímu vlastnictví, do společenství a jeho vývozu a zpětného vývozu ze Společenství a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003. Tato dvě nařízení se týkají ochrany práv duševního vlastnictví na území Evropské unie a pro úplnost dané problematiky je třeba je zde uvést.

⁵⁶ pro ochranu označení vinných výrobků se použije nařízení Rady (ES) č. 1234/2007

⁵⁷ pro ochranu označení lihovin se použije nařízení Rady (ES) č. 110/2008

4. Současné trendy vývoje evropského práva průmyslového vlastnictví a jejich zobecnění

Vývoj Evropského práva průmyslového vlastnictví zaznamenal za posledních několik desetiletí obrovský posun směrem v před, to však neznamená, že byla všechna úskalí této problematiky absolutně dořešena a úprava práv průmyslového vlastnictví je již v Evropě jednotná. Co se týče ochranných známek, není tak složité harmonizovat úpravu tohoto odvětví práv průmyslového vlastnictví. Výsledkem nejen harmonizace, ale celkového sloučení ochranných známek, je Ochranná známka společenství, jež je funkční systém ochranných známek v rámci Evropské unie. U patentů je tato problematika o něco složitější. V oblasti patentových práv také probíhá harmonizace právních systému jednotlivých zemí, avšak unijní patent jako takový zatím nevznikl. V této oblasti však vyvstávají další problémy u již zavedeného Evropského patentu. Tyto problémy vznikají především s přistupujícími zeměmi do Evropské unie. Počet vzrůstajících zemí znamená i nárůst jazyků, které je potřeba úředně překládat, aby mohl být patent validován a začleněn do národních patentových rejstříků země, ve které má přihlašovatel zájem prostřednictvím Evropského patentu svůj vynález přihlásit a dále také vznikají problémy v řešení takovýchto sporů.

Evropská unie se již po několik desetiletí snaží o vytvoření Unijního patentu, který by se měl stát paralelním systémem k Evropskému patentu⁵⁸ a poskytnout tak možnost přihlášení patentu pro celou evropskou unii. Oba tyto systémy by měly fungovat nezávisle na sobě a je pouze na přihlašovatele, který z těchto dvou způsobů přihlášení si zvolí. Každý má své výhody a zároveň určité nevýhody. V rámci Unijního patentu, jinak také Patentu společenství, bylo již uzavřeno několik mezinárodních smluv, avšak stále se nepodařilo zrealizovat tento záměr. Základní smlouva upravující Patent společenství je Lucemburská úmluva o jednotném patentu společenství⁵⁹ z roku 1975, rozšířená o protokol o řešení patentových sporů Smlouvou o patentu Společenství⁶⁰ z roku 1989. Podrobněji bude tato problematika rozpracována v následujících odstavcích.

⁵⁸ vznikl na základě úmluvy o udělování Evropských patentů roku 1973 v Mnichově

⁵⁹ Luxembourg Convention on the Community Patent

⁶⁰ Community Patent Convention

4.1. Unijní patent

Unijní patent, jinak také označovaný jako patent společenství, by měl být patent účinný po celém území společenství, bez nutnosti splnění dalších procedurálních podmínek. Unijní patent je nutné odlišit od Evropského patentu. Přestože oba tyto systémy by měly fungovat na relativně podobném území, značně se liší. V úvodu této kapitoly bylo popsáno, jaké kroky v rámci vývoje unijního patentu již proběhly. Jedná se především o uzavření dohody o patentu společenství v Lucembursku roku 1975, která byla rozšířena o protokol o řešení patentových sporů Smlouvou o patentu Společenství v roce 1989.

Odlišnosti těchto dvou systémů jsou především ve způsobu přihlášení vynálezů a určení územního rozsahu vynálezu. Evropský patent byl již rozepsán výše, a proto není třeba jej dále nějak široce rozvádět. Patent společenství je postaven na principu centralizace úřadu pro udělování patentové ochrany a také na centralizovaném soudním systému. To znamená, že pokud bychom využili Patent společenství pro registraci svého vynálezu, platil by tento patent na celém území společenství bez nutnosti validace v jednotlivých zemích. Dále, pokud by vzniknul spor, byl by řešen v rámci centralizovaného soudního dvora pro celé společenství. Co se týče jazykového zatížení, uvažuje se o základních třech úředních jazycích Evropské unie. Přihlašovaný vynález by tedy musel být přeložen do jednoho z těchto jazyků a následně by byl strojově přeložen do národních jazyků všech zemí⁶¹. V případě řešení sporů v rámci takového patentu by byl majitel povinen na svůj náklad nechat patent přeložit. Tímto by odpadla nutnost vynaložení vysokých nákladů spojených s úředním překladem do každé země. Patent společenství by měl fungovat jako komplexní patentová ochrana poskytovaná přihlašovatelům, podobně jako tomu je například v USA.

Patent společenství v posledních letech zaznamenal velký posun ke svému dokončení a mohl by v blízké době vejít v platnost. Nasvědčuje tomu i rozhodnutí Rady 2011/167/EU ze dne 10. března 2011, jímž se povoluje posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany. Prostřednictvím tohoto rozhodnutí se snaží 25 států, jež jej podepsaly, o posílení spolupráce na vytvoření jednotné patentové ochrany na území Evropské unie s tím, že jazyková otázka bude ještě dále upřesněna a řešena. Jedná se zatím o jediné účinné a zveřejněné rozhodnutí. Dále upravují tuto problematiku

⁶¹ tento překlad by měl pouze informativní charakter

nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012⁶², nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1260/2012⁶³. Obě nařízení vstoupila v platnost dne 20. 1. 2013 pro státy, které se účastní posílené spolupráce (bez Španělska, Itálie a Chorvatska) a vstoupí v účinnost ode dne vstupu Dohody o Jednotném patentovém soudu⁶⁴ v platnost. Dohoda o Jednotném patentovém soudu, zveřejněná jako dokument Rady EU č. 1635/2012, byla podepsána dne 19. 2. 2013 (bez účasti Španělska, Polska a Chorvatska) a vstoupí v platnost tři měsíce po ratifikaci či přístupu třinácti členských států EU, včetně Francie, Německa a Velké Británie k Dohodě.

První jmenované nařízení se týká posílení postavení Patentu společenství, aby tento patent měl pro jednotlivé země stejné účinky. Druhé jmenované nařízení upravuje podmínky jazykového režimu Patentu společenství. Stanovuje tedy, že přihlašovaný patent musí být přeložen do jednoho ze tří úředních jazyků Evropského patentového úřadu, ve kterém se patent zveřejňuje a dále v případě sporu stanovuje podmínku překladu do národního jazyka. Náklady s překladem spojené budou stanoveny kompenzačním systémem spravovaným Evropským patentovým úřadem. Dohoda o Jednotném patentovém soudu se týká soudního přezkumu Patentu společenství, upravuje podmínky přenesení pravomocí Soudního dvora, týkající se unijního patentu, zřizuje speciální soud pro řešení záležitostí unijního patentu a dále upravuje odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Zatím je na starém kontinentu účinný pouze Evropský patent. Evropský patent by tu však měl být i za předpokladu, že by unijní patent někdy skutečně vstoupil v účinnost jako paralelní systém ochrany a jako možnost volby pro ty, pro něž by byla registrace patentu na celém území Evropy⁶⁵ příliš nákladná a rozsáhlá.

Evropská unie se snaží o vytvoření centralizovaného systému ochrany práv průmyslového vlastnictví, čemuž nasvědčuje i fakt, že například v oblasti ochranných známek již je takovýto centralizovaný systém pro Evropu založen. Unijní patent měl sloužit jako další centralizační prvek v oblasti práv průmyslového vlastnictví. Zda je tento krok rozumný a životaschopný, je na zvážení. Argumenty, jež jsou k prosazování

⁶² nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012 ze dne 17. prosince 2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany

⁶³ nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1260/2012 ze dne 17. prosince 2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, pokud jde o příslušná ustanovení o překladu

⁶⁴ dokument Rady EU č. 1635/2012 z 11. ledna 2013, Dohoda o jednotném patentovém soudu

⁶⁵ uvažuje se o zavedení patentu společenství pouze pro země, jež k takovéto úpravě přistoupí a následně by mělo dojít k postupnému rozšíření až na celou Evropu. Jedná se zatím pouze o jednání a nelze tedy z těchto jednání vyvodit žádný přesný závěr.

patentu společenství užívány, jako jednotná ochrana, snížení nákladů a jazykové zatížení, však nejsou úplně tak silné, jak by se mohlo na první pohled zdát. Finanční náročnosti vybudování Unijního patentu se bude věnovat následující kapitola. Jazykový režim už je do jisté míry řešen Londýnským protokolem, a proto, jak bylo výše již nastíněno, je na zvážení, zda je vůbec Unijní patent potřebný a životaschopný.

5. Úvahy o budoucím vývoji evropského práva průmyslového vlastnictví

Evropské právo průmyslového vlastnictví v posledních letech prošlo velkým vývojem. Důkazem toho je například vytvoření ochranné známky společenství a snaha o vytvoření Unijního patentu. Z tohoto lze jednoznačně vyzorovat tendenci plné centralizace a sjednocení práv průmyslového vlastnictví.

Mám-li se zamyslet na základě rozebrané materie a informací, které jsem prostřednictvím studování tohoto oboru práva získal, myslím si, že vývoj bude ještě po dlouhá léta pokračovat. Nemůžu však odhadnout, ani k tomu nejsem způsobilý, jak přesně bude následovat další vývoj. Pouze mohu ze svých poznatků usuzovat, jak bude proces harmonizace dále pokračovat.

Po hlubším zamyšlení a možností porovnání již platné Ochranné známky společenství a připravovaného Unijního patentu docházím k určitým poznatkům, které bych viděl jako základní rozdíl a překážku ve vytvoření platné právní úpravy Unijního patentu.

Ochranná známka je ve své podstatě jednoduchá, a není třeba ji nijak zvlášť a složitě popisovat, aby bylo každému jasné, co chce přihlašovatel chránit. Její základní aspekty, kterými jsou grafické znázornění a rozlišovací způsobilost, lze stručným popisem jasně vysvětlit. Navíc přihlašovatel sám určí pro kterou kategorii výrobků a služeb chce svou ochrannou známku registrovat. Popis ochranné známky je jednoduchý, a proto zde nevzniká nijak velký problém s případnou nutností překladu do jiných jazyků, kdežto u patentu je situace daleko složitější, a to je jeden z hlavních důvodů, proč tu máme již fungující Ochrannou známku společenství a Unijní patent je stále ve fázi projednávání. Hlavním a největším problémem uvedení Unijního patentu v život je otázka financování. A to v několika rovinách jak z pohledu poskytovatele, Evropské patentového úřadu, tak přihlašovatele. Těmito rovinami jsou například cena registrace patentu, udržovací poplatky, financování soudní ochrany, přerozdělování peněz vybraných za poplatky a další. Je tedy zřejmé, že má-li být vše toto pokryto z peněz přihlašovatele patentu a jeho zaplacené úhrady za přidělení a udržování patentu, bude se pro něho jednat o velice nákladnou situaci. Například jen sečtení registračního poplatku všech zemí Evropské unie a zaplacení Úřadu, který by patentovou přihlášku vyřizoval, vytváří obrovskou finanční sumu. Dále musí být vyřešena otázka, jak budou placeny udržovací poplatky a v jaké výši budou stanoveny a přerozdělovány. Neméně nákladné

bude vytvoření fungujícího soudního systému, který zde bude fungovat jako rozhodce sporů vznikajících v rámci sporů o Evropský patent z celé Evropské unie. Personální aparát takového soudu bude muset být nejen rozsáhlý, ale i odborně způsobilý, čímž náklady narůstají.

Pro přihlašovatele, který by měl zájem o komplexní ochranu na celém území Evropské unie, se tato alternativa jeví na první pohled jako nejjednodušší a nejschůdnější, avšak to ještě není známa výše ceny takového produktu. Pokud totiž bude cena příliš velká, tak si přihlašovatel raději zvolí přihlášení svého vynálezu prostřednictvím Evropského patentu, prostřednictvím kterého si zvolí jednotlivé země, kam bude chtít svůj produkt registrovat. Nemluvě o tom, že pro malé a střední přihlašovatele nebude tato alternativa vůbec připadat v úvahu vzhledem k finanční zátěži. Pokud bychom uvažovali v reáliích obrovských nadnárodních společností, zde bude otázkou, do jaké míry se jim takovýto patent vyplatí financovat. Převedeno na příklad velké farmaceutické společnosti, která registruje každoročně někdy i více než 10 vynálezů, bude náklad na udržování všech patentů náročný. Nemluvě o tom, že z těchto 10 registrovaných vynálezů bývají na trh uvedeny maximálně dva takto přihlášené produkty a ostatní se neosvědčí, nebo u nich firma dojde k závěru, že tento produkt není ve výsledku tak rentabilní, aby jej začaly skutečně prodávat. Mohlo by se pak stát, že i tyto giganti, by nakonec přistoupili k Evropskému patentu a registrovali si svůj produkt pouze do největších trhů Evropy, kterými jsou například Německo, Francie, Velká Británie popřípadě několik dalších zemí, a Unijní patent by vůbec nevyužili.

Z výše popsaných poznatků je zřejmé, že přestože se Unijní patent blíží relativně svému dokončení co do právní úpravy, nastavení cenové hladiny a financování ještě domyšleno není. Evropský úřad průmyslového vlastnictví se navíc nenachází v takové situaci, aby si mohl dovolit vytvořit takto rozsáhlý systém, který by z počátku nebyl rentabilní. Jinak řečeno, nikdo nedokáže předem určit, jakou cenovou hladinu stanovit a do jaké míry bude takováto patentová ochrana využívána. Předčasné uvedení Unijního patentu v život a nastavení špatné cenové hladiny by znamenalo obrovské finanční ztráty.

Unijní patent, jako takový, je myšlenka inspirovaná fungujícími centralizovanými systémy například v Americe nebo Japonsku, avšak tyto země, i když jsou tvořeny více státy, neřeší takové jazykové zatížení a tak velkou rozmanitost právních úprav v rámci této své regionální úpravy.

Ze stručného nastínění vývoje situace v oblasti Unijního patentu je patrné jakým směrem bude v následujících letech soustředěna pozornost v oblasti vývoje Práv průmyslového vlastnictví. Patenty v právu průmyslového vlastnictví totiž zaujímají významnou roli, což jsem se také snažil vyjádřit podrobnějším rozebráním této problematiky. Přestože rozsah této práce je obecného charakteru, problematiku patentů a ochranných známek jsem považoval za jednu ze základních pilířů práv průmyslového vlastnictví.

Cílem této mé závěrečné úvahy nebylo poskytnutí rady jak vytvořit Unijní patent a také mi to v žádném případě nepřísluší, pouze jsem se snažil popsat situaci, která v oblasti vývoje patentové ochrany v Evropě existuje a vyjádřit otázky, které si pokládají i odborníci, kteří tuto problematiku řeší a snaží se o vytvoření fungujícího systému.

6. Závěr

Téma diplomové práce jsem si zvolil z důvodu svého zájmu seznámit se s daným tématem a problematikou. Zvolené téma práce dává prostor pro rozebrání evropského práva průmyslového vlastnictví, avšak toto téma nelze smysluplně pochopit bez jeho porovnání či doplnění o vnitrostátní právní úpravu, neboť samo o sobě evropské právo průmyslového vlastnictví bez konkrétní vnitrostátní úpravy není úplné a životaschopné. Tento poznatek platí např. pro oblast úpravy evropského patentu, který by bez validace v jednotlivých zemích neměl prakticky žádnou územní působnost. V práci popisuji úpravu českého práva průmyslového vlastnictví, které spadá do evropského kontextu úpravy průmyslových práv. Popisem českého práva průmyslového vlastnictví jsem se snažil o popis fungujícího systému, do něhož bylo řádně implementováno evropské právo průmyslového vlastnictví. Po hlubším rozboru české právní úpravy a evropské právní úpravy jsem dospěl k názoru, že česká právní úprava je plně harmonizovaná v oblasti práv duševního vlastnictví, a proto je jako představitel právních úprav jednotlivých členských zemí Evropské unie jednou z možných voleb pro potřeby popisu fungujícího systému právní úpravy.

Pokusil jsem se o komplexní shrnutí všech mých poznatků v oboru evropského práva průmyslového vlastnictví. Vzhledem k nastudované literatuře jsem se snažil o obecné vysvětlení dané problematiky s tím, že v určitých oblastech evropského práva průmyslového vlastnictví jsem se věnoval i podrobnějším detailům. Konkrétně se jedná o patentové právo a právo ochranných známek. V těchto dvou institutech jsem se věnoval nejen právní předpisům a hlubšímu rozboru, ale byly zde zmíněny i judikáty vztahující se k této problematice. V závěrečných kapitolách jsem se snažil vysvětlit, jakým způsobem jsem problematiku pochopil a jakým směrem bude dle mého názoru budoucí vývoj pokračovat.

Zvolené téma diplomové práce pro mě bylo velice přínosné, především jsem se mohl prostřednictvím jeho studia seznámit s podrobnější úpravou práv průmyslového vlastnictví, které se ve své podstatě vyskytuje všude kolem nás. Ať už je člověk odborník v oboru nebo naprostý laik, na každém kroku se setkává s těmito právy. Myslím si, že daná oblast právní úpravy má před sebou ještě předpoklad velkého a zásadního rozvoje, což je podpořeno i tím, že se jedná o jednu z nejmladších oblastí právních odvětví.

Resumé

I have chosen the topic of my thesis due to my personal interest in the topic in question and the problems it involves. The chosen topic requires to analyse European law of industrial property, however, it would be senseless to treat this topic without comparing it and completing my treatise with the domestic legislation, because European law of industrial property as of itself, without legal regulation at the level of individual states, would be incomplete and limp. This applies for example to European patents which, without their validation in individual countries, would practically have no territorial applicability. In my treatise, I describe the regulation of the Czech law of industrial property which falls within the European context of regulation of industrial rights. Through the description of the Czech law of industrial property I have tried to describe a functioning system, implementing European law of industrial property. After a more detailed analysis of the Czech legal regulation and the European legal regulation I have come to the conclusion that the Czech legal regulation is fully harmonized in the area of intellectual property rights, and this is why it is fully suitable to represent the legal regulations of individual member states of the European union for the purpose of description of a functioning system of legal regulation.

I have tried to make a complex summary of my knowledge in the area of European law of industrial property. Having regard to the literature I have used, I have tried to provide a general explanation of the given topic while in some areas of European law of industrial property I have also done some more detailed analysis. Specifically, it was in the area of patent law and trademark law. In these two areas, I have focused not only on legal regulations and deeper analysis, but I have also mentioned the case law relating to this area. In the final chapters, I have tried to explain in which way I have grasped the chosen topic and in which direction the development will, in my opinion, continue in future.

I have found the chosen topic of the thesis very instructive, in particular it allowed me to obtain a deeper knowledge of the regulation of industrial property which is, in its substance, omnipresent in the today's world. A lay person as well as a professional in the industrial property area will encounter these rights every day. I think that the given area of legal regulation has a potential of a great and decisive

development which is also supported by the fact that it is one of the youngest areas of law.

Seznam použité Literatury

Knižní publikace:

Boháček, M., Jakl, L. 2002. *Právo duševního vlastnictví*. Oeconomica. Praha. 324 s. ISBN: 80-2450-463-4

HÁK, Jan. *Úvod ke studiu patentového práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, 113 s. ISBN 978-80-7380-363-6.

HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 480 s. ISBN 978-80-7400-417-9.

JAKL, Ladislav. *Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1999, 194 s. ISBN 80-85100-85-1.

JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2009, 265 s. ISBN 80-86855-12-0.

JEŽEK, Jiří, Jindřich ŠPAČEK, David ŠTROS, Jiří ČERMÁK, Jan MATĚJKA, Milan KUNZ, Karel ČERMÁK, JR., Ladislav JAKL, Karel ČERMÁK, Martin BOHÁČEK, Filip HRUŠKA, Karel ČADA, Vratislav DVOŘÁK a Pavel NOVÁK. *Prosazování práv z duševního vlastnictví*. 1. vydání. HP, 2003, 264 s.

Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M. 1994. *Práva k nehmotným statkům*. CODEX. Praha.

KOPECKÁ, Světlana. *Ochrana průmyslového vlastnictví v Evropské unii*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2000, 333 s. ISBN 80-7282-010-9.

Kučera, Z. 2009. *Mezinárodní právo soukromé*. Doplněk. Brno. 464 s. ISBN: 978-80-7239-231-5

LEVERQUE, Francois a Yann MENIERE. *The Economics of Patent and Copyright*. Paris, 2004. 114 s.

Právní předpisy:

nařízení Rady (ES) č. 2081/92 ze dne 14. července 1992, o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských výrobků a potravin

nařízení Rady (ES) č. 3295/94 ze dne 22. prosince 1994, kterým se stanoví opatření s cílem zakázat propouštění padělků a nedovolených napodobenin do volného oběhu, režimu vývozu, zpětného vývozu nebo do některého režimu s podmíněným osvobozením od cla

nařízení Rady (ES) č. 123/2007 ze dne 8. února 2007 o nabídkách podaných v rámci nabídkového řízení pro vývoz pšenice obecné dle nařízení (ES) č. 936/2006

nařízení Rady (ES) č. 110/2008 ze dne 15. ledna 2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 1576/89

nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003

nařízení Rady (ES) č. 40/94 ze dne 20. prosince 1993, o ochranné známce společenství

nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001, o (průmyslových) vzorech společenství

nařízení Rady (ES) č. 3288/1994 ze dne 22. prosince 1994, kterým se mění nařízení č. 40/94

nařízení Komise (EC) č. 2868/95 ze dne 13. prosince 1995, kterým se provádí nařízení Rady (ES) č. 40/94 o ochranné známce Společenství

směrnice Rady (ES) č. 89/104 ze dne 21. prosince 1988, kterou se sbližují právní předpisy členských států o ochranných známkách

nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012 ze dne 17. prosince 2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany

nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1260/2012 ze dne 17. prosince 2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, pokud jde o příslušná ustanovení o překladu

dokument Rady EU č. 1635/2012 z 11. ledna 2013, Dohoda o jednotném patentovém soudu

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech

zákon č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví

zákon č. 207/2000Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 513/1993 Sb., obchodní zákoník

zákon č. 137/1995 Sb., o ochranných známkách

zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele

zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o ochraně průmyslového vlastnictví

zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Judikáty:

věc 187/80, rozhodnutí ze dne 14. července 1981, Merck & Co. Inc proti BV and Petrus Stephanus Exler

věc 19/84, rozhodnutí ze dne 9. července 1985, Pharmon BV proti Hoechst AG

věc C-273/00, rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. prosince 2002, Ralf Sieckmann proti Deutsches Patent- und Markenamt vydaný ve sbírce soudních rozhodnutí 2002 I-11737

věc C-283/01, rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 27. listopadu 2003, Shield Mark BV proti Joost Kist h.o.d.n. Memex vydaný ve sbírce soudních rozhodnutí 2003 I-1431

Jiné zdroje:

prezentace Ing. Karla Čady prom. práv., ze dne 24. 3. 2004, Metropolitní univerzita Praha